

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

Έδρα Θεσσαλονίκη - Έτος ίδρύσεως 1903

ΜΑΝΤΩΣ ΜΑΥΡΟΓΕΝΟΥΣ 23 - Τ.Κ. 542 49, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΕΥΧΟΣ 62ο • Ιανουάριος - Φεβρουάριος - Μάρτιος 2025

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο
Θεσσαλονίκης 16
Αριθμός Δελτίου
020050

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Περιοδική έκδοση

του Παγχάλκιδικου Συλλόγου «**Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ**»

Έδρα Θεσσαλονίκη - Έτος ίδρύσεως 1903

Μαντώς Μαυρογένους 23, Τ.Κ. 542 49, Θεσ/νίκη
Τηλ. 2310/323.839, κιν. 6936/950.188, φαξ 2310/326.108

Ηλεκτρ. δ/νση: www.panchalkidikos.gr

E-mail Συλλόγου: panchalkidikos@gmail.com

E-mail Προέδρου: ikotsanis@gmail.com

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2025

ISSN: 2585-3619

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Αυγολούπης Σταύρος, Ομότιμος Καθηγητής

Αστρονομίας του ΑΠΘ

Βενετσανάκη-Θασίτου Πηνήγ, τ. Εκπαιδευτικός

Ζαμπόκα-Κουτσιαντά, τ. Διευθύντρια Ν.Υ. του Π.Γ.Ν.Θ. ΑΧΕΠΑ

Καρσιώτης Μιχαήλ, τ. Εκπαιδευτικός, Επίτιμος

Πρόεδρος του Παγχάλκιδικου Συλλόγου

Κοτσάνης Ιωάννης, τ. Τραπεζικός (συντονιστής)

Λυρτζής Αστέριος, τ. Διευθυντής Τ.Υ. 4ης Υγειονομικής

Περιφέρειας Θεσσαλονίκης

Οικονόμου Τριαντάφυλλος, τ. Εκπαιδευτικός,

Δρ. Επιστήμης της Αγωγής

Παυλούδης Χρήστος, Υποναύαρχος Π.Ν. ε.α.

Στρατής Απόστολος, Αξιωματικός Π.Ν. ε.α – Οικονομολόγος

Διευθυντής σύνταξης

Τσίκουλας Ιωάννης, Ομότιμος Καθηγητής Παιδιατρικής του ΑΠΘ

Ιδιοκτήτης: Παγχάλκιδικός Σύλλογος "Ο Αριστοτέλης"

Εκδότης - Διευθυντής: Ιωάννης Τ. Κοτσάνης, Πρόεδρος

του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου

**Το περιοδικό εκδίδεται με χορηγίες συμπατριωτών,
φίλων και φορέων, και αποστέλλεται δωρεάν.**

Σελιδοποίηση-Εκτύπωση-Βιβλιοδεσία: SKG PRESS

Ν. Ραιδεστός – Θεσσαλονίκη 2310 466776

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

IBAN: GR 80 0171 2330 0062 3304 0032 572

A.Φ.Μ.: 090145977 Δ.Ο.Υ.: Ζ' ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Χορηγός της έκδοσης του παρόντος 62^{ου} τεύχους
είναι ο **Γεώργιος Χαλκιάς του Νικολάου**

Εικόνα εξώφυλλου: *Ανοιξιάτικο τοπίο*

Εικόνα οπισθοφύλλου: *Ανθισμένες ροδακιές*

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: **Κοτσάνης Ιωάννης** (Αρναία)

Αντιπρόεδρος: **Ζαμπόκα-Κουτσιαντά Κοκόνη** (Αρναία)

Γεν. Γραμματέας: **Λυρτζής Αστέριος** (Ταξιάρχης)

Ταμίας: **Παπαδόπουλος Αβραάμ** (Βράσταμα)

Ειδ. Γραμματέας: **Αλεξάνδρου Βασίλειος** (Αρναία)

Μέλος: **Βενετσανάκη-Θασίτου Πηνήγ** (Παλαιοχώρι)

Μέλος: **Μπούφτας Νικόλαος** (Αρναία)

Μέλος: **Στρατής Απόστολος** (Κασσάνδρεια)

Μέλος: **Τσιούκα-Μητσιά Αγγέλα** (Δουμπί)

ΕΞΕΛΕΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος: **Ταλέας Φώτιος** (Νέα Ρόδα)

Μέλος: **Δάφφα-Σούστα Αναστασία** (Νεοχώρι)

Μέλος: **Κωστοπούλου-Μάνιου Ανδρομάχη** (Άθυτος)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- **Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας Αναστάσιος.**
Το υπέρλαμπρο άστρο της Ορθοδοξίας 1
- **9η Φεβρουαρίου**
"Παγκόσμια ημέρα ελληνικής γλώσσας" 2
- Μερτζιμέκης Νίκος,
Το μετοχιακό συγκρότημα της Αγιορείτικης Μονής του Αγ. Παντελεήμονος στα Ν. Φλογητά Χαλκιδικής 4
- Μάντσιος Φ. Άγγελος,
Μιχάλης Χριστοδουλάκης, ένας μικρός ήρωας... 6
- Αυγολούπης Ι. Σταύρος,
Που οφείλεται η εναλλαγή των εποχών του έτους και γιατί ενώ η γη μας στις αρχές Ιανουαρίου βρίσκεται στην πιο κοντινή της απόσταση από τον ήλιο εμείς είμαστε στο καταχείμωνο; 9
- Λαζαρίδης Ν. Χαράλαμπος,
Ζώντας ενάντια στις αριστοτέλειες επιταγές για συμπόρευση με τη φύση και τον συνάνθρωπο 11
- Κουτσός Μιχάλης,
Ο πλησίον κατά την αριστοτελική εκδοχή και την χριστιανική αντίληψη 14
- Κρομμύδα Μάγδα,
Η υγεία του εγκεφάλου είναι ένας καθοριστικός παράγοντας για ποιοτική ζωή 16
- Καϊάφα-Σαροπούλου Ασημίνα
Ποίημα: Μάνα γενού 18
- Καραμύχος Χ. Γ.,
Επίκαιροι στοχασμοί: Ο σύγχρονος άνθρωπος 19
- Στρατής Χρ. Απόστολος,
Αναμνήσεις από το περιβόλι της Παναγίας 21
- Πούλιος Μαυρουδής,
Αριστοτέλης και Αλέξανδρος. Ο δάσκαλος και ο μαθητής 25
- Τσίκουλας Ιωάννης,
Οι μουσαφίρηδες 35
- Μπουλάκη-Λυπηρίδη Μαρία,
Ανεκπλήρωτος πόθος ενός πατέρα 37
- Δαλαμάγκας Αθ. Γεώργιος,
Πως να παρηγορηθεί η μάνα; 40
- Σμάγας Αγγ. Δημήτρης,
Νικόλαος Κ. Χαλκιάς από τον Άγιο Νικόλαο Χαλκιδικής - Ένας αγωνιστής με ψυχή στον πόλεμο και στη ζωή 42
- Κοτσάνης Ιωάννης,
Μνήμη Ιωακείμ Αθ. Παπάγγελου - Αφιέρωμα 44
- Κοσμάς Δημήτριος,
Στον Θάναση (In memoriam aeternam) 46
- Καραστέργιος Θ. Αστέριος,
Από τα παραλειπόμενα του φετινού αποκριάτικου χωρού του Παγχάλκιδικού 47
- Λυρτζής Αστέριος,
Έκθεση πεπραγμένων έτους 2024 στη Γενική Συνέλευση της 26/1/2025 48
- Νέα μέλη του Συλλόγου μας 52
- Πένθη 52
- Η δράση του Συλλόγου μας 53
- Δράσεις άλλων φορέων 57
- Πρόγραμμα εκδηλώσεων-εκδρομών Απριλίου - Μαΐου - Ιουνίου 2025 59
- Οι χορηγοί του περιοδικού μας 60
- Η χορηγία 61

Φιλολογική επιμέλεια: **Σαροπούλου-Καϊάφα Μίνα**

Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις των συντακτών τους. Υπενθυμίζεται ότι αυτά δεν πρέπει να υπερβαίνουν τους 9.000 περίπου χαρακτήρες (χτυπήματα με τα κενά), κάτι που πρέπει να τηρείται πιστά. Όσα κείμενα δεν φέρουν υπογραφή, συντάσσονται από τον εκδότη.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ. ΤΟ ΥΠΕΡΛΑΜΠΡΟ ΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Η εκδημία του μακαριστού Αναστάσιου «Αρχιεπισκόπου Τιράνων, Δυρραχίου και πάσης Αλβανίας» ήταν ημέρα πένθους και βαθιάς θλίψης για την Ορθοδοξία, καθώς η κοίμηση του γλυκύτατου, φωτισμένου, φιλόανθρωπου ποιμενάρχη, που έφυγε από κοντά μας στις 25 Ιανουαρίου 2025, συγκλόνησε τους απανταχού ορθοδόξους χριστιανούς.

Ως μέλη του Παγχαλκιδικού συλλόγου, κατά τη διάρκεια του οδοιπορικού μας στη Βόρειο Ήπειρο και στα Τίρανα, σε δύο ομάδες, τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο του 2023, είχαμε την τύχη να μας δεχτεί ο Αρχιεπίσκοπος (συγκεκριμένα στις 28 Οκτωβρίου και στις 4 Νοεμβρίου-ημέρα των γενεθλίων του), χωρίς προσunenνόηση, να συνομιλήσουμε μαζί του, και να δεχτούμε τις ευλογίες του και τις πατρικές του συμβουλές.

Εις μνήμην του Αρχιεπισκόπου παραθέτουμε ένα απόσπασμα από τον χαιρετισμό του καθηγητή Περικλή Μήτκα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, όταν τον Οκτώβριο του 2018 απονεμήθηκε στον αρχιεπίσκοπο Αναστάσιο, σε ειδική τελετή, ο «Χρυσός Αριστοτέλης».

«Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης απόψε τιμά

και τιμάται. Οι Πρυτανικές Αρχές, η Σύγκλητος, σύμπασα η Πανεπιστημιακή Κοινότητα, τιμούμε έναν όλως ξεχωριστό άνθρωπο, κληρικό, αγωνιστή, ακαδημαϊκό, ιεραπόστολο, έναν άνθρωπο του λόγου και της πράξης, μία μορφή του πνεύματος και της δράσης, έναν κήρυκα της σύνεσης και της παρέμβασης. Και θεωρούμε πως τιμώμεθα για τους ίδιους ακριβώς λόγους: Διότι απονέμουμε την ύψιστη τιμητική διάκριση του Ιδρύματος, τον «Χρυσό Αριστοτέλη», σε μια προσωπικότητα με διεθνή ακτινοβολία, η οποία με τον λόγο και το έργο της περιποιεί εξέχουσα τιμή στην πατρίδα μας, την Εκκλησία μας και την ακαδημαϊκή κοινότητα του τόπου μας.

Το στίγμα του Αρχιεπισκόπου Αλβανίας είναι άγγιγμα ψυχής. Είναι η Αγάπη, όπως την όρισε ο Χριστός στις διδαχές του. Απροϋπόθετη, ζωογόνος, κελαρυστή αγάπη, που σε πλημμυρίζει, όπως το νερό του ποταμού πλημμυρίζει τους ορυζώνες την άνοιξη. Ο Μακαριώτατος έχει το χάρισμα, θεϊκό το λες, να ξεκλειδώνει την καρδιά του συνομιλητή του και να τον καθιστά διάφανο και αντιμέτωπο με τη συνείδησή του. Λίγες λέξεις από το στόμα του αρκούν για να νιώσεις το «Αληθώς, υπηρέτης ευσχήμων έστιν ούτος, του Θεού και των ανθρώπων».

Ο περικαλής Καθεδρικός Ναός της Αναστάσεως του Χριστού στο κέντρο των Τιράνων, είναι έργο του Μακαριστού Αρχιεπισκόπου Αλβανίας Αναστασίου

9^η ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

«ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ»

Η Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας εορτάζεται ετησίως στις 9 Φεβρουαρίου, ημέρα θανάτου του Διονυσίου Σολωμού, του εθνικού ποιητή της Ελλάδας. Η παγκόσμια ημέρα θεσμοθετήθηκε το 2017, με κοινή απόφαση των υπουργών Εσωτερικών, Εξωτερικών και Παιδείας της Ελλάδας, με το ΦΕΚ της 24ης Απριλίου 2017, αρ. 1384, και με τίτλο «Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας».

Παραθέτουμε την ομιλία του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου, ο οποίος παρέστη και απηύθυνε χαιρετισμό στην εκδήλωση του Γενικού Προξενείου της Ελλάδας για τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας της Ελληνικής Γλώσσας, στις 11 Φεβρουαρίου 2025, στο Πολιτιστικό Κέντρο της Ομογένειας, στο ιστορικό κτήριο της Αστικής Σχολής Γαλατά, όπως αυτή δημοσιεύτηκε στην ομογενειακή εφημερίδα της Κωνσταντινούπολης «Απογευματινή» στις 12 Φεβρουαρίου 2025.

«Αξίως και δικαίως αποτίμεν σήμερον φόρον τιμής εις την ελληνικήν γλώσσαν, εις την οποίαν ευστόχως απεδόθη ο τίτλος της «μητρικής γλώσσας του πνεύματος». Εις την ψυχήν όλων ημών φωλιάζει εν αίσθημα υπερηφανείας διά την γλώσσαν μας, την γλώσσαν των προγόνων μας και την ιδιικήν μας σήμερον, που είναι το κλειδί διά την είσοδον εις τον μεγαλύτερον ίσως πνευματικόν παράδεισον της οικουμένης. Εδώ ευρίσκονται έργα μοναδικά, τα οποία εσημάδευσαν την πορείαν του παγκοσμίου πολιτισμού: Τα Ομηρικά Έπη, αι Τραγωδίαί, οι Πλατωνικοί διάλογοι, το Αριστοτελικόν corpus, η Καινή Διαθήκη, τα συγγράμματα των Ελλήνων Πατέρων και όλα τα βλαστήματα των ριζών τούτων.

Η γλώσσα μας δεν ήτο ποτέ απλώς μέσον επικοινωνίας, αλλά και φορέυς υψηλών αξιών, ήθους και πολιτισμού. Η Ελληνική είναι γλώσσα στοχαστική και ποιητική, μεγαλώνει το μυστήριον του κόσμου, αποκαλύπτει το βάθος των πραγμάτων και όχι απλώς το επιφανειακόν, παραπέμπει εις το είναι και το αληθές, όχι εις το φαίνεσθαι και το χρήσιμον. «Το ζητείν πανταχού το χρήσιμον ήκιστα αρμόττει τοις μεγαλοψύχοις και ελευθερίοις», γράφει ο Αριστοτέλης, δι-

δοντας το στίγμα της αληθείας ως ελευθερίας (Πολιτικά 1338α, 30-32), σπουδαίαν παρακαταθήκην και διά την εποχήν μας.»

Στη συνέχεια, ο Παναγιώτατος μίλησε για τον σημαντικόν ρόλον της ελληνικής γλώσσας στη σύζευξιν του Χριστιανισμού με τον Ελληνισμό, αλλά και για τη διαχρονική συμβολή της Εκκλησίας στη διάσωση και διάδοση του ελληνικού λόγου.

«Ο γνωρίζων την ελληνικήν γλώσσαν είναι αδύνατον να μη φιλοσοφή και να μη θεολογή. Ορθώς έχει λεχθή ότι οι φιλοσοφούντες, όπου γης, «στοχάζονται ελληνικά». Κατ' αντιστοιχίαν, δεν είναι τυχαίον το γεγονός ότι η Ελληνική κατέστη η κομβική γλώσσα και της χριστιανικής θεολογίας. Διά μέσου αυτής επετεύχθη ο μέγας φιλοσοφικός και θεολογικός άθλος, να εκφρασθή αυθεντικώς και με αξιοθαύμαστον τρόπον το βίωμα της εν Χριστώ σωτηρίας διά μέσου της ορολογίας της ελληνικής φιλοσοφίας, και να καταστή η σύζευξις Χριστιανισμού και Ελληνισμού καθοριστική καμπή όχι μόνον εις την πορείαν της Εκκλησίας και της θεολογίας, αλλά και εις την ιστορίαν του πνεύματος και του πολιτισμού.

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος

Η θεολογία ποτέ δεν υπήρξεν «αμέτοχη πληροφόρηση» περί του Θεού. Δεν είναι δυνατόν να ομιλώμεν περί του Θεού της αγάπης και του ασβέστου πόθου του ανθρώπου διά την αιωνιότητα, και ο λόγος μας να μη γίνη ποίημα και δοξολογία. Δεν υπάρχει πεζότης εις τα της πίστεως. Η υμνολογία της Εκκλησίας μας είναι εν λογοτεχνικόν θαύμα, θεσπέσιος ύμνος εις την δύναμιν και το κάλλος της ελληνικής γλώσσας. Γενικώτερον, τα αυθεντικά θεολογικά κείμενα ευρίσκονται πλησιέστερον προς τον ποιητικόν παρά προς τον πεζόν λόγον.

Αδιαμφισβήτητος είναι η διαχρονική συμβολή της Εκκλησίας εις την καλλιέργειαν, τον εμπλουτισμόν, την διάσωσιν και την διάδοσιν του έλληνος λόγου. Ίδρυσεν και ελειτούργησεν σχολεία και Ακαδημίας διά την προαγωγήν της παιδείας, θύραθεν και χριστιανικής, εν πεποιθήσει ότι η γλώσσα και η πίστις έσωσαν το Γένος, μας σώζουν και σήμερον, και ότι

με αυτές συναρτάται το μέλλον μας. Η λογία ελληνική γλώσσα ηχεί και σήμερα εις τας εκκλησιαστικές ακολουθίας, συνδέουσα μεταξύ των τους Ορθόδοξους πιστούς ανά τους αιώνες, συνδοξολογώντας τα μεγαλεία του Θεού. Και αυτό το γεγονός μαρτυρεί περί της αδιαλείπτου συνεχείας της γλώσσας μας, συνοχής, η οποία, ως ελέχθη, «δεν είναι ιδεολόγημα, αλλά απτή γλωσσική πραγματικότητα.

Η ελληνική γλώσσα παραμένει ενιαία από την αρχαιότητα μέχρι της σήμερα, παρά την εξέλιξιν και τας μεταβολάς. Ανεκτίμητον κεφάλαιον διά πάντας ημάς, όπως γράφει ο Οδυσσεύς Ελύτης, είναι λέξεις, όπως «ουρανός», «θάλασσα», «ήλιος», «ελευθερία», «ηλικίας τριών χιλιάδων χρόνων και δροσερές σαν να μόλις τις ανέσυρες από τη θάλασσα, μεσ' απ' τα βότσαλα και τα φύκια μιας ακτής του Αιγαίου» μέσα στο βαθύ γαλάζιο και την απόλυτη διαφάνεια του αιθέρος», λέξεις, «που θα τις έλεγε κανείς κυανές και που ευωδιάζουν ακόμη απ' την αρμύρα των θαλασσόχορτων».

Η γλώσσα της Καινής Διαθήκης δεν αποτελεί «ξένη γλώσσαν» δι' ημάς τους συγχρόνους ελληνοφώνους. Υπενθυμίζομεν όσα είχε σημειώσει σχετικώς εις άρθρον του εις την Επιστημονικήν Επετηρίδα του Πανεπιστημίου Αθηνών των ετών 1908-1909, ο διακεκριμένος γλωσσολόγος Γεώργιος Χατζηδάκης: Από τας 4900 περίπου λέξεις της Καινής Διαθήκης, 2280 χρησιμοποιούνται εις την σύγχρονον κοινήν γλώσσαν. Από δε τας υπολοίπους, 2220 κατανοούνται από όλους τους Έλληνας, ενώ μόνον περίπου 400 είναι ακατανόητοι».

Ολοκληρώνοντας τον χαιρετισμό του, ο Παναγιώτατος είπε ότι η ελληνική γλώσσα διατηρεί και σήμερα οικουμενικό χαρακτήρα και υπογράμμισε ότι αυτήν την ξεχωριστή γλώσσα, που ομιλείται για περισσότερο από τρεις χιλιάδες χρόνια, και τον πολιτισμό που εκφράζει, «καλούμεθα να διαφυλάξωμεν εις την εποχήν της τεχνητής νοημοσύνης». «Η καλή εκμάθησις της ελληνικής γλώσσας απαιτεί μεγάλην προσπάθειαν, μελέτην και πολύν κόπον. Μας αποζημιώνει όμως εκατονταπλασίως, μας εμπλουτίζει υπαρξιακώς, μας εξανθρωπίζει, μας χαρίζει πνευματι-

κήν ευφροσύνην, μας απελευθερώνει από τον εγκλωβισμόν εις την πεζότητα, την τετράγωνον λογικήν των μηχανών και των στατιστικών δεδομένων. Μας αποκαλύπτει ότι δεν υπάρχει μόνον η μετρήσιμος πραγματικότητα, αλλά και το μυστήριον και το κάλλος, το «θαυμάζειν» των φιλοσόφων και το «θάμβος» των Μυροφόρων απέναντι εις την θείαν μεγαλωσύνην, ότι η ανθρωπίνη ζωή έχει διαστάσεις και πτυχάς, όπου «οι αριθμοί δεν έχουν καθόλου δύναμη», όπου «οι σολομώντειες λύσεις δεν έχουν πέραση». Χαιρόμεθα διά το γεγονός ότι η ελληνική γλώσσα διατηρεί και σήμερα οικουμενικόν χαρακτήρα. Δι' αναριθμήτους συνανθρώπους μας, η Ελληνική λειτουργεί ως πηγή εμπνεύσεως και πνευματικού προσανατολισμού.

Τα έργα των εκπροσώπων της αρχαίας ελληνικής διανοήσεως και της χριστιανικής ελληνικής γραμματείας κοσμούν τας βιβλιοθήκας του κόσμου, μελετώνται και συζητούνται. Χιλιάδες ελληνικών ή ελληνογενών λέξεων συναντώνται εις τας γλώσσας του κόσμου. Η Ελληνική παραμένει ανεξάντλητος πηγή εις την διαμόρφωσιν των βασικών όρων των επιστημών. Ελληνικά είναι αι αξονικά έννοιαι του παγκοσμίου πολιτισμού: λόγος, διάλογος, ηθική, πολιτική, δημοκρατία, φυσική, ιστορία, παιδαγωγική, μουσική, ανθρωπολογία, πράξις, θεωρία και άλλα, ων ουκ έστιν αριθμός. Όντως, η Ελληνική είναι μία «γλώσσα ξεχωριστή ανάμεσα στις 2700 γλώσσες του κόσμου».

Αυτήν την ξεχωριστήν γλώσσαν, την ζώσαν επί τρεις και πλέον χιλιετίας, το ήθος, τας αξίας και τον πολιτισμόν που εκπροσωπεί και εκφράζει, καλούμεθα να διαφυλάξωμεν εις την εποχήν της τεχνητής νοημοσύνης. Πρόκειται, βεβαίως, περί συνεχίσεως του διαχρονικού αγώνος διά την ταυτότητα της γλώσσας μας υπό πολύ διαφορετικές όμως συνθήκας. Ιδιαίτεραν σημασίαν θα έχη εις το μέλλον, όλοι οι κληρονόμοι αυτής της πολυτίμου γλωσσικής και αξιακής παρακαταθήκης να συναισθανώμεθα το κοινόν χρέος διά την διάσωσίν της. Εάν δεν ενδιαφερθώμεν ημείς, ποίος άλλος θα το πράξη;»

Απόστολος Στρατής

ΠΑΣΧΑΛΙΝΕΣ ΕΥΧΕΣ

Μέλη και φίλοι του Παγκυαλικδικού Συλλόγου Καλή υπόλοιπη Τεσσαρακοστή
Ευχόμαστε το Άγιο Φως της Αναστάσεως να φωτίζει πάντα τη ζωή μας
και να μας οδηγήει στο δρόμο της Αγάπης, της Ελπίδας και της Αλληλεγγύης.
Το Πάσχα να μας βρει όλους υγιείς.

Το Δ.Σ.

ΤΟ ΜΕΤΟΧΙΑΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΣΤΑ ΝΕΑ ΦΛΟΓΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

ΝΙΚΟΣ ΜΕΡΤΖΙΜΕΚΗΣ

Αρχαιολόγος - Εφορεία Αρχαιοτήτων
Χαλκιδικής και Αγίου Όρους

Στην μνήμη των γονέων μου, Αργυρίου και Μαγδαληνής

Με τη διοικητική αναδιάρθρωση του βυζαντινού κράτους από τους Παλαιολόγους, η Χαλκιδική χωρίστηκε σε έξι «Κατεπανίκια» που ανταποκρίνονταν περίπου στο φυσικό γεωγραφικό διαχωρισμό της Χερσονήσου. Το Κατεπανίκιο της Καλαμαριάς περιελάμβανε την πεδινή δυτική Χαλκιδική και τα υψώματα που εκτείνονται σε γραμμή αμέσως ανατολικά. Στην περιοχή αυτή παραχωρήθηκαν καλλιεργήσιμες εκτάσεις σε πολλές αθωνικές μονές μεταξύ των οποίων και στην μονή του Αγίου Παντελεήμονος (Ρωσικό).

Σημαντικές πληροφορίες για το μετόχι της αθωνικής μονής Αγίου Παντελεήμονος, στην περιοχή της Καλαμαριάς μας παρέχει το χρυσόβουλο του Ανδρόνικου Β΄ Παλαιολόγου, το οποίο χρονολογείται από το 1311, και αναφέρει ότι: «...η σεβάσμια των Ρώσων μονή τη εις το όνομα τιμώμενη του Αγίου Παντελεήμονος...κέκτηται ανέκαθεν και μέχρι του νυν μετόχιον...περίπου την Καλαμαριάν διακείμενον, ...».

Η οθωμανική κυριαρχία επέφερε ουσιαστικές αλλαγές στην εν γένει κατάσταση της Χαλκιδικής. Μετά από μία μακρά περίοδο πολεμικής δραστηριότητας και πολιτικής αστάθειας, ο τόπος ειρήνευσε. Νέες οικονομικές πρακτικές άρχισαν να εφαρμόζονται, ιδιαίτερα στο σύστημα ιδιοκτησίας της γης. Μεγάλες εκτάσεις γης, κτήματα μεγαλογαιοκτημόνων ή μονών χορηγήθηκαν ως «τιμάρια» σε στρατιωτικούς αξιωματούχους που συνέβαλαν στην εδραίωση της οθωμανικής κυριαρχίας.

Το 1488, οι Ιβηρίτες μοναχοί με αίτημά τους ζητούν παρέμβαση του σουλτάνου για διευθέτηση κτηματικής διαφοράς με την μονή του Αγίου Παντελεήμονος. Συγκεκριμένα αναφέρουν ότι η μονή τους καταστράφηκε και οι βακουφικές γαίες τους καταλήφθηκαν από την αδελφότητα των Ρώσων. Δεν γνωρίζουμε τι ακριβώς έγινε το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε, αλλά πέρασε μισός αιώνας περίπου όταν, το 1525 ο σουλτάνος Σουλεϊμάν Α΄ ο Μεγαλοπρεπής με φερμάνι του δι-

καιώνει τους Ιβηρίτες στη διαμάχη που είχαν με τους μοναχούς της μονής του Αγίου Παντελεήμονος για το μετόχι στην Καλαμαριά. Οι διαμάχες μεταξύ των δύο μοναστικών αδελφοτήτων συνεχίστηκαν και τις επόμενες δεκαετίες με μήλο της έριδος τις εκτάσεις που κατείχαν στην περιοχή της Καλαμαριάς οι δύο αθωνικές μονές.

Μετοχιακό Συγκρότημα Ν. Φλογητών

Στο οθωμανικό έγγραφο του 1569 περιγράφονται αναλυτικά τα περιουσιακά στοιχεία της μονής του Αγίου Παντελεήμονος εντός και εκτός του Αγίου Όρους και μεταξύ των κτήσεων της αναφέρεται η ιδιοκτησία στην Καλαμαριά: «...το άλλο μετόχιον αυτώ το κείμενον εν Καλαμαριά και περιέχον σπίτια, μαγει-

ρεία, αποθήκας, σταύλους, ... και μίαν εκκλησίαν επ' ονόματι του Αγίου Νικολάου, ...».

Σημαντικές πληροφορίες για το ιδιοκτησιακό καθεστώς αλλά και την αγροτική δραστηριότητα του μετοχίου αντλούμε από κατάστιχο του 1644 στο οποίο καταγράφονται με λεπτομέρειες η παραγωγή των προϊόντων του μετοχίου, καθώς επίσης τα σκεύη και εργαλεία του. Την περίοδο αυτή το μετόχι αναφέρεται ως του Αγίου Νικολάου και αποτελεί ιδιοκτησία της μονής Αγίας Αναστασίας της Φαρμακολύτριας που βρίσκεται στους νότιους πρόποδες του όρους Ομβριανού, πλησίον της κωμόπολης των Βασιλικών. Μέχρι και τα μέσα του 18ου αιώνα το μετόχι βρίσκεται στη δικαιοδοσία της μονής Αγίας Αναστασίας. Με επίσημο έγγραφο του 1748 η αδελφότητα της Αγίας Αναστασίας παραχωρεί το μετόχι του Αγίου Νικολάου στην μονή των Ρώσων.

Σημαντικές πληροφορίες για την ιστορία του μετοχίου μας παρέχει επίσης έγγραφο που εξέδωσε το 1752 ο Κύριλλος Ε΄, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Συγκεκριμένα διευθετείται κτηματική διαφορά μεταξύ της μονής της Αγίας Αναστασίας και της μονής των Ρώσων, «...δια το εν τη τοποθεσία Καλαμαριά κείμενον μετόχιον του Αγίου Νικολάου...». Τέλος αναφέρεται ότι οι πατέρες του Ρωσικού αγοράζουν εκ νέου «...

για τρεις χιλιάδας και επτακόσια πενήντα γρόσια το μετόχιον του Αγίου Νικολάου ..., μετά πάντων των εν αυτώ κτημάτων τε και πραγμάτων, ...». Μετά το προαναφερθέν πατριαρχικό έγγραφο το μετόχι αποτελεί επίσημα εκ νέου ιδιοκτησία της αθωνικής μονής Αγίου Παντελεήμονος.

Στα τέλη του 18ου αιώνα φαίνεται ότι το μετόχι αποτελεί αδιαμφισβήτητη ιδιοκτησία της μονής Αγίου Παντελεήμονος, η οποία κατοχυρώνει το δικαίωμα από τις οθωμανικές αρχές να μεταφέρει από το μετοχιακό συγκρότημα έως τη θάλασσα με οποιονδήποτε τρόπο, τα προϊόντα που παράγει στο μετόχι του Αγίου Νικολάου και από εκεί να τα μεταφορτώνει σε καΐκια ιδιοκτησίας της με σκοπό τη μεταφορά τους στο Άγιον Όρος.

Μετά την αποτυχημένη επανάσταση του 1821 στη Χαλκιδική, κατά την οποία καταστράφηκαν τα περισσότερα από τα αθωνικά μετοχιακά συγκροτήματα στην περιοχή, ξεκινά μια περίοδος ανασυγκρότησης. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η ανέγερση μεγάλων και σημαντικών κτιριακών εγκαταστάσεων του μετοχίου της μονής Αγίου Παντελεήμονος. Σύμφωνα με τις ενεπίγραφες κτητορικές πλάκες, τα υφιστάμενα κτίρια του συγκροτήματος οικοδομήθηκαν, το παλαιότερο το 1853, το κτίριο του οικονόμου το 1884 επί ηγουμενίας του αρχιμανδρίτη Μακαρίου (1875-1889) -του πρώτου ρώσου ηγουμένου της

μονής- με τη συνδρομή του πνευματικού Παρίωνα και του οικονόμου του μετοχίου μοναχού Μόδεστου και το νεότερο όλων το 1909.

Η φυσιογνωμία του μετοχιακού συγκροτήματος άλλαξε σημαντικά μετά το 1923, με την εγκατάσταση των προσφύγων από τα Φλογητά του Ικονίου Μικράς Ασίας, όταν χρησιμοποιήθηκαν για τη διανομή κλήρου οι μεγάλες μετοχιακές εκτάσεις και τα τσιφλίκια, και νέες κατοικίες δημιουργήθηκαν κοντά σ' αυτές.

Σταθμό στη νεότερη ιστορία αποτέλεσε η μετατροπή του μετοχιακού συγκροτήματος, τη δεκαετία του 1930, σε νοσοκομείο του Αμερικάνικου Ερυθρού Σταυρού.

Κατά την περίοδο του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, οι εγκαταστάσεις του μετοχίου μετατράπηκαν σε έδρα των κατοχικών δυνάμεων και στη συνέχεια περιέπεσε σε πλήρη αχρηστία και εγκατάλειψη, μετά την καταστροφική πυρκαγιά του 1960.

Τέλος το 1999 το συγκρότημα παραχωρήθηκε από το Δήμο Μουδανιών στην τότε 10η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, νυν Εφορεία Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής και Αγίου Όρους, η οποία από το 2000 ξεκίνησε ανασκαφικές έρευνες και τη σύνταξη μελετών με σκοπό την αποκατάσταση των κτιριακών εγκαταστάσεων.

Σήμερα τα εν λόγω κτίρια έχουν αποκαταστηθεί και φιλοξενούν εργαστήρια συντήρησης και εκθεσιακούς χώρους.

Μετοχιακό Συγκρότημα Ν. Φλογητών

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, εκφράζει πολλές και ιδιαίτερες ευχαριστίες στην κα **Εμμανουήλ-Καρακουριαζή Μαρία**, για την ευγενική χειρονομία- χορηγία 2.000€ που πρόσφερε στον Σύλλογο, προκειμένου να γίνουν καινούργιες γυναικείες στολές στην χορωδία μας

Η κα Εμμανουήλ είναι επίλεκτο μέλος του Παγχαλκιδικού. συνταξιούχος δασκάλα και μητέρα του δημάρχου Πολυγύρου κ. Γεωργίου Εμμανουήλ. Συμμετέχει στις περισσότερες εκδηλώσεις και εκδρομές του Συλλόγου.

Αξιότιμη κα Εμμανουήλ, αγαπητή Συμπατριώτισσα Μαρία

Ευχαριστούμε θερμά

Το Δ.Σ.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ, ΕΝΑΣ ΜΙΚΡΟΣ ΗΡΩΑΣ...

ΑΓΓΕΛΟΣ Φ. ΜΑΝΤΣΙΟΣ

Υπομηχανικός

Με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 70 χρόνων από την 25η Ιανουαρίου 1955, ημερομηνία της σύλληψης από τους Άγγλους στην ακτή Ροδαφίνια της Χλώρακας Πάφου του Ελληνικού πλοιαρίου «Άγιος Γεώργιος» που μετέφερε όπλα και πυρομαχικά για τις ανάγκες του απελευθερωτικού Κυπριακού αγώνα, ας θυμηθούμε αυτή την ιστορία.

Ο Μιχάλης γεννήθηκε στη Νικήτη την 21η Μαΐου 1934. Γιός του Γιώργη Χριστοδουλάκη, του επονομαζόμενου «Παπάγος» και της Αναστασιάς. Ο Μιχάλης ήταν γνωστός με το προσωνύμιο «Μπαλάκος» γιατί μικρός σαν ήταν, δεν μπορούσε να πει σωστά το ... Μιχαλάκος.

Από πολύ μικρός μπήκε στη δούλεψη ο Μιχαλάκος. Η φαμίλια μεγάλη, τα στόματα πολλά κι ο Γιώργης ο «Παπάγος» μόνιμα αραχτός στο καφενείο της Ζγουράφως.

Ναυτόπουλο στα καϊκια των έμπειρων Νικητιανών караβοκύρηδων, του Σαραφιανού και του Γιώργη του «Κάτσουλα», αυλάκωνε τις δικές μας τις θάλασσες.

Σαν μεγάλωσε λιγάκι κι έγινε έφηβος, οι θάλασσές μας έγιναν μικρές για τον ανήσυχο Μπαλάκο. Ο Τορωναίος, ο Σιγγιτικός, το Βόρειο και Β.Α. Αιγαίο δεν χωρούσαν πια τον Μιχάλη. Πήρε την απόφαση, άνοιξε τα φτερά του κι έφυγε. Έκανε μπάρκο σε μεγάλα καράβια. Από τότε οι δικοί του τον χάσανε. Μήτε μήνυμα, μήτε φωνή, μήτε γραφή.

Μετά από καιρό, είπαν στους δικούς του, πως είδαν το Μιχάλη στο μεγάλο καράβι που φορτώνει λευκόλιθο στη Σκάλα της Γερακινής. Πήγαν, ο αδελφός του ο Νίκος και ο πατέρας τους, ο Γιώργης ο «Παπάγος», πεζοί στη Γερακινή, να τον συναντήσουν. Όταν φτάσανε το μεγάλο καράβι είχε μόλις «σαλπάρει» κι έπαιρνε μαζί του τον Μπαλάκο, στα πέλαγα, στις μεγάλες τις θάλασσες, χωρίς να τον δουν.

Πέρασαν τα χρόνια χωρίς σημεία ζωής του Μιχάλη, μέχρι την άνοιξη του 1955.

Μάιος του 1955, ήταν όταν η εφημερίδα «ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΒΟΡΡΑΣ» δημοσιεύει ανταπόκριση από την Κύπρο, συνοδευόμενη από τη φωτογραφία ενός μικρού καϊκιού. Η ανταπόκριση, με λίγα λόγια, αναφέρει, πως άρχισε η δίκη των συλληφθέντων Ελλαδιτών,

μελών του πληρώματος του μικρού καϊκιού της φωτογραφίας, που οι Άγγλοι κατέλαβαν, γεμάτο όπλα και πυρομαχικά, καθώς και των συλληφθέντων Κυπρίων Πατριωτών που τους περίμεναν στην ακτή. Μεταξύ των συλληφθέντων μελών του πληρώματος, διαβάζουμε:

«...ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ ΜΙΧΑΗΛ του Γεωργίου, ετών 21, εκ Νικήτης Χαλκιδικής».

- Εύγε, Μπαλάκο, μας έκανες υπερήφανους.

Τους πιάσανε τη νύχτα της 25ης Ιανουαρίου 1955, στον ορμίσκο Ροδαφίνια της Χλώρακας, περιοχής της Πάφου, μαζί με τους Κύπριους πατριώτες, που τους περίμεναν, τους οδήγησαν στην Πάφο και στη συνέχεια στις κεντρικές Φυλακές της Λευκωσίας.

Ήταν... «Η ΝΥΧΤΑ ΠΟΥ ΕΣΗΜΑΝΕ ΤΗΝ ΑΡΧΗ». Έτσι τιτλοφορούν οι Κύπριοι αγωνιστές, που τους περίμεναν στην ακτή, το χρονικό της αποστολής των όπλων και της σύλληψης.

Οι ίδιοι, στο χρονικό τους, αναφέρουν με λεπτομέρειες ότι περιήλθε εις γνώση των Άγγλων η αποστολή και πως ο Μακάριος και στη συνέχεια ο Διγενής πληροφορήθηκαν ότι η αποστολή προδόθηκε. Οι προσπάθειές τους να σταματήσουν το πλοιάριο, αποδείχτηκαν άκαρπες.

Το μικρό, Υδραϊκό καϊκι, το «Άγιος Γεώργιος», φορτωμένο μέχρι τα «μπούνια» όπλα και πυρομαχικά, θαλασσοδέρνεται από μια πρωτοφανή θαλασσοταραχή, κάπου μεταξύ Περάματος και Ρόδου. Η επαφή μαζί του είναι αδύνατη.

Ο Κλεόβουλος Παπακώστας, γιος του ομαδάρχη της ομάδας των Κυπρίων πατριωτών από την Χλώρακα που τους περίμεναν, του Κώστα Λεωνίδα, που αργότερα έγινε ο ιερωμένος Παπακώστας, γράφει στην Κυπριακή εφημερίδα «Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ», της 21ης Φεβρουαρίου 1987:

«Χρονικό της σύλληψης του πλοιαρίου Άγιος Γεώργιος».

Το καϊκι που διευθετήθηκε για να φέρει τον οπλισμό από την Ελλάδα στη Κύπρο ήταν ένα μικρό σκάφος και ονομαζόταν «Άγιος Γεώργιος». Ο πλοίαρχός του, Ευάγγελος Κουταλιανός, είχε ξανάλθει στη Κύπρο με παρόμοια αποστολή και γνώριζε τα κατατόπια. Μαζί του

Το πλοιάριο Άγιος Γεώργιος

ήταν άλλοι τρεις Ελλαδίτες, ο Μιχάλης Χριστοδουλάκης, ο Ανάργυρος Μέλος και ο Μιχάλης Αλιφραγκής. Το πλοιάριο ξεκίνησε από το Πέραμα, κοντά στον Πειραιά, στις 13 Ιανουαρίου για ΡΟΔΟ και ΚΥΠΡΟ...»

Στη Ρόδο ανέβηκε στο καΐκι, και ο Αργύρης Καραδήμος από τη Λειβαδιά,

Στην ακτή «Ροδαφίνια» της Χλώρακας επτά νέοι από την Χλώρακα, που συναποτελούσαν την πρώτη ομάδα της ΕΟΚΑ, μαζί τους και ο αγωνιστής Σωκράτης Λοϊζίδης, περίμεναν το πλοιάριο για να παραλάβουν τον οπλισμό. Την ηρωική συντροφιά συγκροτούσαν οι Κώστας Λεωνίδα ομαδάρχης, Νικόλαος Γ. Μαυρονικόλας, Νικόλαος Κ. Πενταράς, Χριστόδουλος Ν. Πενταράς, Χριστάκης Ν. Εύζωνας, Κυριάκος Γ. Μαυρονικόλας και Μιχαήλ Παπαντωνίου μέλη. Αργά το βράδυ εκείνο της 25ης Ιανουαρίου, ο πλοίαρχος του βρετανικού περιπολικού σκάφους «Κόμετ», εντόπισε στο ραντάρ του ένα σκάφος που κινούνταν δυτικά της παραλίας. Αφού έστειλε σήμα στην Αστυνομία, έσβησε τις μηχανές του και το παρακολουθούσε μέχρι που πλησίασε σε πολύ μικρή απόσταση από την ακτή...

Άγγλοι στρατιώτες, που στρατοπέδευαν στον κόλπο των Κοραλίων, κινήθηκαν αμέσως προς Χλώρακα περικυκλώνοντας ολόκληρη την περιοχή από το χωριό μέχρι την παραλία. Σε λίγο εφόρμησαν και οι αστυνομικοί συλλαμβάνοντας τους υπόλοιπους αγωνιστές που βρίσκονταν στην παραλία και ασχολούνταν με το ξεφόρτωμα των όπλων, από μια βάρκα που τα μετέφερε από το πλοιάριο. Παράλληλα, το «Κόμετ», κατεδίωξε το καΐκι και ανάγκασε το πλήρωμά του να παραδοθεί. Το πλήρωμα, όμως, είχε κατορθώσει να πετάξει στη θάλασσα όσον οπλισμό δεν μπόρεσαν να μεταφέρουν στην ακτή.

Την επομένη, την 26η Ιανουαρίου 1955, το διεθνές πρακτορείο ειδήσεων, το «REUTER», μεταδίδει:

«Εις συνδυασμένην μεταμεσονύκτιον επιχείρησιν Βρετανικάι δυνάμεις επέδραμον ψες εναντίον Ελληνικού μηχανοκίνητου σκάφους χωρητικότητας 100 τόνων, καθ' ον χρόνον τούτο εισέπλεε εις ερημικόν αγκυροβόλιον της Δυτικής Κύπρου και κατέσχον φορτίον, το οποίον, ως λέγουν, απετελείτο από όπλα και εκρηκτικάς ύλας. Προειδοποιητική κρούσις εβοήθησε τα στρατεύματα να περικυκλώσουν τας ερημικάς ακτάς και μυχούς παρά το χωρίον Χλώρακα 2 μίλια Β.Δ. της Πάφου. Βρετανικόν στρατιωτικόν αεροπλάνον επεσήμανε το σκά-

φος «Άγιος Γεώργιος» εις τα ανοικτά, το οποίο παρηκολούθηθι υπό Βρετανικού περιπολικού. Τρεις άντρες, επιβαίνοντες του «Άγιος Γεώργιος», συνελήφθησαν. Ετέθησαν, επίσης, υπό κράτησιν οκτώ Έλληνες Κύπριοι εκ Χλώρακας. Αυτόπται μάρτυρες λέγουν ότι ούτοι κατελήφθησαν εντελώς εξ απήνης. Πληροφορία εκ Πάφου, 100 μίλια δυτικώς της Λευκωσίας, αναφέρουν ότι το «Άγιος Γεώργιος» εκόμιζε φορτίο ναρκών, χειροβομβίδων και δυναμίτιδος, το οποίον περιήλθε τώρα εις την κατοχήν των Κυπριακών Αρχών. Λέγεται ότι το σκάφος προήρχετο εκ της νήσου Ύδρας παρά τας ακτάς της νοτίου Ελλάδος».

Στις 2 Μαΐου 1955 έγινε η δίκη των συλληφθέντων αγωνιστών...

Ο Δικαστής ρώτησε τους κατηγορούμενους αν είχαν να πουν οτιδήποτε.

Η σύλληψη του Μιχάλη Χριστοδουλάκη

-Ευάγγελος Κουταλιανός: «Ως Έλλην, εξετέλεσα το καθήκον μου και είχα ιερό καθήκον να βοηθήσω τα αδέρφια μου της νήσου Κύπρου».

-Μιχαήλ Χριστοδουλάκης: «Δεν έχω να πω τίποτε»..

Το Δικαστήριο επέβαλε αυστηρές ποινές φυλάκισης, με μεγαλύτερη [12ετη] στο Σωκράτη Λοϊζίδα.

Ο δικαστής, σερ Έρικ Χάλλιναν, απευθυνόμενος

προς τους Μιχαήλ Χριστοδουλάκη και Μιχαήλ Αλιφραγκή είπε:

«Ευρεθήκατε ένοχοι παρανόμου εισαγωγής πολύ μεγάλης ποσότητας δυναμίτιδος. Το δικαστήριο έλαβε υπ όψιν το νεαρόν της ηλικίας σας και τον δευτερεύοντα ρόλο σας. Το δικαστήριο σας επιβάλλει ποινήν φυλακίσεως ενός έτους δι' έκαστον αρχομένης από την ημέρα της συλλήψεώς σας [25.1.1955]...»

Κατά τη διάρκεια της δίκης η μαθητιώσα νεολαία της Πάφου με επικεφαλής τον Ευαγόρα Παλληκαρίδη, συγκρότησε μαθητικές διαδηλώσεις έξω από το δικαστήριο. Η αστυνομία με επέμβασή της ματαίωσε την απελευθέρωση των κατηγορουμένων που προς στιγμή οι μαθητές τους είχαν αποσπάσει από τα χέρια των αστυνομικών.

Η εφημερίδα «ΕΘΝΟΣ» της 19ης Μαρτίου 1959 σε περιόπτη θέση δημοσιεύει φωτογραφία του Μιχάλη [ναύτης] και αναφέρει τα εξής:

«Τρεις βαρκαδιές, μας αφηγήτο χθες ο εκ των Αργοναυτών της κυπριακής ανεξαρτησίας Χριστοδουλάκης, επρολάβαμε και βγάλαμε, με τους Κύπριους αγωνιστάς, που μας περίμεναν στ' αραξοβόλι της Ροδαφινιάς. Σαν

βρεθήκαμε ξαφνικά κυκλωμένοι, πετάξαμε όσα πυρομαχικά και δυναμίτες είχαν μείνει στο καΐκι μας στη θάλασσα, για να μη τα βρει ο εχθρός. Έμειναν από ένα έως τέσσερα χρόνια στις φυλακές της Κύπρου τα πέντε μέλη του πληρώματος του «Αγ. Γεωργίου», που δεν βλέπουν την ώρα να αγκαλιάσουν τον αρχηγό των, τον θρυλικό Διγενή, εις μίαν συνάντησιν -λιτανείαν κοινών αναμνήσεων.»

Την 22α Μαΐου του 1955, η εφημερίδα «ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ», στο πρωτοσέλιδό της, στη στήλη Η ΓΝΩΜΗ ΜΑΣ, με τίτλο « ΜΙΧΑΗΛ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ», γράφει:

«Η Χαλκιδική μας, πρώτη πάντοτε μεταξύ των πρώτων, εις τους εθνικούς, απελευθερωτικούς αγώνες, έδωσε το «παρόν» εις την πρώτην μάχην δια την απελευθέρωσιν της Κύπρου μας, δι' ενός γενναίου, εικοσαετούς παιδιού της, του ΜΙΧΑΗΛ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗ, από την εύανδρον Νικήτην, όστις μετέχων του πληρώματος του βενζινοπλοίου «Άγιος Γεώργιος», κατεδικάσθη υπό του Αγγλικού Δικαστηρίου της Κύπρου, εις φυλάκισην ενός έτους, δι' εισαγωγήν εις την νήσον εκρηκτικών υλών. Το ατρόμητο παλικάρι μας αντιμετώπισε το Αγγλικόν Δικαστήριον ουχί ως κατηγορούμενος, αλλ' ως κατήγορος των τυράννων, ακούσας την απόφασιν με περιφρονητικόν μειδίαμα, το οποίον εσήμαινεν ότι η Ελληνική Ψυχή παραμένει απτόητος εις όλα τα είδη βίας εις τους αγώνες δια την Ελευθερίαν και ότι η Κύπρος μας θα γίνει οπωσδήποτε Ελληνική. Η Χαλκιδική μας είναι υπερήφανη δια το ηρωικό παλικάρι της.»

Οι Κύπριοι τίμησαν το Μιχάλη Χριστοδουλάκη όπως έπρεπε. Ο φίλος Κλεόβουλος Παπακώστας από την Κύπρο μου έγραψε:

«Το όνομά του είναι γραμμένο σε πλάκα έξω από το μουσείο που στεγάζεται το ιστορικό πλοiάριο «Άγιος Γεώργιος» στην Χλώρακα. Επίσης, είναι γραμμένο στο

μνημείο που έχει ανεγερθεί στην παραλία της Χλώρακας στον τόπο που στις 10-11-1954 αποβιβάστηκε ο Διγενής για να ηγηθεί τον αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α.»

Ο Μιχάλης, μετά την αποφυλάκισή του επέστρεψε στην Ελλάδα, κατατάχτηκε και υπηρέτησε ναύτης στο Πολεμικό Ναυτικό και μετά τη θητεία του συνέχισε τις θαλασσινές διαδρομές του. Έκανε πάλι μπάρκο σε μεγάλα ποντοπόρα πλοία του Εμπορικού Ναυτικού, ταξίδεψε στα πέρατα της γης, γνώρισε την περιπέτεια και τελικά βρέθηκε να είναι μόνιμος κάτοικος των Η.Π. Αμερικής. Εκεί άφησε και την τελευταία του πνοή, στις 8 Αυγούστου του 2004. Οι δικοί του εκπλήρωσαν την τελευταία επιθυμία του και έφεραν την σωρό του στη Νικήτη και την έθαψαν, την 18η Αυγούστου 2004, εκεί ψηλά στο κοιμητήριό μας όπου βρίσκονται τα κόκαλα της μάνας του της Αναστασίας και του πατέρα του, του Πώργη του «Παπάγου», για ν' αγναντεύει το χωριό του και τη θάλασσα, που τόσο τα αγαπούσε.

Οι Κύπριοι πάλι τιμήσανε τον ήρωα τους και εκπρόσωποι συλλόγων τους τον συνόδευσαν στην τελευταία του κατοικία.

Κι εμείς, οι Νικητιανοί, οι συντοπίτες σου ένα κεράκι σ' ανάψαμε και δυο καλά λόγια έχουμε για σένα Μιχάλη, «Μπαλάκο», Παλικάρι...

Υ.Γ.: Αργότερα ο γράφων και η σύζυγός του σε μια επίσκεψη - προσκύνημα στη μαρτυρική Μεγαλόνησο και ιδιαίτερα στη Χλώρακα, στα Ροδαφίνια και στο Μουσείο όπου στεγάζεται το ιστορικό πλοiάριο «Άγιος Γεώργιος», φιλοξενούμενοι των καλών φίλων τους Πέτρου Παπαπολυβίου καθηγητού της Ιστορίας του Πανεπιστημίου Κύπρου και του Κλεόβουλου Παπακώστα Κοινοτάρχου της Χλώρακας, θ' ανάψουν ένα κεράκι στην παρακείμενη μικρή εκκλησία του Αγίου Γεωργίου εις μνήμην των πρώτων αγωνιστών της ΕΟΚΑ και των Ελλαδιτών μελών του πληρώματος.

ΤΕΜΠΗ - ΠΟΤΕ ΞΑΝΑ

Η επέτειος των δύο χρόνων από τη σιδηροδρομική τραγωδία στα Τέμπη, αποτέλεσε αφορμή για τις πιο μαζικές διαδηλώσεις των τελευταίων χρόνων στην Ελλάδα και βρέθηκε στο επίκεντρο της παγκόσμιας ειδοσεογραφίας.

Ός ένδειξη μεγάλης κοινωνικής ευαισθησίας, χιλιάδες συμπολίτες μας βρέθηκαν στους δρόμους και στις πλατείες για να εκφράσουν με τρόπο ειρηνικό τα συναισθήματά τους. Οι πολίτες ζήτησαν τα αυτονόητα: Αλήθεια και Δικαιοσύνη.

Η πλειονότητα των Ελλήνων θέλει να λάμψει η αλήθεια, να αποδοθεί δικαιοσύνη, να μην ξαναζήσουμε ΠΟΤΕ ΞΑΝΑ μια ανάλογη τραγωδία.

Οι πολίτες σε όλη την Ελλάδα ζήτησαν όμως και κάτι γενικότερο: το κράτος πρέπει να προνοεί, να προστατεύει τους πολίτες κι όχι να τρέχει πίσω από τις εξελίξεις. Απαίτησαν τη σύγκρουση με χρόνιες κακοδαιμονίες και ανε-

πάρκειες του παρελθόντος, με καθυστερήσεις, βολέματα και προχειρότητες.

Πίσω και πάνω από την επιτακτική απαίτηση για δικαιοσύνη των θυμάτων της τραγωδίας των Τεμπών, υψώνεται ένα γενικότερο ΠΟΤΕ ΞΑΝΑ, το οποίο διεκδικεί η κοινωνία ως απαράβατο όρο για να αρχίσει να επουλώνεται η λαβωμένη εμπιστοσύνη της προς τους θεσμούς.

Στη μνήμη των 57 συνανθρώπων μας που χάθηκαν στο τραγικό δυστύχημα των Τεμπών, είναι πάνδημο τα αίτημα για ΕΝΟΤΗΤΑ- ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΠΟΤΕ ΞΑΝΑ Στο συλλογικό πένθος δεν χωρούν οι δικαστικές σκοπιμότητες.

Στο πένθος των Τεμπών συμμετέχει και ο Παγχάλκιδικός Σύλλογος όπως κάθε Ελληνίδα και Έλληνας, ενωμένοι κάτω από το κοινό αίτημα για Αλήθεια και Δικαιοσύνη

Το Διοικητικό Συμβούλιο

ΠΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΑΙ Η ΕΝΑΛΛΑΓΗ ΤΩΝ ΕΠΟΧΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ ΕΝΩ Η ΓΗ ΜΑΣ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΙΟ ΚΟΝΤΙΝΗ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΗΛΙΟ ΕΜΕΙΣ ΕΙΜΑΣΤΕ ΣΤΟ ΚΑΤΑΧΕΙΜΩΝΟ;

ΣΤΑΥΡΟΣ Ι. ΑΥΤΟΛΟΥΠΗΣ
Ομότιμος Καθηγητής Αστρονομίας
του Τμήματος Φυσικής του Α.Π.Θ.

Η εναλλαγή των εποχών συσχετίζεται με τις θερμοκρασιακές αλλαγές που συμβαίνουν στην επιφάνεια της Γης, δηλαδή με τη μεταβολή της ηλιακής ακτινοβολίας που πέφτει στην επιφάνεια ενός τόπου. Η μεταβολή αυτή της θερμοκρασίας οφείλεται κυρίως στη μεταβολή της κλίσης των ακτίνων του Ήλιου που πέφτουν στην επιφάνεια της Γης, διότι η κλίση των ακτίνων είναι αυτή που ρυθμίζει το εμβαδό της επιφάνειας της Γης πάνω στην οποία σκορπίζεται η ενέργεια που κουβαλάει μια συγκεκριμένη δέσμη ακτινοβολίας του Ήλιου μας (Εικ. 1).

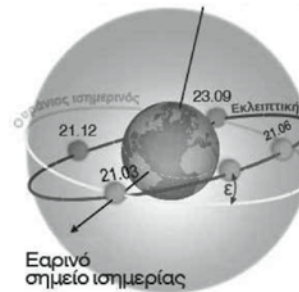

Εικ. 1: Από τη γωνία πρόσπτωσης των ακτίνων εξαρτάται η πυκνότητα της ροής ενέργειας σε μια επιφάνεια

Η κλίση αυτή των ακτίνων του Ήλιου για έναν τόπο αλλάζει κατά τη διάρκεια ενός έτους, διότι η Γη περιφέρεται γύρω από τον Ήλιο πάνω σε ένα επίπεδο που σχηματίζει με το επίπεδο του ισημερινού της γωνία $\epsilon = 23,5$ μοίρες. Το επίπεδο αυτό λέγεται **εκλειπτική** και η γωνία ϵ λέγεται **λόξωση της εκλειπτικής** (Εικ. 2).

Επομένως, για έξι μήνες ο Ήλιος φαίνεται να διαγράφει τροχιές πάνω από τον ισημερινό, και έτσι οι ακτίνες του Ήλιου πέφτουν «πιο κάθετα» στους τόπους του βόρειου ημισφαιρίου της Γης σε σύγκριση με τους τόπους αντίστοιχου γεωγραφικού πλάτους του νότιου ημισφαιρίου, ενώ τους υπόλοιπους έξι μήνες του έτους συμβαίνει το αντίστροφο. Άρα η εναλλαγή των εποχών του έτους οφείλεται καθαρά στη λόξωση της εκλειπτικής.

Αυτό το φαινόμενο εμφανίζεται και σε άλλους πλανήτες, όπως για παράδειγμα στον πλανήτη Άρη, που παρουσιάζει λόξωση $\epsilon=24,6$ μοίρες. Βέβαια, στον Άρη η διάρκεια των εποχών είναι περίπου διπλάσια των γήινων εποχών, διότι και το αρειανό έτος είναι περίπου διπλάσιο από το γήινο έτος.

Εικ.2 Η λόξωση της εκλειπτικής

Επιπλέον, η τροχιά της Γης γύρω από τον Ήλιο δεν είναι κυκλική, αλλά ελλειπτική, με δύο «κέντρα», που λέγονται εστίες και ο Ήλιος βρίσκεται σε μία από τις δύο εστίες. Επομένως ο Ήλιος δεν είναι το κέντρο της τροχιάς της Γης και έτσι άλλοτε η Γη πλησιάζει τον Ήλιο έως τα 147 εκατομμύρια χιλιόμετρα και τρέχει πιο γρήγορα και άλλοτε απομακρύνεται έως τα 152 εκατομμύρια χιλιόμετρα και η ταχύτητά της ελαττώνεται.

Σύμφωνα με όσα αναφέραμε προηγουμένως, για μας, τους κατοίκους του βόρειου ημισφαιρίου, η Γη βρίσκεται στη μικρότερη απόσταση της από τον Ήλιο στις αρχές Ιανουαρίου, δηλαδή μέσα στο καταχειμώνα. Επομένως,

για τα ίδια γεωγραφικά πλάτη ο χειμώνας του βόρειου ημισφαιρίου της Γης είναι πιο γλυκός, πιο ήπιος από τον χειμώνα του νότιου ημισφαιρίου, στη διάρκεια του οποίου η Γη φτάνει στη μεγαλύτερη απόστασή της από τον Ήλιο. Αντίστοιχα, και το καλοκαίρι στο βόρειο ημισφαίριο είναι πιο δροσερό από το καλοκαίρι στο νότιο ημισφαίριο, αν συγκρίνουμε τόπους με το ίδιο γεωγραφικό πλάτος, διότι τότε η Γη βρίσκεται στην μεγαλύτερή της απόσταση από τον Ήλιο, που για πολλούς ανθρώπους ακούγεται παράξενο το να είμαστε εμείς μακριά από τον Ήλιο και να έχουμε καλοκαίρι, ενώ για το Νότιο ημισφαίριο ακούγεται φυσιολογικό.

Βόρειος Ουράνιος Πόλος

Τελειώνοντας το άρθρο μου αυτό για τις εποχές, και συνεχίζοντας την ροπή μου προς την ποίηση από το προηγούμενο τεύχος, σκέφθηκα να τελειώσω με ένα σχετικό ποίημά μου για την όμορφη εποχή του καλοκαιριού που απολαύσαμε και φέτος, ως έναν καλό επίλογο.

Το Καλοκαίρι

Καρπούς γεμάτο έρχεται ζεστό το καλοκαίρι
κι η Φύση το υποδέχεται και στήνει πανηγύρια.
Φωνές, τραγούδια παιδικά, την ύπαιθρο γεμίζουν
και στάχνα υποκλινόμενα τον γεωργό προσμένουν.

Γέροι και νέοι τρέχουνε την ομορφιά να νιώσουν,
που ρέει άφθονη παντού, στα όρη και στους κάμπους.

Τραγούδια άφθονα ακούς στα καρπερά αμπέλια
και τα κουδούνια κοπαδιών στα πράσινα λιβάδια.

Μικρά νεογέννητα πουλιά, στο πρώτο πέταγμά τους,
γλυκούς τους ήχους βγάζουνε καλώντας τη μαμά τους,
τα σκουληκάκια ψάχνοντας δίπλα στα ρυάκια,
που τρέχουνε δροσίζοντας τα άνθη και τη χλόη.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΟΛΥΓΥΡΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ ΣΤΗΝ ΑΓΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

Το Σάββατο 9/2/2025, μετά από εισήγηση του Παγκχαλκιδικού Συλλόγου και πρωτοβουλία του Δημάρχου Πολυγύρου, πραγματοποιήθηκε σύσκεψη στο Δημαρχείο Πολυγύρου, με θέμα την εξεύρεση πόρων για την αποκατάσταση της ορειχάλκινης παράστασης της μάχης των Βασιλικών στο Μνημείο της Αγ. Αναστασίας.

Στη σύσκεψη μετείχαν η Αντιπεριφερειάρχης Χαλκιδικής κ. Ζωγράφου, ο Δήμαρχος Πολυγύρου κ. Εμμανουήλ, ο Δήμαρχος Αριστοτέλη κ. Βαλλιάνος, η Δήμαρχος Κασσανδρείας κ. Χαλκιά, ο Αντιδήμαρχος Θέρμης κ. Τσολάκης (εκπρόσωπος του Δημάρχου), ο Αντιδήμαρχος Σιθωνίας κ. Γεωργιάδης (εκπρόσωπος του Δημάρχου), ο Πρόεδρος του Παγκχαλκιδικού Συλλόγου κ. Κοτσάνης, ο Γενικός Γραμματέας κ. Λυρτζής και το μέλος του Δ.Σ. κ. Στρατής.

Η συζήτηση έγινε σε θερμό κλίμα και η ανταπόκριση για όποια οικονομική προσφορά υπήρξε θετική. Ωστόσο, τα χρήματα που απαιτούνται για την αποκατάσταση του μνημείου είναι πολλά, αγγίζοντας τα 140.000. Ευρώ περίπου και είναι αδύνατον να καλυφθούν χωρίς την προσπάθεια όλων. Γι' αυτό το λόγο κάνουμε έκκληση σε όλους τους φορείς και στους φιλοπάτριδες συμπατριώτες μας να συνδράμουν οικονομικά, ούτως ώστε να έχουμε το αναμενόμενο αποτέλεσμα.

Θα είναι μια κοινή προσπάθεια θεσμών, συλλόγων και πολιτών της Χαλκιδικής ως ελάχιστη προσφορά στο χρέος μας για την ανάδειξη της Ιστορίας μας και απόδοση τιμής στους αγωνιστές ήρωες του 1821, που συνέβαλαν στην επιτυχή έκβαση του απελευθερωτικού αγώνα.

Σημείωση: Το μνημείο, με τον Ανδριάντα του ήρωα της Επανάστασης της Χαλκιδικής Καπετάν Χάψα και την αναπαράσταση της μάχης των Βασιλικών τον Ιούνιο του 1821, ανήγειρε ο Παγκχαλκιδικός Σύλλογος το έτος 1997. Ανέστησε με αυτόν τον τρόπο την άγνωστη ιστορία του τόπου μας και πρόβαλε τη συμβολή της Χαλκιδικής στην Επανάσταση του 1821. Δυστυχώς, το καλοκαίρι του 2019, το μνημείο βεβηλώθηκε από αγνώστους, που έκλεψαν την ορειχάλκινη αναπαράσταση της μάχης. Η τωρινή θέα του μνημείου, πληγώνει όλη την Χαλκιδική και όχι μόνο.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Ο Παγκχαλκιδικός Σύλλογος «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ» στο πλαίσιο της πολύπλευρης δράσης του αποφάσισε να επιχειρήσει πάλι τη δημιουργία τμήματος νεολαίας, με δραστηριότητες που θα περιλαμβάνουν.

- ♦ Ημερίδες με θέματα που απασχολούν τους νέους ♦ Εθελοντικές δράσεις
- ♦ Εκδηλώσεις αναψυχής, εκδρομές, χοροί, πεζοπορία, σκι, κ.λ.π. ♦ Αθλητικές δραστηριότητες
- ♦ Καλλιτεχνικές δραστηριότητες ♦ Παιδικά τμήματα, χορευτικό και χορωδία.

Ο Παγκχαλκιδικός φιλοδοξεί να φέρει κοντά στις ρίζες τους τα παιδιά και τους νέους της Χαλκιδικής ανοίγοντας δημιουργικές διεόδους για όλες τις ηλικίες, σχεδιάζοντας από κοινού τις μελλοντικές δράσεις του συλλόγου.

Για τον σκοπό αυτό καλούμε όλους τους νέους της Χαλκιδικής να επικοινωνήσουν με τον Σύλλογο (τηλ. και VIBER 6947448941, e-mail: p.venetsanaki@gmail.com κα Βενετσανάκη) για την δημιουργία του τμήματος Νεολαίας.

Το Διοικητικό Συμβούλιο

ΠΡΟΑΝΑΓΓΕΛΙΑ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΚΔΡΟΜΩΝ

Το Δ.Σ. αποφάσισε να πραγματοποιήσει τις παρακάτω πολυήμερες εκδρομές:

- **ΑΓΓΛΙΑ-ΣΚΩΤΙΑ.** Πρώτο δεκαήμερο Ιουλίου - Αεροπορικώς.
(Η εκδρομή ανακοινώθηκε με S.M.S και δήλωσαν συμμετοχή περίπου 100 άτομα)

Πληροφορίες κ. Πηγή Βενετσανάκη τηλ. 6947448941.

- **ΑΝΔΑΛΟΥΣΙΑ.** Τέλος Οκτωβρίου Αρχές Νοεμβρίου - Αεροπορικώς
Σεβίλλη - Κόρδοβα - Γρανάδα - Μάλαγα κ.ά.

Πληροφορίες κα Κοκό Ζαμπόκα: 6972150431.

Σημείωση: Οι τελικές ημερομηνίες, η διάρκεια, η τιμή καθώς και οι λεπτομέρειες των εκδρομών θα ανακοινωθούν με sms και e-mail.

ΖΩΝΤΑΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΙΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΕΣ ΕΠΙΤΑΓΕΣ ΓΙΑ ΣΥΜΠΟΡΕΥΣΗ ΜΕ ΤΗ ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΣΥΝΑΝΘΡΩΠΟ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Ν. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

Ομότιμος Καθηγητής Αριστοτελείου

Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*

Εισαγωγή
Είναι γνωστό ότι ο τρόπος που βλέπουμε τα πράγματα εξαρτάται από τη διάθεσή μας. Αν είμαστε **αισιόδοξοι**, βλέπουμε το ποτήρι μισογεμάτο και **ευελπιστούμε** ότι σύντομα θα γεμίσει. Αν είμαστε **απαισιόδοξοι**, το βλέπουμε μισοάδειο και **φοβόμαστε** ότι σύντομα θα αδειάσει. Με παρόμοιο τρόπο, η οπτική μας σε πρόσωπα και «πράγματα», καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τα αισθήματα και τις συμπεριφορές μας απέναντί τους. Με τη λέξη «πράγματα» δεν εννοούμε βέβαια τα άψυχα αντικείμενα, αλλά ολόκληρο τον φυσικό κόσμο που μας περιβάλλει, και τον οποίο αναπόφευκτα επηρεάζουμε (*θετικά ή αρνητικά*) με πράξεις και παραλείψεις.

Ένας τρόπος θεώρησης, δυστυχώς ο επικρατέστερος, είναι να βλέπουμε τα πρόσωπα και τα «πράγματα» ως **αντί-κείμενα**. Οτιδήποτε όμως θεωρείται **αντί-κείμενο**, κείται, βρίσκεται **απέναντί** μας, βρίσκεται έξω από μας, δεν «*συνομιλούμε*» μαζί του, δεν αναπτύσσουμε αγαπητική σχέση μαζί του, δεν είναι κομμάτι της ύπαρξής μας, άρα **δεν μας πολυενδιαφέρει** η όποια βλάβη υποστεί από τις επιλογές μας. Όσον αφορά στη **Φύση**, μια τέτοια θεώρηση αντικείται στην Αριστοτελεία διατύπωση για την **τελειότητά** της: «*Διότι η Φύση δεν κάνει τίποτα ούτε ατελές ούτε μάταιο*» - «*Καθ' α η φύσις ουδέν ατελές και εις μάτην ποιεί*». Πίσω από τη Φύση βέβαια, κρύβεται η σοφία του Δημιουργού, διότι «*πάντα εν σοφία εποίησας*». Με βάση την αρχή αυτή, έχουμε **χρέος** να προστατεύουμε τη Φύση, προκειμένου να διατηρείται η **τελειότητά** της. Στο επίπεδο του **Ανθρώπου**, η επικρατούσα θεώρηση του συνανθρώπου μας ως **αντί-κείμενου**, αντιβαίνει στη μοναδική - κατά τον φιλόσοφο - «*θεική*» ιδιότητα του ανθρώπου, την έμφυτη επιθυμία του να ευεργετεί. Συγκεκριμένα, όταν ο Σταγειρίτης Φιλόσοφος ρωτήθηκε για τη σχέση Θεού και Ανθρώπου: «*τι κοινό έχει ο άνθρωπος με τον Θεό;*» - «*τί άνθρωπος ίσον έχει Θεώ;*», απάντησε: «*το ευεργετούν*».

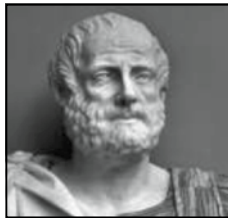
Η συμπεριφορά του σύγχρονου ανθρώπου ενάντια στις **Αριστοτελείες επιταγές** για τη Φύση και τον συνάνθρωπό του, είναι προφανώς η γενεσιουργός αιτία για τις αρνητικές εξελίξεις τόσο στο φυσικό περιβάλ-

λον όσο και στις ανθρώπινες κοινωνίες. Εξηγεί με πειστικότερο τρόπο, γιατί συμπεριφερόμαστε καταστροφικά και πλήττουμε ανεπανόρθωτα τον πλανήτη μας, το «σπίτι» που μας **φιλοξενεί**. Εξηγεί επίσης, γιατί ο σημερινός άνθρωπος έχασε την **αγάπη** και την **ειρήνη** σε όλα τα επίπεδα (*ατομικό, οικογενειακό, κοινωνικό, διακρατικό*), γιατί συμπεριφέρεται **αντικοινωνικά** και **αυτοκαταστροφικά**.

Ο άνθρωπος αντίκειμενος στο φυσικό περιβάλλον

Θεωρώντας το φυσικό περιβάλλον ως **αντί-κείμενο** ως κάτι έξω από μας, δεν μπορούμε να το αγαπήσουμε σαν το σπίτι μας, να το προστατεύουμε, να το διαχειριζόμαστε αειφορικά για να το παραδώσουμε άθικτο στις επόμενες γενιές, από τις οποίες το δανειστήκαμε. Απεναντίας, δεν έχουμε κανένα ενδιασμό να το ρυπάνουμε, να το «*βιάσουμε*» ποικιλότητα, να το εκμεταλλευτούμε ληστρικά, πλήττοντας θανάσιμα την ισορροπία και την αειφορία του. Δεν μας απασχολεί καν η συνέχιση της ύπαρξής του, αφού το χρησιμοποιούμε ως **αναλώσιμο** και κάθε τι αναλώσιμο κάποτε **παύει να υπάρχει** όπως το ξέραμε. Και για να είμαστε σαφέστεροι, θα αναφερθούμε σε συγκεκριμένα παραδείγματα:

Όταν, στα τέλη του 19ου αιώνα, οι Αμερικανοί ζήτησαν από τον αρχηγό των Ινδιάνων της φυλής Nez Perce να τους πουλήσει τη γη τους για να περάσουν αγωγούς πετρελαίου, ο Chief Joseph δεν μπορούσε να καταλάβει **τι ακριβώς του ζητούσαν**. Δεν μπορούσε να διανοηθεί ότι, έναντι κάποιας αμοιβής, του ζητούσαν να αποχωριστεί τη γη στην οποία γεννήθηκε, μεγάλωσε και αγάπησε όσο τίποτα άλλο, για να γίνει **κομμάτι της ύπαρξής του**. Αναφερόμενος στις σταγόνες της βροχής πάνω στις φυλλωσιές, στο κελάρυσμα του νερού, στο θρόισμα των δένδρων και στο κελάιδισμα των πουλιών, ρώτησε με νόημα: «*πώς μπορώ να σας πουλήσω αυτά για τα οποία ζω και ανασαίνω;*». Ο Chief Joseph είναι παράδειγμα ανθρώπου, που δημιούργησε αγαπητική σχέση με τη Φύση, ζούσε και «*συνομιλούσε*» με τη Φύση, ήταν **σύν-κείμενος** (και όχι αντί-κείμενος) με τη στοργική «*μητέρα*» του, τη Φύση, που του προσέφερε όλα όσα χρειαζόταν στη ζωή. Ο αποχωρισμός από τη γη

Εικ. 1. Αριστοτέλης (384 - 322 π.Χ.)

Εικ. 2. Chief Joseph (1840-1904 μ.Χ.)

του, ισοδυναμούσε με **ακρωτηριασμό** της ίδιας της **υπαρξής** του.

Στον αντίποδα αυτής της θεώρησης, το τροπικό δάσος του **Αμαζονίου**, ο μεγαλύτερος “πνεύμονας” του πλανήτη μας, «βιάζεται» και **καταστρέφεται** καθημερινά, προκειμένου να εγκατασταθούν τεράστιες καλλιέργειες πολυεθνικών εταιρειών ή για εξόρυξη πετρελαίου και για ανοικτά ορυχεία, που οδηγούν στο «ξεκοίλιασμα» και στη μόνιμη καταστροφή ενός παρθένου φυσικού τοπίου, με ζωτική σημασία για το **παγκόσμιο κλίμα**. Σύμφωνα με τον WWF, το δάσος του Αμαζονίου είναι ένα από τα πλέον ποικιλόμορφα και ζωτικά οικοσυστήματα στον κόσμο, καθώς συμμετέχει αποφασιστικά στους κύκλους του Άνθρακα, του Οξυγόνου και του Νερού. Η απειλούμενη κατάρρευση του υδρολογικού κύκλου και η αναπόφευκτη ραγδαία διάβρωση των ακάλυπτων εδαφών στα πλαίσια της κλιματικής αλλαγής, μπορεί να μετατρέψει την περιοχή του Αμαζονίου σε μια απέραντη **έρημο**. Δυστυχώς, οι εκάστοτε κυβερνώντες, βλέπουν αυτό το πολύτιμο τροπικό δάσος ως κάτι που μπορεί να **εκποιηθεί** για προσπορισμό οικονομικού οφέλους. Στην αντίθετη κατεύθυνση, η κατά τόπους αειφορική διαχείριση μικρών εκτάσεων του δάσους του Αμαζονίου από **αυτόχθονες** κοινότητες, πέτυχε την προστασία τους με ενίσχυση της βιοποικιλότητας και της γονιμότητας των εδαφών τους.

Ένα δεύτερο παράδειγμα λανθασμένης και επικίνδυνης προσέγγισης στη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος, είναι η **γενετική τροποποίηση** φυτών και ζώων για παραγωγή **παρά φύση οργανισμών**, που **δεν μπορούν να αναπαραχθούν** (δίνουν στείρο σπόρο). Σύμφωνα, για εξασφάλιση σπόρου ο παραγωγός θα εξαρτάται αποκλειστικά από 1-2 πολυεθνικές, οι οποίες θα καθορίζουν σε ποιον θα δώσουν σπόρο και με ποιο τίμημα. Απώτερος σκοπός, ο απόλυτος **έλεγχος** της παγκόσμιας **παραγωγής τροφίμων**, που μαθηματικά θα οδηγήσει σε μια νέα μορφή παγκόσμιας σκλαβιάς, στη **σκλαβιά της πείνας**¹. Για το σκοπό αυτό, τα γνωστά ως «**μεταλλαγμένα**» τρόφιμα κυκλοφορούν χωρίς **εμφανή** σήμανση στην ετικέτα τους και, συνεπώς, καταναλώνονται εν αγνοία των Καταναλωτών, που έτσι τους στερείται το δικαίωμα της επιλογής. Ως προϊόντα Γενετικής Μηχανικής, οι Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί είναι αποτέλεσμα υπερβατικών επεμβάσεων στο γονιδίωμα φυτών και ζώων, κατά τις οποίες επεμβάσεις “**κόβεται και ράβεται**” γενετικό υλικό (DNA) από δύο ή περισσότερα, συχνά **ασύμβατα** είδη, για παραγωγή νέων, **παρά φύση** οργανισμών. Εδώ οι επιστήμονες έρχονται και το παίζουν «**θεοί**», αφού, αγνοώντας προκλητικά τους φραγμούς της Φύσης, προβαίνουν σε ευθεία **αμφισβήτηση** της σοφίας της **θείας Δημιουργίας**. Αυτό, στην αρχαία τραγωδία συνιστούσε «**ύβρη**» και επέσυρε τη θεία «**νέμεση**» (τιμωρία). Η απερίσκε-

πη παρέμβαση σε μια αχαρτογράφητη (**ακατανόητη**) επιστημονική **περιοχή**, εγκυμονεί τεράστιους κινδύνους τόσο για τη βιοποικιλότητα όσο και για τον ίδιο τον άνθρωπο. Οι επιστήμονες προφανώς λειτουργούν με την ψευδαίσθηση ότι κατανοούν πλήρως τα «**μυστικά**» και την πολυπλοκότητα της Φύσης. Όπως όμως επισημαίνει ο Ηράκλειτος: «**στη φύση αρέσει να κρύβεται**» - «**φύσις κρύπτεσθαι φιλεί**».

Η καταστροφή της Φύσης για οικονομικούς λόγους (βλ. **καταστροφή Αμαζονίου, ανοικτές εξορύξεις μετάλλων, ΓΤ τρόφιμα**), ισοδυναμεί με την εκποίηση αναντικατάστατων οικογενειακών κειμηλίων για «**καλοπέραση**», χωρίς δηλαδή να υπάρχει επιτακτική ανάγκη επιβίωσης (π.χ. **σοβαροί λόγοι υγείας**).

Ο άνθρωπος αντί-κείμενος στο συνάνθρωπό του

Αγνοώντας την έννοια και το περιεχόμενο της ενάρετης ζωής που οδηγεί στην **Αριστοτέλεια ευδαιμονία**, ο σύγχρονος άνθρωπος ζει απερίσκεπτα και άσωτα σαν **παιδί** ή σαν **θηρίο**, γιατί, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, το παιδί και το θηρίο είναι αυτά, που επιμόνως αναζητούν ηδονές: «**αυτές (τις ηδονές) τις επιδιώκουν και τα παιδιά και τα θηρία**» - «**τας τοιαύτας (ηδονάς) και τα παιδιά και τα θηρία διώκει**».

Κι αυτό συμβαίνει για έναν απλό λόγο: γιατί, εκτός από τον φυσικό κόσμο, ο άνθρωπος βλέπει **και** τον συνάνθρωπό του ως **αντί-κείμενό** του, άρα δεν δημιουργεί αγαπητική σχέση και δεν «**συνομιλεί**», δεν συνδιαλέγεται μαζί του. Παραβλέπει υποτιμητικά τον χρυσό κανόνα κατάκτησης της ενάρετης ζωής, το «**ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν**». Πώς όμως μπορείς να αγαπήσεις κάποιον, που τον έβαλες **απέναντί** σου, που δεν έχεις σχέση μαζί του, που τον θεωρείς ανταγωνιστή και όχι συναγωνιστή σου; Πώς μπορείς να αγαπήσεις κάποιον, που με την **ενάρετη ζωή** και την πνευματική ανωτερότητά του σε «**ελέγχει**» καθημερινά και δε σε αφήνει να απολαύσεις τις πρόσκαιρες «**χαρές**» σου; Πώς μπορείς να αγαπήσεις κάποιον και να μοιραστείς τη ζωή σου μαζί του (ως σύζυγος), όταν τον φθονείς, τον κρίνεις, τον κατακρίνεις και τον υποβιβάζεις διαρκώς, για να φαίνεσαι και να νιώθεις ανώτερός του;

Ο σύν-κείμενος άνθρωπος

Κι όμως υπάρχει δίπλα μας ο «**σύν-κείμενος**» άνθρωπος, ο άνθρωπος που θέλει να μοιραστεί μαζί μας αγωνίες και θλίψεις, γιατί βρίσκεται σε δυσκολίες και έχει ανάγκη τη στήριξή μας. Κι όταν οι συνθήκες αντιστραφούν και βρεθούμε εμείς σε ανάγκη, πρόθυμα και με χαρά θα μας βοηθήσει. Συγχαίρει με τις χαρές και τις επιτυχίες μας, σαν να είναι δικές του. Συμπάσχει και κινητοποιείται στις όποιες δυσκολίες μας. Τι κρίμα, που ενώ υπάρχει **δεν τον βλέπουμε**, κι όταν τον δούμε τον **αγνοούμε**; Τι κρίμα, που αντί να ενώσουμε δυνάμεις για το **κοινό καλό**, για το αγαθό και το ευάρεστο, σπαταλούμε τη ζωή και τη δράση μας για να ανταγωνιστούμε, για να μειώσουμε τους άλλους και να φανούμε

εμείς; Κι όμως, από τα πανάρχαια χρόνια είναι γνωστό ότι «ο Θεός αρέσκεται να χτυπάει κατακέφαλα όσα υπερυψώνονται» - «Φιλέει γάρ ὁ Θεός τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολοῦει» (Ηροδότου, Βιβλίο Ζ, 10).

Μαζί με την **ψευδαισθήση** της **ελευθερίας**², ζούμε και με την ψευδαισθήση της **φιλίας**. Νομίζουμε ότι έχουμε πολλούς φίλους, αλλά τελικά δεν έχουμε κανέναν **πραγματικό** φίλο. Γιατί όπως μας λέει ο **Αριστοτέλης**: «κανένας δεν είναι [πραγματικός] φίλος γι' αυτόν που έχει πολλούς φίλους» - «Ουδείς φίλος ὡ πολλοί φίλοι». Διότι - κατά τον ίδιο - **πραγματική φιλία σημαίνει «μια ψυχή που κατοικεί σε δύο σώματα» - «Φιλία ἐστὶ μία ψυχή ἐν δυσὶ σώμασιν ἐνοικουμένη».**

Επίλογος

Ζώντας ενάντια στις Αριστοτέλειες επιταγές για συμπόρευση με τη Φύση και τον συνάνθρωπο, ο σύγχρονος άνθρωπος συμπεριφέρεται καταστροφικά για το φυσικό περιβάλλον, για το «σπίτι» που τον φιλο-

ξενεί, συνεπώς προιονίζει το κλαδί πάνω στο οποίο κάθεται. Βλέποντας τον συνάνθρωπό του ανταγωνιστικά, ο σημερινός άνθρωπος έχασε την αγάπη και την ειρήνη σε όλα τα επίπεδα, γι' αυτό οδηγείται σε αντικοινωνικές, αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές και σε υπαρξιακά αδιέξοδα. Ο αντί-κείμενος άνθρωπος **αδικεί** κατάφορα τον **εαυτό** του, γιατί με την εχθρική συμπεριφορά του προς όλους και προς όλα, πρακτικά αντί-κείται στον ίδιο τον εαυτό του.

Η απαιτούμενη αλλαγή πορείας, προϋποθέτει τη σωστή διάγνωση της κυρίαρχης αιτίας αποπροσανατολισμού της Κοινωνίας μας. Κι αυτή δεν είναι άλλη από το **έλλειμμα ανθρωπιστικής Παιδείας** στην Εκπαίδευσή μας³. Χωρίς δραστικές παρεμβάσεις αναμόρφωσης της Παιδείας μας με γνώμονα τις πανανθρώπινες αξίες, δεν υπάρχει ελπίδα ανάταξης του αξιακού μας προσανατολισμού για κατάκτηση της σωτήριας «**Αριστοτέλειας ευδαιμονίας**».-

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1 Λαζαρίδης, Χ. Ν. 2024. «Μεταλλαγμένα» Τρόφιμα: Ο Δούρειος ίππος για ένα νέο μοντέλο παγκόσμιας σκλαβιάς. ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ, Τεύχος 60ο, σελ. 8 - 10.

2 Λαζαρίδης, Χ. Ν. 2022. Μάθημα ζωής από τα «ΤΕΙΧΗ» του Καβάφη. ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ, Τεύχος 53ο, σελ. 17 - 19.

3 Λαζαρίδης, Χ. Ν. 2021. Αναζητώντας τη χαμένη Αριστοτέλεια ευδαιμονία σε μια προβληματική εκπαίδευση. ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ, Τεύχος 49ο, σελ. 31 - 33.

* Διεύθυνση επικοινωνίας: Lazaride@agro.auth.gr

25η ΜΑΡΤΙΟΥ 2025

Με λαμπρότητα γιορτάστηκε στην Χαλκιδική την Τρίτη 25 Μαρτίου

ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου και η 204η επέτειος της επανάστασης του 1821

Η εθνική επέτειος της 25ης Μαρτίου είναι διπλή γιορτή.

Είναι μέρα τιμής και μνήμης για τον Ελληνισμό και την Ορθοδοξία.

Η επέτειος της Εθνικής Παλιγγενεσίας του 1821 και του εορτασμού του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, αποτελεί μια από τις κορυφαίες στιγμές του Ελληνισμού, με τα μηνύματα από τους αγώνες και τις θυσίες των ηρώων του 1821 να παραμένουν επίκαιρα και διαχρονικά.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η Χαλκιδική πρώτη επαναστάτησε στην Βόρεια Ελλάδα και πρώτη έδωσε στην Μακεδονία σκληρές φονικές μάχες εναντίον οθωμανικών στρατιών με εκατόμβες νεκρών, με σφαγές, με αιχμαλωσίες αμάχων, με εξανδραποδισμούς και με κορυφαίο γεγονός το Ολοκαύτωμα της Κασσάνδρας, που αποτελεί το πρώτο ολοκαύτωμα του Αγώνα του 1821.

Ο ΠΛΗΣΙΟΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΗ ΕΚΔΟΧΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ

ΜΙΧΑΛΗΣ ΚΟΥΤΣΟΣ

Φιλολόγος

Εισαγωγικά

Ο άνθρωπος δεν ζει μόνος του αλλά μέσα σε κοινωνία ανθρώπων. Στις κοινωνίες αυτές άλλοι είναι πιο κοντά και άλλοι πιο μακριά, δεν παύουν όμως να ζούνε κάτω από τις ίδιες συνθήκες. Ο άνθρωπος μέσα στην κοινωνία από άτομο γίνεται πρόσωπο και από μονάδα γίνεται σύνολο. Οι σχέσεις αυτών των ανθρώπων μέσα σε μια κοινωνία παίζουν καθοριστικό ρόλο όχι μόνο για την συνύπαρξή τους αλλά και για την ολοκλήρωσή τους. Γι' αυτές τις σχέσεις των ανθρώπων αναπτύχθηκαν διάφορες θεωρίες από την πιο ακραία του Hobbes, που υποστηρίζει ότι ο άνθρωπος για τον άνθρωπο είναι λύκος (homo homini lupus est) μέχρι την πιο θετική του Χριστού, ο οποίος θέλει όλοι οι άνθρωποι να είναι αδέρφια. Εμείς θα σταθούμε στην αριστοτελική εκδοχή και την χριστιανική αντίληψη και θα δούμε πώς η κάθε μια θεωρία αντιλαμβάνεται τον συνάνθρωπό της, τον πλησίον της.

Η Αριστοτελική εκδοχή

Ο Αριστοτέλης δεν εννοεί τον ολοκληρωμένο άνθρωπο έξω από το πλαίσιο της πόλης, που χαρακτηρίζεται από αυτάρκεια και επιδιώκει την ευδαιμονία του πολίτη. Ακόμη και η ηθική του είναι πολιτική με την έννοια ότι ο τρόπος συμπεριφοράς απέναντι στους άλλους ανθρώπους γίνεται μέσα στις συνθήκες που δημιουργούνται με την σύσταση της πόλης. Ο κάθε πολίτης αλλά και ολόκληρη η πόλη «*αυτοπραγματώνεται*» και «*τελειούται*» με την επίτευξη του τέλους, που είναι το αγαθόν, δηλαδή την αρετή, από την οποία εξαρτάται η ευδαιμονία και του ατόμου και της πόλης. Το ύψιστο αγαθό, στο οποίο συγκλίνουν όλα τα επιμέρους αγαθά μέσα στην πόλη, ταυτίζεται με την ευδαιμονία, η οποία αποτελεί αυτοσκοπό. Η ευτυχία αποτελεί μια παροδική κατάσταση, γι' αυτό και αποτελεί το πρώτο στάδιο της ευδαιμονίας, η οποία είναι μια μόνιμη κατάσταση, που εξασφαλίζεται με συνειδητές επιλογές του ανθρώπου, δεν είναι όμως μια παθητική κατάσταση αλλά μια κατεξοχήν ενεργητική, διότι εμπεριέχει την δυναμική των πράξεων και όχι των γνώσεων. Η ευτυχία κρίνεται κάθε στιγμή στις σχέσεις των ανθρώπων με τους άλλους ανθρώπους, τα πράγματα, το περιβάλλον και τελικά και με τον εαυτό του.

Η ηθική αρετή κατά τον Αριστοτέλη είναι κατεξοχήν πολιτική, τη στιγμή που προσδιορίζεται από τις σχέσεις ενός συμπολίτη απέναντι στους άλλους συμπολίτες. Η αρετή αποτελεί τον ουσιαστικό πυρήνα της ευδαιμονίας, είναι κατόρθωμα του ανθρώπου

και πραγματώνεται στις σχέσεις πολίτη και πόλεως. Η αρετή κατά τον Αριστοτέλη είναι «*μεσότης*» ανάμεσα στα δυο άκρα, την υπερβολή και την έλλειψη, και συνοδεύεται πάντα από την «*ηδονή*», την ηθική δηλαδή ικανοποίηση. Η μεσότητα είναι προσωπική υπόθεση, δηλαδή εξαρτάται από τις προσωπικές επιλογές αλλά και από την κοινωνική ηθική. Δηλαδή δεν υπάρχει μια καθορισμένη τακτική για όλους αλλά ο καθένας στο μέτρο του δυνατού πραγματώνει την αρετή πάντα στα πλαίσια της αποφυγής της υπερβολής και της έλλειψης. Κατευθυντήρια γραμμή όλων των επιλογών είναι ο ορθός λόγος. Χωρίς την έλλογη προτίμηση μιας μόνιμης ηθικής στάσης ζωής δεν νοείται ηθική αρετή. Ο ορθός λόγος είναι το κλειδί της σωστής προαίρεσης, η σωστή προαίρεση είναι η ουσία της αρετής, η οποία είναι η προϋπόθεση της ευτυχίας και η οποία εξασφαλίζεται με την πραγμάτωση του αγαθού.

Ο αξιολόγος και ενάρετος άνθρωπος απολαμβάνει την χαρά που απορρέει από την αρετή του. Ένας κακός άνθρωπος μόνο εξαναγκασμένος θα έκανε το καλό και πάλι όχι χαρούμενος, αλλά λυπημένος. Ο ενάρετος άνθρωπος χαίρεται και τα εξωτερικά αγαθά, την υγεία, την ομορφιά, τον πλούτο, την τιμή αλλά μέσα στα πλαίσια του ορθού λόγου και της αυτάρκειας. Δεν μπορεί, όμως, ένας πολίτης να χαίρεται μόνος του τα αγαθά, εξωτερικά και εσωτερικά, αν δεν τα μοιράζεται με τους άλλους. Δεν μπορεί να ζει μόνος του, η ζωή θέλει συντροφικότητα και αυτήν μόνο οι φίλοι και τα αγαπημένα πρόσωπα μπορούν να την προσφέρουν. Η φιλία και η αγάπη οδηγούν στην τελείωση του ανθρώπου. Ο φίλος ως άλλος εαυτός δίνει στον ενάρετο την δυνατότητα να συμπληρώσει την ευτυχία του με την αυτογνωσία. Στο πρόσωπο του φίλου σαν σε καθρέπτη μπορεί ο ενάρετος να δει τον εαυτό του και να κατακτήσει την αυτογνωσία. Στο πρόσωπο του φίλου του συναντά το ίδιο το αγαθό, το οποίο κατεξοχήν αγαπά ο ενάρετος. Ένας κακός άνθρωπος μη βλέποντας το αγαθό στο πρόσωπο του συμπολίτη του καταλήγει να στρέψει την αγάπη του στον ίδιο του τον εαυτό με μια εσωστρέφεια αδιέξοδης δυστυχίας. Έτσι καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η ευτυχία ανήκει αποκλειστικά στον ενάρετο.

Επομένως, ο συμπολίτης είναι για κάθε άνθρωπο η ευκαιρία να γίνει πραγματικός άνθρωπος και να εκπληρώσει τον προορισμό του. Η ευτυχία είναι αποτέλεσμα της κατάκτησης της αρετής, την οποία όμως μόνο μέσω των συμπολιτών του μπορεί να την κατα-

κτήσει. Ο πολίτης μιας πόλης είναι συνάρτηση και των άλλων πολιτών, με τους οποίους δραστηριοποιείται σε όλες τις φάσεις της πολιτικής ζωής του ανθρώπου από τον οίκο (την οικογένεια), τον οικισμό (συνοικισμό) και την πόλη. Όλες οι δραστηριότητες του ανθρώπου, πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές πραγματοποιούνται με την σύμπραξη των συμπολιτών του, με τους οποίους οδεύουν προς την τελείωσή τους με οδηγό πάντα τον ορθό λόγο και την αρετή.

Το βασικό ερώτημα είναι αν ο πολίτης δεν ακολουθεί αυτήν την πορεία, τί γίνεται. Υπάρχει απάντηση. Κατά τον Αριστοτέλη ο άνθρωπος είναι πολιτικό ον, κοινωνικό ον, και θέλει να συνυπάρχει και με άλλους ανθρώπους. Η συνύπαρξη αρχίζει από τον οίκο, προχωρεί στον οικισμό και περατώνεται στην πόλη. Από τη στιγμή που συνυπάρχουν έστω και δύο άνθρωποι, πολύ περισσότερο αν είναι πολλοί, αναγκαία συνέπεια είναι η ύπαρξη νόμων, οι οποίοι καθορίζουν την συμπεριφορά των ανθρώπων με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις. Κάθε παράβαση νόμου τιμωρείται. Ο σωστός πολίτης δεν μπορεί να μην αποδέχεται την ισχύ των νόμων και να μην συνυπάρχει αρμονικά με τους άλλους πολίτες. Ο Αριστοτέλης μιλάει γι' αυτήν την κανονική πόλη με υπεύθυνους πολίτες και συναίσθηση της πολιτικής τους οντότητας. Όποιος δεν εννοεί να συμμορφώνεται αποκλείεται από την πολιτική κοινότητα και τίθεται στο περιθώριο. Από εκεί και πέρα το ποιος θεσπίζει τους νόμους, πόσο δίκαιο είναι και πόσο εφαρμόζονται είναι προβλήματα υπαρκτά, τα οποία όμως οι διάφορες πολιτικές κοινότητες τα αντιμετωπίζουν και δίνουν την λύση, που είναι αποδεκτή από την πλειονότητα των πολιτών.

Ο πλησίον κατά την Χριστιανική αντίληψη

Ποιος είναι ο πλησίον κατά την χριστιανική αντίληψη; Την ερώτηση αυτή για πρώτη φορά την έκανε ο νομομαθής Εβραίος στον Χριστό πιστεύοντας ότι θα τον φέρει σε δύσκολη θέση. Ο Χριστός του απαντά με παραβολή, την παραβολή του καλού Σαμαρείτη, για να τον βγάλει έξω από τα τυπικά όρια της στενόμυαλης ηθικής του. Πλησίον δεν είναι μόνο ο συντοπίτης του, ο ομόθρησκός του, ο ομοεθνής του, αλλά και ο αλλοεθνής και ο αλλόθρησκος και ο ξένος, δηλαδή κάθε άνθρωπος. Ο Κύριος με την παραβολή που διηγείται ελευθερώνει την έννοια του πλησίον από συναρτήσεις γεωγραφικές, φυλετικές, θρησκευτικές. Πλησίον είναι ο κάθε άνθρωπος που βρίσκεται σε ανάγκη, αδιακρίτως έθνους, φυλής, θρησκευτικού πιστεύω, κοινωνικής τάξης.

Η εκδήλωση της αγάπης για τον Χριστό δεν εμποδίζεται από τέτοια κριτήρια αλλά επεκτείνεται σε όλους τους ανθρώπους, διότι όλοι οι άνθρωποι είναι εικόνες του Θεού και δικαιούνται σεβασμού, στοργής και αγάπης. Επομένως η έννοια του πλησίον δεν έχει χωροταξική τοποθέτηση, δηλαδή ο πλησίον που εί-

ναι κοντά αλλά οντολογική πραγματικότητα. Δεν είναι κάποιος άνθρωπος που είναι δίπλα του αλλά αυτός με τον οποίο μπορεί να συνδεθεί και να κάνει σχέσεις αγάπης. Ο δρόμος του καθενός για τον Παράδεισο περνάει από τον πλησίον μας, από τον συνάνθρωπό μας, όποιος κι αν είναι αυτός, καλός ή κακός, διότι και ο ένας και ο άλλος μπορεί να μας βοηθήσει να βρισκόμαστε σε αυτόν δρόμο με την εκδήλωση της αγάπης προς αυτόν.

Ο απόστολος Παύλος, οι απόστολοι και οι πατέρες της εκκλησίας μιλούν για έναν άνθρωπο ενταγμένο στην κοινωνία με οργανική σχέση με τους υπόλοιπους. Πρόκειται για την εκκλησία του Χριστού, η οποία παίρνει μυστικές και μυστηριακές διαστάσεις. Η Εκκλησία αποτελεί ένα σώμα που συγκροτείται από διάφορα μέλη. Η συγκρότηση αυτή δεν είναι μια τυχαία προσαρμογή μελών, αλλά το κάθε μέλος βρίσκεται στη θέση που βρίσκεται για να επιτελέσει κάποιον ρόλο, κάποιον σκοπό. Στην Εκκλησία δεν υπάρχουν ενεργά και ανενεργά μέλη. Όπως ακριβώς σ' ένα σώμα, όταν κάποιο μέλος μένει ανενεργό πεθαίνει, έτσι και στην Εκκλησία όλα τα μέλη πρέπει να έχουν κάποιον ρόλο, πρέπει να ανακαλύψουν και να αναπτύξουν τα χαρίσματα που τους προσφέρει το Άγιο Πνεύμα και να αποφασίσουν να τα θέσουν στην υπηρεσία του όλου σώματος, δηλαδή στην υπηρεσία του Χριστού.

Όλα τα μέλη της εκκλησίας είπαμε ότι έχουν οργανική σχέση μεταξύ τους και όχι μόνο η ζωή τους η πνευματική αλλά και ο αγιασμός τους εξαρτάται από την αγάπη που θα δείξουν μεταξύ τους. Η συμβολή του κάθε πιστού στο σώμα της εκκλησίας είναι σημαντική αλλά η προσφορά των αγίων είναι καθοριστική. Επεκτείνοντας λίγο τη μεταφορά θα μπορούσε να παρομοιάσει κανείς τους αγίους με τα λευκά αιμοσφαίρια του ανθρώπου που, μόλις διαπιστώσουν ότι κάποιο μέλος του σώματος νοσεί, σπεύδουν να δημιουργήσουν μια ασπίδα προστασίας γύρω του για να το επαναφέρουν στη σωστή του λειτουργία. Στην προσπάθειά τους αυτή πολλά από τα λευκά αιμοσφαίρια πεθαίνουν, στο τέλος όμως το μέλος σώζεται και ολόκληρο το σώμα ανακάμει και πάλι την υγεία του. Κατά τον ίδιο τρόπο οι άγιοι που μαρτύρησαν για τον Χριστό, σώζουν και αυτοί το σώμα της Εκκλησίας και επιτρέπουν και στους υπόλοιπους να είναι μέλη του. Όλα τα παραπάνω ισχύουν, βέβαια, υπό μία προϋπόθεση, να θέλει κανείς να παραμείνει σε κοινωνία με τους αγίους, να θέλει να αποτελεί μέλος του σώματος του Χριστού. Και αυτό μόνον με έναν τρόπο επιτυγχάνεται, με την αγάπη.

Υπό την έννοια αυτή οι άνθρωποι μοιάζουν, θα λέγαμε, με τα κύτταρα του σώματος του Χριστού, που το καθένα επιτελεί το έργο, για το οποίο plástηκε. Το σύνολο των πιστών της εκκλησίας αποτελεί το σώμα του Χριστού αλλά και ο κάθε πιστός είναι ναός του Αγίου

Πνεύματος, είναι οίκος Θεού, εφόσον μετέχει στα μυστήρια της εκκλησίας και ιδίως στο μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας. Δεν υπάρχει μεγαλύτερη τιμή για τον άνθρωπο να αποτελεί ένα κύτταρο στο σώμα του Χριστού, στο σώμα της εκκλησίας. Αυτή η τιμή δημιουργεί την ανάγκη της αλληλοπεριχώρησης, της αλληλεγγύης, της αλληλοβοήθειας. Δεν υπάρχει ανώτερος και κατώτερος, όλοι είμαστε παιδιά του θεού, εικόνες του θεού και συνεπώς ο πλησίον μας είναι ίδιος με εμάς, δηλαδή είναι ο εαυτός μας. Αν ο καθένας έχει αυτήν την αίσθηση, αυτήν την πίστη, θα έχουν λυθεί όλα τα προβλήματα του ανθρώπου. Δυστυχώς όμως ο άνθρωπος ως αυτεξούσιος κάνει τις επιλογές του, οι οποίες δεν είναι πάντα σύμφωνες με το πνεύμα της εκκλησίας. Αυτός θέτει τον εαυτό του εκτός της ποιμνης του Χριστού, με αποτέλεσμα να τον φάει ο λύκος, δηλαδή να πέσει στα πλοκάμια του χαϊρέκακου διαβόλου.

Επομένως ο πλησίον κατά την χριστιανική αντίληψη δεν είναι ο διπλανός μας αλλά ο εαυτός μας και γι' αυτό δεν μπορούμε να μην του δείχνουμε αγάπη. Η εκκλησία το διαβεβαιώνει με πολλούς τρόπους. Ο Χριστός παραγγέλλει: «*αγαπήσεις Κύριον τον Θεόν σου εξ όλης της καρδιάς σου κλπ. και τον πλησίον σου ως σεαυτόν*». Ο πρώτος πλησίον για τον ενήλικα είναι ο/η σύζυγος, για τον οποίο η εκκλησία λέγει ότι είναι «*σαρξ εκ της σαρκός και οστόν εκ των οστέων του/της*» και όπως περιθάλπει κανείς τα μέλη του δικού του σώματος, την ίδια στοργή πρέπει να δείχνει και στον/στην σύζυγο. Αυτό ομολόγησε ο Αδάμ, όταν είδε την Εύα,

αυτό προβάλλει και η εκκλησία, όταν διακηρύσσει ότι με τον γάμο «*έσονται οι δύο εις σάρκα μίαν*». Αλλά και ευρύτερα όλοι οι πιστοί με το βάπτισμά τους γίνονται μέλη του σώματος του Χριστού και όπως το σώμα αποτελείται από μέλη συνεργαζόμενα και αλληλοβοηθούμενα έτσι και τα μέλη της εκκλησίας υπηρετούν και εξυπηρετούν θεληματικά τα άλλα μέλη, με τα οποία είναι οργανικά συνδεδεμένα.

Η πρόταση της χριστιανικής εκκλησίας είναι αυτή και καλείται ο κάθε πιστός να την εφαρμόζει. Αυτός που δεν την εφαρμόζει θέτει τον εαυτό του εκτός της εκκλησίας και ακολουθεί τον δικό του δρόμο.

Συμπέρασμα

Αριστοτέλης και χριστιανική εκκλησία οδεύουν προς τον ίδιο προορισμό, την ευδαιμονία του ανθρώπου. Ο Αριστοτέλης έχει ως γνώμονα τον ορθό λόγο, ο οποίος βοηθάει τον άνθρωπο να πετύχει την αρετή, η οποία φέρνει την ευτυχία στον άνθρωπο. Η πορεία αυτή δεν είναι θεωρητική αλλά πρακτική, δεν στηρίζεται σε λογικές θεωρίες αλλά σε πρακτικά βιώματα, τα οποία αποκτά ο άνθρωπος με την «*έξη*» και με γνώμονα τον ορθό λόγο. Η χριστιανική εκκλησία τονίζει την οντολογική πλευρά της συνύπαρξης των ανθρώπων, τους εντάσσει μέσα σε ένα οργανικό σώμα, αναγνωρίζει ισότιμο σεβασμό προς όλους με τις ανάλογες υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτήν την ένταξή τους στο ίδιο σώμα, το σώμα της εκκλησίας. Η προαίρεση του ανθρώπου είναι αναγκαία συνθήκη και στις δύο εκδοχές.

* * *

Η ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ ΕΓΚΕΦΑΛΟΥ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑΣ ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΓΙΑ ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΚΡΟΜΜΥΔΑ ΜΑΓΔΑ

Ιατρός Νευρολόγος

Ο εγκέφαλος αποτελεί το πιο πολύπλοκο όργανο του ανθρώπινου σώματος και είναι το κέντρο ελέγχου κάθε πτυχής της ύπαρξής μας, από τις σκέψεις, τη συμπεριφορά και τα συναισθήματά μας έως τις σωματικές λειτουργίες και αισθήσεις μας. 1 στους 3 ανθρώπους πάσχει από κάποια νευρολογική πάθηση και σε παγκόσμιο επίπεδο περίπου 50 εκατομμύρια άνθρωποι ζουν με άνοια. Ο αριθμός αυτός αναμένεται να φτάσει τα 82 εκατομμύρια το 2030 και να ξεπεράσει τα 150 εκατομμύρια το 2050!

Το σύνδρομο της άνοιας

Η άνοια είναι μια κατάσταση δυσλειτουργίας του εγκεφάλου που επηρεάζει τις καθημερινές μας δραστηριότητες. Αυτό γίνεται πιο φανερό όταν προσπαθούμε για παράδειγμα να μάθουμε μια νέα πληροφο-

ρία. Πέρα από την έκπτωση της μνήμης παρατηρείται, για διάστημα τουλάχιστον 6 μηνών ή μεγαλύτερο, διαταραχή και σε άλλα γνωστικά πεδία όπως η κρίση, η οργάνωση, ο προγραμματισμός αλλά και στην κοινωνική μας συμπεριφορά. Είναι η κατάσταση που φοβούνται περισσότερο από οτιδήποτε άλλο οι άνθρωποι ηλικίας μεγαλύτερης των 55 ετών. Αν διαγνωστούμε με άνοια, δε φοβόμαστε μόνο ότι θα χάσουμε τη μνήμη μας, φοβόμαστε ότι θα χάσουμε τον ίδιο τον εαυτό μας, γιατί ο εγκέφαλος είναι αυτός που καθορίζει την ταυτότητά μας.

Τι θεωρείται φυσιολογικό;

Είναι φυσιολογικό κάποιες φορές να ξεχνάμε ή να χάνουμε πράγματα. Είναι φυσιολογικό για παράδειγμα να ξεχάσουμε για ποιο λόγο μπήκαμε σε ένα άλλο

δωμάτιο ή να μην ψωνίσουμε κάτι που χρειαζόμαστε. Είναι φυσιολογικό να προσπαθούμε κάποιες φορές να θυμηθούμε ένα όνομα. Η μνήμη μας μπορεί να επιβαρυνθεί από την έλλειψη προσοχής, την υπερφόρτωση με πληροφορίες ή τη διάθεσή μας, ωστόσο ο εγκέφαλος μας καταφέρνει υπό φυσιολογικές συνθήκες να διατηρεί μια τεράστια βιβλιοθήκη από γενικές (σημαντικές) πληροφορίες, εξασφαλίζοντας σε εμάς την ικανότητα να προγραμματίζουμε τη μέρα μας και να προσανατολιζόμαστε στο χρόνο και το χώρο. Βελτιώνοντας την υγεία του εγκεφάλου μας, εξελίσσουμε το σύνολο των γνωστικών μας λειτουργιών μειώνοντας τον κίνδυνο εκδήλωσης άνοιας στο μέλλον.

Πρόληψη άνοιας

Τα τελευταία χρόνια υπάρχουν ολοένα και περισσότερα δεδομένα που υποστηρίζουν ότι ένα σημαντικό ποσοστό νέων περιπτώσεων άνοιας, που προσεγγίζει σχεδόν το 50 %, μπορεί να προληφθεί μέσω της έγκαιρης αξιολόγησης επιβεβαιωμένων παραγόντων κινδύνου και τη λήψη κατάλληλων μέτρων αντιμετώπισής τους. Συγκεκριμένα, έχουν αναγνωρισθεί 14 τροποποιήσιμοι παράγοντες κινδύνου που συσχετίζονται με αυξημένο κίνδυνο εκδήλωσης άνοιας, οι οποίοι είναι οι εξής:

1. Ελλιπής εκπαίδευση
2. Αρτηριακή υπέρταση
3. Έκπτωση ακοής
4. Κάπνισμα
5. Παχυσαρκία
6. Κατάθλιψη
7. Ρύπανση του αέρα
8. Απουσία φυσικής άσκησης
9. Σακχαρώδης διαβήτης
10. Κοινωνική απομόνωση
11. Υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ (>21 μονάδες/εβδομάδα)
12. Τραυματική κάκωση του εγκεφάλου
13. Υπερλιπιδαιμία (αυξημένη LDL)
14. Απώλεια όρασης (πχ καταρράκτης)

10 Υγιείς συνήθειες για τον εγκέφαλό μας:

1. Προκάλεσε το μυαλό σου: μάθε μια νέα δεξιότητα, ξεκίνησε μια νέα δραστηριότητα.
2. Επένδυσε στην εκπαίδευσή σου και μετά το σχολείο: επιδίωξε τη δια βίου μάθηση.

3. Κινήσου καθημερινά: η τακτική σωματική άσκηση ενισχύει τη νευροπλαστικότητα (δημιουργία νέων συνάψεων στον εγκέφαλο). Διάλεξε ό,τι σου ταιριάζει, περπάτημα, χορό, κηπουρική, κολύμβηση στα όμορφα νερά της Χαλκιδικής ή όποια άλλη μορφή άσκησης σου αρέσει.

4. Προστάτεψε το κεφάλι σου: φόρα κράνος στη μηχανή, ζώνη στο αυτοκίνητο, απόφυγε πτώσεις και κακώσεις σε αθλήματα.

5. Κόψε το κάπνισμα: δεν είναι ποτέ αργά.

6. Έλεγξε την αρτηριακή πίεση: μείωσε τον κίνδυνο υπέρτασης μέσω της διατροφής, σωματικής άσκησης ή φαρμακευτικής αγωγής.

7. Έλεγξε το σάκχαρο.

8. Βελτίωσε τη διατροφή σου: η μεσογειακή διατροφή έχει συσχετιστεί με μειωμένο κίνδυνο νευροεκφυλιστικών παθήσεων όπως η άνοια. Τροφές πλούσιες σε αντιοξειδωτικά συστατικά, ωμέγα-3 λιπαρά οξέα και βιταμίνες, όπως τα φρέσκα λαχανικά και φρούτα, τα ψάρια και οι ξηροί καρποί προστατεύουν τον εγκέφαλο από οξειδωτικές διεργασίες και τη φλεγμονή.

9. Κράτησε το βάρος σου σε υγιή επίπεδα.

10. Βελτίωσε τη ρουτίνα του ύπνου σου.

Ο τρόπος ζωής μας επηρεάζει καθοριστικά την υγεία του εγκεφάλου και οι παραπάνω συμβουλές είναι μερικά απλά βήματα που μπορούν να βοηθήσουν σημαντικά τον εγκέφαλό μας να είναι υγιής παρέχοντας τα απαραίτητα εφόδια που χρειάζονται για την καλή λειτουργία του. Η υγεία του εγκεφάλου αφορά όλους μας, είτε πάσχουμε από κάποια πάθηση είτε επιδιώκουμε να μειώσουμε τον κίνδυνο εμφάνισής της. Δεν είναι ποτέ πολύ νωρίς ή πολύ αργά για να ξεκινήσουμε την πρόληψη!

Σ.Σ. Στην Ιατρό κ. Κρομμύδα μετά από διαδικασία επιλογής της απονεμήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ακαδημία Νευρολογίας ο τιμητικός τίτλος της πρέσβειρας για τη Νευρολογία και Υγεία του Εγκεφάλου και εκπροσωπεί την Ελλάδα στην Εξειδικευμένη Ομάδα Δράσης Νοτιοανατολικής Ευρώπης στον ίδιο τομέα.

ΤΜΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΣΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟ

ΧΟΡΕΥΤΙΚΟ	Κάθε Πέμπτη Δάσκαλος: κ. Ιωάννης Ζέτας Υπεύθυνος: κ. Αστέριος Λυρτζής τηλ. 6944779345 Αναπληρώτρια: κα Αγγέλα Μητσιά τηλ. 6940824599	1ο τμήμα: 17:30 – 18:30 2ο τμήμα: 18:45 – 19:45 3ο τμήμα: 20:00 – 21:00
ΧΟΡΩΔΙΑ	Κάθε Τετάρτη Δάσκαλος: κ. Στέφανος Κωφίδης Υπεύθυνη: κα Κοκόνη Ζαμπόκα τηλ. 6972150431 Αναπληρώτρια: κα Αγγέλα Μητσιά τηλ. 6940824599	Ένα τμήμα 18:30 – 20:00

ΜΑΝΑ ΓΕΝΟΥ

ΚΑΪΑΦΑ-ΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΣΗΜΙΝΑ

Αρχαιολόγος, Δρ. Αρχιτεκτονικής ΑΠΘ

Για τις μάνες, όχι αυτές της κοιλιάς, όχι εκείνες της καρδιάς.....μα για εκείνες που ξέρουν να αγαπούν. ...Αλλά και για τις άλλες, που λησμονούν πως η αγάπη τους για να 'ναι αγάπη δε θέλει να έχει όρια, μα μέτρα και σταθμά.....

Την αγκαλιά σου γιόμισες μ' ανάσα παιδική....
Σταλιά παιδί στα χέρια σου κρατείς....

κέρασμα ακριβό Του.
για πάντα...
κι όταν τα χείλη μάθουν χείλη ξένα να φιλούν...

Μάνα γίνηκες!!!

Μάνα γίνηκες!!!!!!

Στολίδι ζωντανό της βακχείας του κορμιού σου....
αγάπης θρίαμβος...παλμός μιας παραδείσιας μέθης,
μπορεί φύτρα τυχαία...ή γέννημα μιας μήτρας άλλης,
ίσως αντίδωρο μιας πεθυμιάς ...ή μήπως λάφυρο αλήθειας
κουρσεμένης...
...κι αν απότοκος αποκοτιάς...., κι αν από λάθος
βλαστός μιας κάλπικης στιγμής, κι αν παρασπόρι...
θυμήσου,
Παιδί άφταιγο είναι, κι όχι απόνερο ανάσας ιδρωμένης...
μήτε ντρόπιασμα, μηδέ γέννα ατυχημένη ...

.....το μύλο στίλβωσε....
ν' αλέσεις την αγάπη με νοιάξιμο και προσευχές...
.....βύζαγμα άμετρο....
Χάριζέ το μ' απλοχεριά.....ανόθευτο,
δίχως του "εγώ" σταλαγματιές....δίχως πειστώματα.....
.....σιμλάρι άρπαξε αστραφτερό....
το λιθοστράτι του νου του ανάγλυψε .....
.....τριβίδι πιάσε ατράχυντο.....
πλάνισε λεύτερη την ψυχή του.....

Μάνα γίνηκες!!!

Μάνα γίνηκες!!!!!!

Ράγιες της νύχτας τη σιγή το δάφνινο τίτλο για να πάρεις,
τη φωνή του πόνου σου ένωσης με τους πιο δυνατούς της
μέρας ήχους,
κραυγή χαράς έδωκες σ' όλες τις σιωπές σου....
Έκαμες τους δισταγμούς σου τειχιά αλωμένα....
τους φόβους σου γλυκό κρασί τις φλέβες σου να λούζει....
και τα διλήμματα λιθάρια ερειπωμένα....
σκέψου,
το δώρο των δώρων έλαβες..... αξιώθηκες την τιμή των τι-
μών!

Πορφυρεμένο τον ήλιο άρπαξε στις βραδιασμένες σκέψεις
του ανατολή να δώκεις,
ολόγιομο κατέβασε το φεγγάρι να δει καθρέφτη τα όνει-
ρά του,
τ' άστρα δείξ' του να δει αμέτρητες τις ελπίδες...
και για του γλαύκινου ουρανού του τις ρωγμές,
δώστου βελόνι και μάθε του πώς αυτές μονάχο του να κλεί-
νει....
.....και πώς μονάχο να φορά στα μάτια του τις ξαστε-
ριές.....
Στον πηγαϊμό του.....

Μάνα γίνηκες!!!

.....με τ' ακροδάχτυλα ν' αγγίζεις τη χαρά του....
.....και μ' ευχές μύριες γιόμιζε τις πεθυμίες....
.....νυχοπάτα στις στιγμές που τη ζωή του θ' αυλακώ-
νουν...μην τις αφεντεύεις.....
Πανωφόρι την αγάπη σου κάμε....και, σαν πρέπει, τ' ακου-
στού Ηφαίστου ασπίδα...
Κουκούλι μη γενείς ποτέ.....μήτε καδένα πνιγερή.....
Γενού απάγγειο μοναχά στα ερειπωμένα...ανάχωμα κι αρα-
ξοβόλι....
.....τούτο γενού, καρνάγιο χιλιοφίλητο απ' την αλμύρα των
υδάτινων ματιών του.....
.....κι αν μ' αγάπη λεύτερη δε θέλεις ν' αγαπάς...
.....κι αν λεύτερες τις αγκαλιές δε θες να δίνεις...
.....κι αν δε μπορείς, σα πρέπει, τη λήγουσα του «σ' αγαπώ»
πίσω από λυγμούς να κρύβεις....
.....τούτο να γροικάς.....
.....τι κι αν μάνα έγινες.....ΜΑΝΑ δεν γένηκες ποτέ...

Κλείνεις στον κόρφο σου της νιότης σου την πρώτη νιότη,
Και στις παλάμες σου, της ρίζας του χλωρό κλωνάρι κλεί-
νεις!

Θάμα στα χέρια σου κρατείς και ζείδωρη ευτυχία....
σα φως ανέσπερο,
σα μυροβόλα ανασαιμιά,
σα σμίξιμο μ' αγγέλους.....

Μάνα γίνηκες!!!

Χέρια μικρά από το λαιμό σου γύρω, μιαν αλυσίδα από ζα-
φείρια.
για πάντα....
κι όταν τα χέρια μάθουν κορμιά ξένα να αγκαλιάζουν.....
Χείλη άγουρα στο μάγουλό σου απάνω, φίλημα Θεού και

ΕΠΙΚΑΙΡΟΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Γ.Χ ΚΑΡΑΜΙΧΟΣ

Φιλολόγος - Ποιητής

Ζούμε χωρίς αμφιβολία σε μια εποχή εκρηκτική. Όλα τα σήματα που μας κατακλύζουν, είτε από το χώρο του πνεύματος είτε από τις εκκωφαντικές εκρήξεις της τεχνολογίας, συγκλίνουν σε μια και μόνο κατεύθυνση: στην ασταμάτητη αλλαγή, στη διαλεκτική συνύφανση των αντιθέσεων, στην αμάχητη κίνηση προς τα εμπρός, στην πολυπλοκότητα των προβλημάτων και στην «εξυπαρχής» επανατοποθέτησή μας.

Σήμερα, όσο ποτέ άλλοτε, προβάλλει επιτακτικά το ερώτημα: Με ποιο τρόπο θα αντιμετωπίσουμε τον κόσμο που καταιγιστικά έρχεται να σαρώσει όσα θεωρούσαμε αξερίζωτα δέντρα πίστης σε ορισμένα ιδανικά και μας αναγκάζει παρά τη θέλησή μας να σταθούμε μπροστά στα ερείπια, για να αρχίσουμε να θέτουμε νέους προβληματισμούς που απασχολούν όχι μόνο τα στοχαστικά άτομα και τους πνευματικούς ανθρώπους, αλλά και διεθνείς οργανισμούς.

Η UNESCO σε μια μεγάλη έρευνα κατέληξε στο συμπέρασμα πως μόνο η διαρκής εκπαίδευση είναι εκείνη που θα βοηθήσει το σημερινό, μα πιο πολύ τον αυριανό άνθρωπο, να γλιτώσει από τον αποπροσανατολισμό που τον απειλεί.

Μέχρι πριν αρκετά χρόνια επικρατούσε η άποψη πως αρκούσαν οι καθιερωμένες σπουδές για μια επιτυχημένη επαγγελματική αποκατάσταση και πνευματική πληρότητα. Μάλιστα τη γνωστική διεύρυνση και την πειραματική ενασχόληση καθώς και τη σπουδή στα κλασικά προγονικά μας κείμενα τα θεωρούσαμε παρέκκλιση από την έως τότε παγιωμένη αντίληψη περί σπουδών. Ούτε συζήτηση για τους οραματιστές που λίγο έως πολύ τους θεωρούσαμε γραφικούς.

Η εικόνα πλέον αυτή ανήκει στο παρελθόν. Βομβαρδιζόμαστε από μια πληθώρα επικοινωνιακών μέσων και επιτευγμάτων που μας υπαγορεύουν σωρεία ερωτημάτων.

Είναι δυνατόν ένας κανονικός άνθρωπος να κατακτήσει όλον αυτόν τον όγκο των γνώσεων, έστω και σ'έναν τομέα;

Έχει τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει τις αλλαγές που συντελούνται σε όλο το εύρος των επιστημών και της τεχνολογίας;

Μπορεί να παρακολουθήσει αυτό που λέμε ενημέρωση στον τομέα του;

Τέλος, σαν αναπόδραστη απορία, τίθεται το ερώτημα: Τι λογής άνθρωπος θα είναι αυτή η μηχανή που πρέπει διαρκώς να ξαναμοντάρεται;

Ο Αριστοτέλης αποτελεί το μοναδικό ίσως παρά-

δειγμα στην ιστορία για την πνευματική του πολυμέρεια. Είχε προφανώς αντιληφθεί πως η μονομερής γνώση θα οδηγούσε σταδιακά στην απόλυτη ειδίκευση και στην απομόνωση, δηλ. στον επιστημονικό και κοινωνικό του αποκλεισμό. Εκ του αποτελέσματος αποδεικνύεται πως όντως η εξειδίκευση της ειδίκευσης έχει ως συνέπεια τον αποσυντονισμό των επιστημών, στην αποκοινωνικοποίηση και στην ολισθηρή λοξοδρόμηση προς την απόλυτη ερευνητική μοναξιά της μεγαλοφύιας του ανθρώπου. Έτσι οδηγηθήκαμε σε ένα καινούριο μοντέλο ανθρώπου όπου το συναίσθημα τείνει να μηδενιστεί.

Ίσως ακουστεί αφελής η υπόμνηση που επισημαίνεται στη συνέχεια: Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε πως οι άνθρωποι είναι ζωντανό οργανισμοί που αποτελούνται από πολλά σωματικά και πνευματικά ετερόκλητα μέρη που συνυπάρχουν και συζούν με μια ισορροπία που απαιτεί άγρυπνη παρακολούθηση για να διατηρείται.

Τι είδους άνθρωπος είναι π.χ. ο καλύτερος γιατρός, όταν οι γνώσεις του αφορούν μόνο στον τομέα του αγνοώντας λ.χ. την Τέχνη, την πνευματική δηλ. δραστηριότητα που εξανθρωπίζει όσο τίποτε την ύπαρξή μας. Στο βωμό της γνώσης και μόνο αγνοείται το πιο σημαντικό, η μόρφωση που είναι συνδυασμός πνευματικής και ηθικής αναβάθμισής του. Η δια βίου μαθητεία πρέπει να θεμελιώνεται σ'αυτά που ονομάζουμε μορφωτικά αγαθά.

Η εποχή μας απομακρύνεται ολοένα από αυτή την αντίληψη θυσιάζοντας τη γενική πνευματική συγκρότηση έναντι της μερικής. Εδώ έγκειται και η προσωπική μας ευθύνη που απαιτεί τη σθεναρή αντίσταση στον ορυμαγδό της τεχνοκρατούμενης εποχής μας. Πρέπει ο κάθε πολίτης να είναι άγρυπνος φρουρός που να προλαβαίνει και να επισημαίνει κάθε υπερβολή δρώντας κατασταλτικά, αν θέλουμε να ζήσουμε σε έναν καλύτερο κόσμο. Η προσαρμοστικότητα σε κάθε νέα κατάσταση και η διαρκής ετοιμότητα είναι σημαντικά εφόδια για την αυτοτελείωσή μας. Μόνο ελεύθεροι, υπεύθυνοι και ετοιμοπόλεμοι θα απορροφήσουμε τους κραδασμούς από τη βίαιη εισβολή κάθε νέας πραγματικότητας.

Η δια βίου και πολύπλευρη μάθηση θα μας προφυλάξει από τη λογική ότι ο εκσυγχρονισμός αποτελεί πανάκεια για τον ανθρώπινο προοδευτισμό που αποτελεί ωστόσο το εφελτήριο για την κατάκτηση του νέου και του άγνωστου με τα όποια θετικά ή αρνητι-

κά της στοιχειά.

Κανείς δεν ξέρει τι μας επιφυλάσσει το μέλλον. Ένα είναι βέβαιο: πως τα κομπιούτερ, τα ρομπότ και η τεχνητή νοημοσύνη, της ανθρώπινης νόησης επιτεύγματα, ΔΕΝ μπορούν να κλάψουν, να γελάσουν, να δακρύνουν, να πονέσουν, να ερωτευθούν, να φαντα-

στούν ... Ενεργούμενα του ανθρώπου είναι που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους.

Μακάρι οι εντυπωσιακές τους εφαρμογές να είναι για το καλό και μόνο της ανθρωπότητας. Η ίδια η πραγματικότητα μας επιτρέπει να εξάγουμε τα συμπεράσματά μας.

ΣΕ ΑΛΛΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Ένα τείχος ορθώνεται γύρω τους.

Καλωδιωμένοι εξωγήινοι

ζουν στη σχιζοφρένεια της τεχνολογίας.

Τα κουμπιά ρυθμίζουν τα γράδα της συγκίνησης.

Η γλώσσα στη λογική των αριθμών, συνθηματική.

Τα χέρια άνευρα χαϊδεύουν

με ευκολία τις άψυχες οθόνες.

Χαροκόποι της τηλεοπτικής μίμησης

και της μηχανικής προσπάθειας

αφήνονται στην καθοδήγηση

της ηλεκτρονικής μαγείας.

Το χαμόγελο, το φιλί, η καλημέρα

σε λίγο θα πωλούνται

σε συσκευασία ακριβού αρώματος.

(Από την ποιητική συλλογή «Σαν σπιλέτα»)

1^Η ΠΑΜΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ

Το Περιφερειακό Συμβούλιο Μακεδονίας Θράκης του Εθνικού Συνδέσμου Νοσηλευτών Ελλάδος (ΕΣΝΕ) σε συνεργασία με το Τμήμα Νοσηλευτικής του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδας και την Α' Πρ.. Παθολογική Κλινική του ΠΓΝΘ ΑΧΕΠΑ συνδιοργάνωσαν την 1η Παμμακεδονική επιστημονική συνάντηση νοσηλευτών στις 24 και 25.2.2025 στο Κέντρο Διάδοσης Ερευνητικών Αποτελεσμάτων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Το επιστημονικό πρόγραμμα είχε ως στόχο να παρέχει στους συμμετέχοντες Νοσηλευτές, φοιτητές και επαγγελματίες Υγείας νεότερα δεδομένα σχετικά με τις εξελίξεις και τις καινοτόμες εφαρμογές στην κλινική πρακτική της Νοσηλευτικής και να αποτυπώσει τις σύγχρονες τάσεις φροντίδας και την απαραίτητη σύνθεση δεξιοτήτων.

Το πρόγραμμα περιελάμβανε Διαλέξεις, Στρογγυλά Τραπέζια, Κλινικά φροντιστήρια, Ελεύθερες και Αναρτημένες Ανακοινώσεις (e-posters), που πραγματοποιήθηκαν από έμπειρους κλινικούς και ακαδημαϊκούς Νοσηλευτές, φοιτητές, Ιατρούς, φυσικοθεραπευτές, Ψυχολόγους.

Η εκδήλωση στέφθηκε με απόλυτη επιτυχία, καθώς η συμμετοχή ήταν αθρόα από όλη την Ελλάδα, η διοργάνωση και το επιστημονικό πρόγραμμα εξαιρετικό και η ανταλλαγή επιστημονικής γνώσης και ο διάλογος υπήρξε εποικοδομητικός.

Στην έναρξη της επιστημονικής αυτής συνάντησης στις 24/2 παρευρέθηκαν ο Πρόεδρος και τα περισσότερα μέλη του Δ.Σ. του Παγχάλκιδικού Συλλόγου.

Υπόσχεση και ευχή όλων η Παμμακεδονική επιστημονική συνάντηση νοσηλευτών στη Θεσσαλονίκη να γίνει θεσμός!

Σημείωση. Πρόεδρος του Περιφερειακού Συμβουλίου Μακεδονίας Θράκης του Εθνικού συνδέσμου νοσηλευτών Ελλάδος είναι η αντιπρόεδρος του Παγχάλκιδικού Συλλόγου κ. **Κοκόνη Κουτσιαντά – Ζαμπόκα** την οποία το Δ.Σ. συγχαίρει για την διοργάνωση της σπουδαίας αυτής συνάντησης.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΧΡ. ΣΤΡΑΤΗΣ

Αξιωματικός Π.Ν. ε.α. - Οικονομολόγος

Ιούλιος 1975. Ο Θανάσης, ο Νίκος και εγώ, συμμαθητές στη ΣΣΑΣ και, παράλληλα, φοιτητές στη ΝΟΕ, περιμέναμε τα αποτελέσματα της τελικής εξεταστικής περιόδου του Ιουνίου από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Έχοντας πετύχει σε όλα τα μαθήματα και περιμένοντας την κοινοποίηση του διατάγματος για την ορκωμοσία μας ως αξιωματικοί, η Σχολή μάς έδωσε άδεια έναν μήνα. Η επιθυμία και των τριών για μια επίσκεψη στο Άγιο Όρος συνέπιπτε και έτσι αποφασίσαμε το ταξίδι για το Περιβόλι της Παναγίας.

Με μια φθηνή φωτογραφική μηχανή Kodak και ένα σακίδιο πλάτης, ξεκινήσαμε το οδοιπορικό μας προς το Άγιο Όρος, γεμάτοι προσδοκία αφού κανείς μας δεν το είχε επισκεφθεί στο παρελθόν.

Μετά από ένα ωραίο ταξίδι με εκείνο το παλιό πλοίο, που έκανε τη διαδρομή Ουρανούπολη-Δάφνη, φθάσαμε στο λιμανάκι της Δάφνης. Ο κόσμος λιγοστός, ο ήλιος έκαιγε, Ιούλιος μήνας. Μετά την υποχρεωτική πορεία μας στις Καρυές για την προμήθεια του διαμονητηρίου, αρχίσαμε τις επισκέψεις στις **ιδιόρρυθμες μονές**, με καθημερινή πεζοπορία, μέσα από τα μονοπάτια που έδειχνε ο χάρτης. Ξεκινήσαμε από τις μονές, τις κοντινές στις Καρυές: **Μονή Κουτλουμουσίου, Μονή Παντοκράτορος, Μονή Ιβήρων, Μονή Φιλοθέου, Μονή Καρακάλου και Μονή Ξηροποτάμου**, της οποίας η εικόνα εγκατάλειψης και ερήμωσης, με έναν μόνο μοναχό, προκαλούσε απογοήτευση. Ακολουθούσαμε τα μονοπάτια που έδειχνε ο χάρτης, φροντίζοντας πριν το σούρουπο να βρισκόμαστε σε κάποια μονή, για να διανυκτερεύουμε. Αρκετές μονές, όπως του **Αγίου Παύλου, του Αγίου Διονυσίου, του Οσίου Γρηγορίου, του Βατοπεδίου, του Αγίου Παντελεήμονος, της Σίμωνος Πέτρας και του Εσφιγμένου** ήταν πιο οργανωμένες, η φιλοξενία τους ήταν εξαιρετική και η εμπειρία που αποκομίσαμε από την επίσκεψη και την ενημέρωση για τους θησαυρούς που φυλάγονταν εκεί ήταν εκπληκτική. Ήταν περίοδος που οι επισκέπτες στο Άγιο Όρος ήταν λίγοι. Όμως, έβλεπες παντού την παρακμή, που κυριαρχούσε εκείνη την περίοδο στο Άγιο Όρος. Σε όλες τις μονές, σκήτες και καλύβια είχαν μείνει ελάχιστοι μοναχοί, κυρίως ηλικιωμένοι, περίπου 300, με ιδιόρρυθμο σχήμα, δηλαδή ο καθένας είχε την ευθύνη της επιβίωσής του και μόνο οι θρησκευτικές τους υποχρεώσεις τους ένωναν στην εκκλησία. Η **Μονή Χιλανδαρίου, η Μονή Διοχειαρί-**

Το περιβόλι της Παναγίας υπό τη σκέπη της

ου, η Μονή Ξενοφώντος, η Μονή Κωνσταμονίτου και η Μονή Ζωγράφου ήταν σε κατάσταση εγκατάλειψης, πλην της **Μονής Σταυρονικήτα**, η οποία, το 1974, είχε γίνει κοινόβιο μοναστήρι και είχε συγκροτημένη παρουσία, με νέους στην ηλικία και μορφωμένους μοναχούς, κυρίως φοιτητές από το Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης, οι οποίοι είχαν οργανώσει μια πολύ αξιόλογη κοινότητα, με πολύ μεγάλο πνευματικό ενδιαφέρον. Εδώ μέيناμε και τις περισσότερες ημέρες της παραμονής μας στο Άγιο Όρος, γιατί βρήκαμε μοναχούς που μπορούσαμε να συζητήσουμε. Ήταν

η πρώτη φορά που πήγαίνα στο Όρος και εντυπωσιάστηκα από την ομορφιά της φύσης και από την αρχιτεκτονική των κτηρίων, τα οποία από πλευράς συντήρησης ήταν σε κακή κατάσταση. Δεν είχα, όμως, την ίδια αίσθηση και για την πνευματική τους ακτινοβολία, εξαιτίας, βέβαια, των δικών μου, τότε, πνευματικών ενδιαφερόντων, όπως «το Θείο», η «αυτογνωσία», ο «υπαρξισμός» και ποι-

κίλες άλλες πνευματικές αναζητήσεις.

Επισκεφτήκαμε, σχεδόν, όλα τα μοναστήρια της δυτικής και ανατολικής ακτής, πλην της **Μεγίστης Λαύρας**, μένοντας στο Άγιο Όρος, περίπου 25 ημέρες. Οι θησαυροί του ανεκτίμητοι, αλλά ήταν φανερό ότι χρειαζόταν νέους μοναχούς, που θα διακονούσαν τα μοναστήρια και θα φρόντιζαν για τη συντήρηση των εγκαταστάσεων αλλά και την καταγραφή και αξιοποίηση του τεράστιου πλούτου των βιβλιοθηκών της και των κειμηλίων της.

Από την επαφή και τις συζητήσεις μου με τους μοναχούς, γεννήθηκε η επιθυμία μιας, ακόμη, επίσκεψης στο Άγιο Όρος, στη νότια πλευρά του, όπου ο μοναχισμός είχε άλλη εικόνα, καθαρά πνευματική, και οι μοναχοί που είχαν αποσυρθεί εκεί ζούσαν διαφορετικά και τα ενδιαφέροντά τους είχαν άλλη διάσταση.

Ιούλιος 1980. Αυτήν τη χρονιά ήμουν αποφασισμένος να κάνω πράξη, στην περίοδο της ετήσιας άδειά μου, την επιθυμία μου να ξαναεπισκεφτώ το Άγιο Όρος. Πρόσκαιρες δυσκολίες, που παρουσιάστηκαν ξεπεράστηκαν, σχετικά, γρήγορα. Το πρόγραμμα ετοιμάστηκε και αποφασίστηκε η αναχώρηση. Στην παρέα εγώ, ο Τάκης, ο δάσκαλος Πολυχρόνης από την Καψόχωρα με τον γιο του και ο Νίκος, όλοι μας Κασσανδρινοί, που ζούσαμε στην Αθήνα.

Ξεκινήσαμε, στις 05.20 το πρωί της **Δευτέρας στις 21 Ιουλίου**, από Κασσάνδρα, περνώντας από τα μαγνητικά χωριά, Πολύγυρο, Αρναία, Στάγειρα, Ιερισσός, και φθάσα-

με στην Ουρανούπολη. Μετά τις απαραίτητες πληροφορίες, παίρνουμε το караβάκι των έντεκα για Δάφνη και προορισμό τις Καρυές. Ένας απλός έλεγχος ταυτότητας και, ανάμεσα σε μοναχούς και «λαϊκούς», πλέαμε παράλληλα με την ακτογραμμή, θαυμάζοντας τα όμορφα παράλια αυτής της χερσονήσου, όπου οι ελάχιστοι μικροί όρμοι της, με την εντυπωσιακά, λευκή άμμο τους και τους, παράξενα πολλούς γλάρους, εναλλάσσονταν με τους απόκρημνους βράχους που αναδύονταν μέσα από μια σκούρα γαλάζια θάλασσα, λόγω του βάθους της.

Μετά από δύο ώρες διαδρομή, φθάσαμε στον «αρσανά» της Δάφνης, του μικρού λιμανιού του Αγίου Όρους. Με ένα λεωφορειακό, το μοναδικό, ύστερα από μιάμιση ώρα διαδρομή σε έναν κακοτράχαλο ανήφορο, φθάσαμε στις Καρυές. Ο δρόμος είναι πολύ ανηφορικός στην αρχή, μέχρι το ιδιόρρυθμο μοναστήρι του Ξηροποτάμου. Στη συνέχεια, άρχισε μια διαδρομή μέσα σ' ένα τροπικό δάσος από φουντουκιές και βελανιδιές μέχρι τις Καρυές. Εκεί, αμέσως πήραμε το ΔΙΑΜΟΝΗΤΗΡΙΟ, ένα είδος πιστοποιητικού (παπύρου) από την Ιερά Επιστολή, με το οποίο μπορεί κανείς να φιλοξενηθεί σε όλα τα μοναστήρια δωρεάν. Μετά από μία σύντομη επίσκεψη στον ναό του Πρωτάτου, με τις τοιχογραφίες του Πανσέληνου, ξακουστού ζωγράφου, ξαναπήγαμε στο λεωφορείο, για να πάμε από την άλλη πλευρά, στη μονή Ιβήρων. Εκεί, από τον αρσανά της μονής, ένα μικρό καΐκι μας μετέφερε στον αρσανά της **Μεγίστης Λαύρας**, με ενδιάμεσες στάσεις στους αρσανάδες της ανατολικής ακτής. Ο αρσανάς της Λαύρας είναι ένας κακοφτιαγμένος αρσανάς και πολύ επικίνδυνος όταν ο καιρός είναι βοριάς, γιατί δεν έχει φυσικές προσβάσεις και καλύψεις από τον καιρό.

Μαζί μας, στο κατάστρωμα, ταξίδευε και κάποιος μοναχός, σκεπτικός, απομονωμένος, απρόσιτος και επιφυλακτικός όταν θέλησα να φωτογραφίσω κάτι, και κατάλαβε ότι μέσα στο πλάνο ήταν και ο ίδιος. Η μέρα ήταν θολή από τη ζέση του Ιουλίου και το επιβλητικό «ΑΘΩΣ» αρνήθηκε να μου παραδώσει μια καθαρή φωτογραφία, με τη μορφή του από την ανατολική ακτή.

Το μοναστήρι εντυπωσιακό σε μέγεθος, κάτω από τη σκιά του πανύψηλου όρους, μας υποδέχτηκε φιλόξενα, ύστερα από μια ανωφερή πορεία, για να φθάσουμε στο μοναστήρι. Στην ενημέρωση που ακολούθησε, ο πατήρ Βασίλειος αναφέρθηκε στο ιστορικό του μοναστηριού, σε θαύματα που είχαν συντελεστεί στα 1000 τόσα χρόνια της πορείας του και μας ξενάγησε στους χώρους του. Εντυπωσιακή η βιβλιοθήκη με το ιδιαίτερο βιβλίο «Ιατρική με τα βότανα» καθώς και το χρυσάφι, το φίλντισι κλπ., που είναι επενδεδυμένη η μονή. Τεράστια μεγαλοπρεπή παλαιά και

επιβλητικά κτήρια με τη βυζαντινή αρχιτεκτονική τους. Το αρχονταρίκι, άνετο, φιλόξενο και τεράστιο σε χωρητικότητα. Στην είσοδο σιδερένιες τεράστιες πόρτες, που κλείνουν με τη δύση του ήλιου και δεν ανοίγουν για κανέναν. Ο ύπνος ήλθε γρήγορα και μας λύτρωσε από μια κουραστική ημέρα.

Τρίτη 22 Ιουλίου 1980. Ώρα 03:00, μεσάνυχτα. Το σήμαντρο αρχίζει τον γλυκό και ρυθμικό του ήχο. Παράλληλα, ο αρχοντάρης έρχεται και μας ξυπνάει για τον όρθρο. Είναι η ώρα που αρχίζει μία καινούργια ημέρα για το Άγιο Όρος. Ξυπνάμε βαριεστημένοι από τη κούραση της προηγούμενης ημέρας και βαδίζουμε μέσα στο αχανές αρχονταρίκι, μέσα στο σκοτάδι, που φωτίζεται αμυδρά μόνο από κάποια λάμπα πετρελαίου που και που και την αστροφεγγιά.

Ο πρωινός όρθρος, κατανυκτικός! Γρήγορα, στις 05:30, με το πρώτο φως, πήραμε τον δρόμο για τις παρυφές του Αγίου Όρους, για να διανύσουμε μία απόσταση 25 χιλιομέτρων έως τα **Καυσοκαλύβια**. Η ανατολή μας είχε ήδη βρει πολύ ψηλά στον Άθω. Ένα μικρό διάλειμμα και ενδιάμεση στάση στη **σκήτη του Τιμίου Προδρόμου**, για λίγο φαγητό, μετά από μια συνεχή και κουραστική πορεία από τη Μεγίστη Λαύρα, και συνεχίσαμε το μονοπάτι προς τα Καυσοκαλύβια, μέσα από ένα πυκνό δάσος. Ευκαιρία και για μια φωτογραφία

Η παρέα μας μαζί με τον γέροντα Μεθόδιο και τον μοναχό Ναθαναήλ, 22 Ιουλίου 1980

της ανατολής, αλλά...ήδη η υγρασία που σηκωνόταν από τον καύσωνα του Ιουλίου δεν έδινε το επιθυμητό αποτέλεσμα, κρύβοντας τον ήλιο σ' ένα θολό τοπίο.

Ο δρόμος δύσκολος, ανηφορικός και κακοτράχαλος. Ένα στενό μονοπάτι, ανάμεσα σε καστανιές και άλλα δένδρα, είναι η μοναδική επικοινωνία των ασκητών, που μονάζουν στην περιοχή και ανήκουν στη μονή Μεγίστης Λαύρας. Είχαμε ανεβεί αρκετά ψηλά, όταν φάνηκε η **σκήτη του Αγίου Παντελεήμονος**. Επιβλητική, μέσα στο καταπράσινο τοπίο, με την παρουσία ενός μόνο μοναχού, μέσα στην άγρια φύση του Άθω. Ατέλειωτος, εξουθενωτικός ο δρόμος, και η ξεκούραση ήταν η γλυκιά ευχαρίστηση και η ικανοποίηση από τη γραφική ομορφιά του τοπίου. Από το ψηλότερο σημείο της διαδρομής μας, φάνηκε μπροστά μας επιβλητικότερη η πλαγιά με τις κατολισθήσεις και κάτω ο βράχος, που πήγαινε να μονάσει ο **μοναχός Ναθαναήλ**, μπροστάρης και οδηγός μας σε αυτήν την πορεία. Το Αιγαίο, ήρεμο, απλωνόταν κατάμαυρο γιατί, πολύ κοντά σε αυτό το σημείο, το βάθος του είναι 2.800 μέτρα. Εκστασιασμένος από την εικόνα, έστεκα μπροστά στην άγρια ομορφιά της φύσης και την υποβάλλουσα ηρεμία. Από πάνω μου ο Άθως, τριγωνικός, επιβλητικός, απρόσιτος, με ύψος 2.033 μέτρα, να κατηφορίζει απότομα, επικίνδυνα στο Αι-

γαίο και να χάνεται στην άβυσσο της θάλασσας. Κάπου ανάμεσα, εγώ προσπάθω να ισορροπήσω. Αλλά πώς, αφού είμαι άγνωστο κομμάτι τους; Ξένο, παράσιτο, πώς να με δεχτούν; Έτσι ενστικτωδώς, στρέφεις τα μάτια σου προς τα «άνω», ζητώντας προστασία από τον γίγαντα, που υψώνεται επιβλητικός, βλοσυρός και άβατος.

Μαζί μας ένα καλογεροπαίδι, ο μοναχός Ναθαναήλ, πήγαινε σ' ένα κοντινό ησυχαστήριο για δύο ημέρες. Από πάνω μας, νόμιζες ότι σε σκέπαζε η κορυφή του Άθω, επιβλητική, απρόσιτη. Ο Ναθαναήλ, που ήμασταν παρέα στη διαδρομή, μου διηγήθηκε ιστορίες για ανθρώπους που επιχείρησαν ν' ανέβουν στον Άθω, από αυτήν την πλευρά, και χάθηκαν. Παρόλο το πάθος μου ν' ανέβω στην κορυφή, στα 2033 μέτρα, κανείς από την παρέα δεν ακολουθούσε, και έτσι η επιθυμία μου έμεινε ανεκπλήρωτη. Περάσαμε από την επικίνδυνη πλαγιά, όπου ήταν φανερές οι συνεχείς κατολισθήσεις. Αν δεν ήταν μαζί μας το καλογεροπαίδι, πολύ φοβάμαι ότι δεν θα βρίσκαμε το μονοπάτι για τα Καυσοκαλύβια. Ο μοναχός Ναθαναήλ, ένας όμορφος νέος, 19 χρονών, από τα Τρίκαλα, πήγε μετά το Δημοτικό στην Αθωνιάδα σχολή και τελειώνοντας, πήρε την απόφαση να γίνει καλόγερος στη Μεγίστη Λαύρα. Μπροστάρης οδηγός ο Ναθαναήλ, με τη μεγάλη δρασκελιά, διανύσαμε μαζί του το τόσο κακοτράχαλο μονοπάτι, ανηφορικά, προς τον Άθω. Δίπλα μας, οργισμένη η φύση μοίραζε ένα πλάκωμα, έναν φόβο, που δυνάμωνε τα βήματα, ώσπου να βρεθεί κάποιο ξέφωτο και τότε το μάτι απλωνόταν στο άπειρο, θαύμαζε, και μια γλυκιά αγαλλίαση διαδέχονταν και διασκέδαζε τον φόβο.

Είχαμε περάσει «χωρίς απώλειες» τις άγριες περιοχές και ξανάρχισε το ζώσιμο από παντού του πράσινου. Νερά γάργαρα και κρυσταλλένια κελάρυζαν δίπλα μας. Κάποια καλύβια ξεπρόβαλλε, επιμένοντας στην αντοχή της στον χρόνο και εκεί υπήρχε ανθρώπινη ζωή. Κατά τις 10:00, φθάσαμε στη **σκήτη του Αγίου Νείλου**, καρφωμένη, στην κυριολεξία, στην εσοχή ενός πανύψηλου και εντελώς απόκρημνου βράχου. Εκεί μόναζε από το 1922 ο πατήρ Μεθόδιος, μια ασκητική μορφή, που είχε μείνει μόνος του εδώ και 15 χρόνια, αφότου πέθανε και ο τελευταίος από τους πέντε μοναχούς που μόναζαν στην ίδια σκήτη. Μοναδική του συντροφιά ένα μουλάρι, ο «Κίτσος», και το λιγοστό χώμα που περιέβαλλε το καλύβι του, ο πατήρ Μεθόδιος πάλευε με όλα τα στοιχεία της φύσης, για να επιζήσει στα 80 του χρόνια. Μας έδωσε και φάγαμε σύκα, ήπιαμε παγωμένο νερό που έτρεχε μέσα στην καλύβια, επισκεφτήκαμε το ερημητήριο του Αγίου Νείλου και ξεκουραστήκαμε. Σκαμμένο πρόσωπο, ροζιασμένα χέρια, εδώ και 15 χρόνια με τον Κίτσο, ο μοναδικός του βοηθός, για να σκάψει το λιγοστό χώμα, που θα του δώσει τα απαραίτητα για να

ζήσει, να κουβαλήσει τα ξύλα, που θα τον ζεστάνουν τον χειμώνα, όταν τριγύρω του το χιόνι δεν θα μπορεί να μετρηθεί ούτε με το μπόι. «Δεν μπορώ να ανοίξω την πόρτα τον χειμώνα, γιατί όλη η καλύβια είναι σκεπασμένη από το πολύ χιόνι», μας είπε και έδειξε άφατη χαρά, όταν του δώρισα ένα ψεύτικο πλαστικό παγούρι που είχα μαζί μου.

Θα μου στείλετε και μένα μία φωτογραφία; Βεβαίως, Παππούλη. Και φόρεσε μεγαλόπρεπα το ράσο του, πάνω από τα καουτσούκια και τη λεριασμένη μάλτα και καμάρβανε.

Το ερημητήριο του Αγίου Νείλου είναι στην κυριολεξία σκαμμένο σ' ένα βράχο, που κάτω έχασκε εντελώς κάθετα προς τη θάλασσα, σε μεγάλο ύψος, πραγματική αετοφωλιά. Εκατοντάδες τα σκαλοπάτια για να φθάσεις μέχρι εκεί. Έκσταση και απέριτος φόβος μαζί και γαλήνη, μας έζωνε. Μένοντας για λίγο εκεί, δεν ήξερες τι να θαυμάσεις, να σκεφτείς, να αναλογιστείς. Πετούσες μια πέτρα στη θάλασσα, και έχανες την έννοια του χρόνου. Η πέτρα χανόταν, δεν άκουγες τίποτα, μέσα στη γαλήνη που βασίλευε. Και πίσω σου το Όρος πανύψηλο, σ' εξουσίαζε.

Ο Ναθαναήλ, απρόσιτος μέχρι τώρα, δέχτηκε, επιτέλους να τον φωτογραφήσω. Τέλειωσε την Αθωνιάδα, φοιτά στη Θεολογική Σχολή του ΑΠΘ και, προτού γνωρίσει τον απαίσιο κόσμο, θέλησε να μονάσει στα πιο απρόσιτα σημεία του Άθω, μόλις στα 19 του χρόνια, αφήνοντας πίσω του κάθε συναισθηματικό δεσμό με οικογένεια, φίλους και κόσμο.

Αφήσαμε τον πατέρα Μεθόδιο και τον μοναχό Ναθαναήλ στην αιώνια γαλήνη του απρόσιτου Άθω και κατηφορίσαμε

με μέσα από μια χαράδρα καταπράσινη, με προορισμό τα Καυσοκαλύβια.

Ο δρόμος, δηλαδή το μονοπάτι, ήταν δύσκολος. Κατεβήκαμε μέσα σε μια χαράδρα, στη συνέχεια μια δύσκολη ανάβαση και κατά τις 12:00 φθάσαμε στη σκήτη των Καυσοκαλυβίων, σκαρφαλωμένα σ' έναν απότομο βράχο. Η όλη περιοχή ονομάζεται έρημος και δεν είναι τυχαίο. Οι μοναχοί μάς έδωσαν φαγητό (ψάρια και ντομάτες), κρεβάτια να ξεκουραστούμε και πρόθυμα και ευγενικά μας ενημέρωσαν για το караβάκι που περνάει, όταν δεν έχει φουρτούνα, για να συνεχίσουμε την περιπλάνησή μας.

Σκληρή η ζωή τους στην έρημο, παλεύουν σκληρά με τη μάνα γη, για να ζήσουν, ταλαιπωρώντας το σώμα τους, πιστό υπηρέτη της ψυχής τους. «Δύσκολη η καλογερική», λέει ο σοφός λαός με τα αποφθέγματά του. Στα Καυσοκαλύβια, αυτό το βλέπεις με τα ίδια σου τα μάτια. Ξεκουραστήκαμε μέχρι τις 15:00. Στη συνέχεια, κατεβήκαμε στον αρσανά να πάρουμε το καΐκι για τη **σκήτη της Αγίας Άννας**. Περιμένοντας το καΐκι, με δώλωμα πεταλούδα από τα βράχια και μια πετονιά που είχα μαζί μου, ψάρεψα για λίγο

Μοναχολόγιον

και έβγαλα έναν μεγάλο σαργό, δύο γύλους και ένα χάνο, τα οποία ξανάριξα στη θάλασσα. Στη διαδρομή με το καϊκι, αντικρίσαμε τα φοβερά **κατουνάκια**, σφηνωμένα στα βράχια και απρόσιτα, που φιλοξενούν ανθρώπους, απαλλαγμένους από το σώμα. Ναι είναι φοβερό!!! Απαλλαγμένους από το σώμα !!! Την ίδια ιστορία έχουν να διηγηθούν και τα φοβερά **καρούλια**, απάτητα, άβατα, πνιγμένα μέσα σε πράσινους γκρεμούς. Οι μοναχοί που ζουν εδώ είναι τελείως απομονωμένοι και ελεύθεροι.

Βγαίνοντας με το καϊκι στη σκίτη της Αγίας Άννας, και μετά από έναν κουραστικό δρόμο, φάνηκε η επιβλητική και γνωστή μου **μονή του Αγίου Παύλου**, όπου και διανυκτερεύσαμε. Άλλο πνεύμα εδώ, άλλες συνήθειες, άλλος τρόπος ζωής, αυστηρός και μέσα στους τιθέμενους κανόνες, λιτός αλλά και επιβλητικός. Ένα από τα καλύτερα κοινόβια μοναστήρια. Κοιμηθήκαμε κουρασμένοι από την ημέρα, που είχε κυλήσει πίσω μας, γεμάτη εναλλαγές και πρωτόγνωρες εμπειρίες.

Τετάρτη 23 Ιουλίου 1980. Η επόμενη ημέρα ήταν ιδιαίτερα κουραστική. Πρωί - πρωί κατεβήκαμε στον αρσανά του Αγίου Παύλου, περιμένοντας το καϊκι. Ήταν γεμάτο και δεν μας πήρε. Γεμίσαμε την ώρα με λίγο ψάρεμα (πάρα πολλά ψάρια στο Άγιο Όρος) και συνομίλησα με έναν Ισπανό χημικό και φωτογράφο, ονόματι Γουσταύδο, που είχε εντυπωσιαστεί από την επιβλητικότητα του Αγίου Όρους. Όταν το καϊκι επέστρεψε, χάλασε και έτσι πήραμε τον δρόμο, με τα πόδια, με προορισμό τη **μονή Διονυσίου**, όπου φθάσαμε σε μια ώρα περίπου. Ήταν πολύ δύσκολη η διαδρομή. Εδώ, δεν είχε φυλλωσιές και δάση ούτε χώμα ούτε μονοπάτια. Κάποιοι γίγαντας, πάλι, θύμωσε και ξεκόλλησε τις πέτρες να τις πετάξει στον Όλυμπο και άφησε πίσω του πληγή που τρέχει συνέχεια. Παντού βρέχει πέτρες και λιθάρια τεράστια, προσπαθώντας να γεμίσουν την άβυσσο που ξαπλώνεται στα πόδια του Άθω. Αν θελήσεις να ταράξεις την ηρεμία τους (διανύουν περίοδο ειρήνης), θα σε εκδικηθούν και θα σε στείλουν μαζί με τις πέτρες στην άβυσσο που αρχίζει στα πόδια του Άθω και χάνεται στο πέλαγος. Στο προαύλιο της μονής Διονυσίου, θαυμάσαμε τις 22 τοιχογραφίες της αποκάλυψης. Στη συνέχεια, κατά τις 11:00, ξεκινήσαμε πάλι, με τα πόδια, για την πολύ δύσκολη διαδρομή, Διονυσίου-Γρηγορίου. Βάδιζα μπροστά και κόντεψα να γκρεμοτσακιστώ. Κρεμάστηκα σ' έναν βράχο και με δυσκολία γύρισα πίσω. Είχαμε πάρει λάθος μονοπάτι. Σε πολλά σημεία το μονοπάτι είχε καλυφτεί τελείως από την πυκνή βλάστηση. Μεσημεράκι και κάτι, φθάσαμε στο **μοναστήρι του Γρηγορίου**. Θαυμάσιο μοναστήρι, κτισμένο πάνω σ' έναν βράχο, πάνω από τη θάλασσα. Πολύ καθαρό και καλοδιατηρημένο. Ο αρχοντάρης, συμφοιτητής του Νίκου στο Μαθηματικό του ΑΠΘ, μας δέχτηκε με πολλή καλοσύνη. Αποφασίσαμε να μείνουμε εδώ το βράδυ. Μας έδωσαν δωμάτιο, όπου ξεκουραστήκαμε αρκετά και μας ζήτησε για τον εσπερινό το ξύλινο σήμαντρο. Παρακολουθήσαμε τον εσπερινό, την ξενάγηση και μετά καθίσαμε στο προαύλιο της μονής, όπου θαυ-

μάσαμε ένα ονειρικό ηλιοβασίλεμα, ενώ κάτω στη θάλασσα δύο μοναχοί έριχναν τα δίχτυα τους, από μία βάρκα. Και πάλι ο ήχος του σιδερένιου αυτήν τη φορά σήμαντρου χτυπούσε απόδειπνο. Για το Άγιο Όρος σήμαινε το τέλος της ημέρας, ώρα 21:00. Μεταξύ εσπερινού και απόδειπνου, φάγαμε νερόβραστα γυφτοφάσουλα, χαλβά και ελιές με περισσή ευχαρίστηση!!! Στη συνέχεια, κάτω από το λιγοστό φως της γκαζόλαμπας, σημείωνα στο ημερολόγιο και προετοίμαζα την πορεία μας για την επόμενη ημέρα. Ο ύπνος ήρθε απρόσμενα και λυτρωτικά, για να πάρουμε κουράγιο για την επόμενη τέταρτη ημέρα.

Πέμπτη 24 Ιουλίου 1980. Τη δεύτερη αυτή φορά που επισκέπτομαι τα μοναστήρια του Αγίου Όρους, διαπίστωσα μια φοβερή αλλαγή στον εαυτό μου. Δεν έχω κρατήσει αναλυτικό ημερολόγιο του 1975, αλλά θυμάμαι, καθαρά πόσες φιλοσοφικές ανησυχίες είχα γύρω από τη ζωή, τον θάνατο και, ιδιαίτερα, την ηθική τελείωση. Ατέλειωτες ώρες συζητήσεων, διαβάσματος, ψυχικής ανατάσεως. Φοβερή η εντύπωση του Όρους, ορισμένων μοναχών με εξαιρετικές προσεγγίσεις και ποιότητα στη σκέψη και στην ανάλυση, με πολλές γνώσεις, κυρίως στη μονή Σταυρονικήτα. Εφυγα, τότε, κατενθουσιασμένος, με την προσδοκία της επιστροφής. Τώρα, πέντε χρόνια μετά, τελείως τελματωμένος. Χωρίς όρεξη, ζωντάνια, δύναμη και το κυριότερο χωρίς ενδιαφέρον. Απλά περιπατητής, σχεδόν αδιάφορος. Μια άλλη κατάσταση, διαφορετική.

Νύχτα ακόμη, χτυπούσε το σήμαντρο. Σηκώθηκα και κατέβηκα στον αρσανά της μονής. Σε λίγο, ήρθε και ο μοναχός που, την προηγούμενη μέρα, είχε ρίξει τα δίχτυα στη θάλασσα. Πήρε τη βάρκα, μάζεψε τα δίχτυα και μετά ξεψάρισαμε μαζί το γεμάτο με ψάρια δίχτυ. Σε λίγο, ήρθε το καϊκι για την **επιστροφή στη Δάφνη**. Από εκεί, μια σύντομη επίσκεψη στο **ρωσικό μοναστήρι του Αγίου Παντελεήμονος**, με τα πόδια. Τίποτα το ιδιαίτερα αξιόλογο. Ένα εγκαταλειμμένο μοναστήρι. Στις 14:00 πήραμε το καϊκι για την Ουρανούπολη και στη συνέχεια επιστρέψαμε στην Κασσάνδρα.

Η αυτογνωσία και η ταπείνωση είναι δύο αρετές, που οι μοναχοί, σε μεγάλο βαθμό, καλλιεργούν και πολλές φορές ξεπερνούν τα ανθρώπινα όρια αντοχής και τις ανθρώπινες ανάγκες. Φυσικά, για να νιώσεις και να δεις τέτοια φαινόμενα, πρέπει να διαθέσεις πολύ χρόνο και αυτός δεν υπήρχε.

Στα επόμενα χρόνια, πολλές φορές ξαναπήγα στο Άγιο Όρος. Έχουν αλλάξει τα πάντα. Έγινε ένα κοσμοπολιτικό μέρος, όπου ο πολιτισμός έχει εισβάλει παντού, αφήνοντας τα ίχνη του. Δρόμοι, αυτοκίνητα, ηλεκτρισμός... Το μόνο που έμεινε αναλλοίωτο είναι το θρησκευτικό λειτουργικό. Έτσι, τα τελευταία χρόνια, έπαψε να μ' ενδιαφέρει. Το μόνο θετικό, κατά την άποψή μου, από την εισβολή του «πολιτισμού» είναι η συντήρηση των μοναστηριών, που πραγματικά το είχαν ανάγκη, μια που η αρχιτεκτονική τους αξίζει τον θαυμασμό κάθε επισκέπτη και αποτελεί μια πολιτιστική κληρονομιά μεγαλύτερη των 1.100 ετών.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΑΘΗΤΗΣ

ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ ΠΟΥΛΙΟΣ

Φιλολόγος-Θεολόγος

Το 347 π.Χ., ο βασιλιάς της Μακεδονίας Φίλιππος ο Β' προσκάλεσε από την Αθήνα τον φιλόσοφο Αριστοτέλη για να αναλάβει τη διδασκαλία του γιου του Αλέξανδρου. Ο μεγάλος Μακεδόνας στοχαστής, φιλόσοφος και πανεπιστήμονας Αριστοτέλης δεν είχε αποκτήσει ακόμη εκείνη την εποχή τη μεγάλη φήμη που απέκτησε τα επόμενα χρόνια, ωστόσο το όνομά του ήταν ήδη διακεκριμένο στην Αθήνα και σε όλη την ελληνική επικράτεια.

Ο Αριστοτέλης δέχτηκε τη πρόσκληση, υπό έναν όρο όμως, κι αυτός ήταν να επανοικοδομηθεί ο Φίλιππος την ιδιαίτερη πατρίδα του φιλόσοφου τα Στάγειρα στη Χαλκιδική, την οποία ο μακεδόνας βασιλιάς είχε ολοσχερώς καταστρέψει σε πολεμικές επιχειρήσεις εναντίον των πόλεων της Χαλκιδικής. Το υποσχέθηκε ο Φίλιππος και πραγματοποίησε την επιθυμία του Αριστοτέλη, σε σύντομο χρονικό διάστημα. Ίσως να έπαιξε κάποιο ρόλο στο να δεχτεί την πρόσκληση και το ότι ο πατέρας του φιλόσοφου, Νικόμαχος, υπήρξε τα προηγούμενα χρόνια προσωπικός γιατρός του τότε βασιλιά της Μακεδονίας Αμύντα του Γ', πατέρα του Φιλίππου.

Γι' αυτό το σκοπό, για να μπορέσει, δηλαδή, ο μεγάλος φιλόσοφος να διδάξει τον Αλέξανδρο, ιδρύθηκε σχολή στη Μίεζα, ένα μέρος πολύ κοντά στη Νάουσα, ώστε να μεταδώσει στο μαθητή του το εύρος και το μεγαλείο της επιστημονικής και φιλοσοφικής του γνώσης, την οποία είχε αντλήσει από την πολύ σημαντική ελληνική σκέψη και από τη διδασκαλία του Πλάτωνα, του οποίου υπήρξε για χρόνια μαθητής. Σε απόσταση τεσσάρων μόλις χιλιομέτρων από τη Νάουσα υπάρχουν ακόμη τα ερείπια της σχολής, σ' έναν τόπο με πλούσια ιστορία και τεράστια πολιτιστική σημασία. Στο Νυμφαίο της Μίεζας, όπως ονομαζόταν η περιοχή στην αρχαιότητα, η συνάντηση του Αριστοτέλη με τον Αλέξανδρο θα επηρέαζε σε μεγάλο βαθμό την ιστορία της τότε εποχής, αλλά και το μέλλον της ανθρωπότητας, αν λάβουμε υπ' όψη όλα πέτυχε ο μεγάλος στρατηλάτης με την εκστρατεία του εναντίον των Περσών και άλλων ανατολικών λαών λίγα χρόνια αργότερα.

Σε ένα εντυπωσιακό τοπίο με οργιώδη βλάστηση και φυσικές πηγές, το οποίο ήταν αφιερωμένο στις νύμφες των νεράων και διατηρεί μέχρι σήμερα τον ειδικό του χαρακτήρα, δίδαξε ο Αριστοτέλης τον δεκατριώνχρονο τότε Αλέξανδρο από το 343 έως το 340 π.Χ., φιλοσοφία, λογοτεχνία, πολιτική, μαθηματικά και πολεμικές στρατηγικές, όπως αναφέρει μεταξύ

άλλων ο Πλούταρχος. Μαζί του, συμμαθητές δηλαδή του Αλέξανδρου στη σχολή, ήταν και ορισμένοι νεαροί απόγονοι μακεδόνων ευγενών και φίλοι του, όπως ο Ηφαιστίωνας, ο Κρατερός, ο Πτολεμαίος, ο Κλείτος κ.α., οι οποίοι κατά τη διάρκεια της εκστρατείας του επρόκειτο να γίνουν στρατηγοί και πολύτιμοι συνεργάτες του. Ανάμεσα σε δυο φυσικά σπήλαια λαξεύτηκε κάθετα ένας βράχος, προστέθηκε μια ιωνική κιονοστοιχία και δημιουργήθηκε μια στεγασμένη στοά. Ο χώρος τον οποίο καταλαμβάνει το Νυμφαίο, συνδυαζόμενες με τις φυσικές σπηλιές αποτέλεσε τον κύριο χώρο της σχολής. Το τοπίο, με την πυκνή βλάστηση και τα δροσερά ρέοντα ύδατα από τις διάσπαρτες αναβλύζουσες πηγές συμπληρώνεται από ένα ακόμη μεγαλύτερο σπήλαιο με δυο λαξευμένες εισόδους για σαφή λατρευτική χρήση.

Ο Αλέξανδρος παρέμεινε στη σχολή τρία χρόνια και το 340 π.Χ. σε ηλικία δεκαέξι ετών διέκοψε τα μαθήματα και γύρισε στην Πέλλα, για να ασκήσει, σε πολύ νεαρή ηλικία, τα καθήκοντα του αντιβασιλέα, όσο διάστημα ο πατέρας του Φίλιππος έλειπε στην Πέρινθο και το Βυζάντιο. Παρά το σύντομο σχετικά χρονικό διάστημα λειτουργίας της σχολής και μαθητείας του Αλέξανδρου κοντά στον Αριστοτέλη, ο δεσμός που συνέδεε τον Αλέξανδρο με το μεγάλο δάσκαλό του θα έμενε για πάντα ισχυρός και άξιος αναφοράς. Εξίσου ισχυρή ήταν και η επίδραση της αριστοτελικής σκέψης στην παιδεία, τη φιλοσοφία της ζωής του, αλλά και τη διαμόρφωση της προσωπικότητας ενός από τους σπουδαιότερους και γοητευτικότερους ηγέτες του αρχαίου και όχι μόνο κόσμου. Είναι γνωστό εξάλλου ότι ο Αριστοτέλης κατά τη διάρκεια της φοίτησης του Αλέξανδρου στη σχολή, χάρισε σ' αυτόν, με ιδιαίτερη αφοσίωση, αντίγραφο της Ιλιάδας, το οποίο συντρόφευε το μεγάλο στρατηλάτη μέχρι το τέλος της ζωής του και στάθηκε γι' αυτόν ανεξάντλητη πηγή έμπνευσης και δημιουργίας. Είναι πολύ πιθανόν, ή μάλλον σίγουρο, να διαπίστωσε ο Αριστοτέλης κατά τη διάρκεια της φοίτησής του Αλέξανδρου στη σχολή, ότι ο νεαρός μαθητής του θαύμαζε απεριόριστα τον Αχιλλέα, τον είχε ως πρότυπο και του οποίου τα κατορθώματα στον Τρωικό πόλεμο του έκαναν πολύ μεγάλη εντύπωση. Γι' αυτό και θα ήθελε να βαδίσει κατά κάποιον τρόπο και ο ίδιος σε παρόμοια βήματα, όταν θα έπαιρνε μέρος στην εκστρατεία την οποία είχε ήδη οραματιστεί και σχεδιάσει, αλλά και θα πραγματοποιούσε σε σύντομο χρονικό διάστημα ο πατέρας του Φίλιππος και φυσικά πολύ περισσότερο όταν θα γινόταν ο ίδιος

βασιλιάς μετά το θάνατο του πατέρα του.

Η σχέση του Αλέξανδρου με τον Αριστοτέλη παρέμεινε μέχρι το τέλος σταθερή και αμετάβλητη, αφού είναι γνωστό ότι ανάμεσα στους δυο άνδρες υπήρχε κατά τη διάρκεια της εκστρατείας του μεγάλου στρατηλάτη τακτική επικοινωνία, καθώς αντάλλασαν επιστολές και πληροφορίες με ειδικούς απεσταλμένους οι οποίοι π.χ. μετέφεραν στον Αριστοτέλη εξωτικά φυτά και ζώα από την Ανατολή για να τα μελετάει ο μεγάλος πανεπιστήμονας και να καταλήγει σε συμπεράσματα. Μάλιστα, προκειμένου να δώσει και κάποια άλλη διάσταση στην εκστρατεία του ο Αλέξανδρος είχε πάντα μαζί του αρκετούς επιστήμονες διαφορετικών ειδικοτήτων, οι οποίοι ενημέρωναν το βασιλιά κι αυτός στη συνέχεια το δάσκαλό του στην Αθήνα, για διάφορες καταστάσεις και φαινόμενα που έπρεπε να μελετηθούν και να ερμηνευτούν.

Αυτή η σχέση ανάμεσα στον Αριστοτέλη και τον Αλέξανδρο δεν έμελλε να διαρραγεί ούτε και όταν υπήρχε κάποιου είδους διαφωνία, σχετικά με το πώς αντιμετώπιζε ο μεγάλος στρατηλάτης τους κατακτημένους λαούς μετά τις τρεις πρώτες μεγάλες και καθοριστικές νίκες εναντίον των Περσών, στον Γρανικό ποταμό, την Ισσό και τα Γαυγάμηλα. Μέχρι τότε ο Αλέξανδρος αντιμετώπιζε τους Πέρσες και τους λοιπούς ανατολικούς λαούς ως κατώτερους και απολίτιστους, καθώς δε μετείχαν του ελληνικού πολιτισμού. Αυτό φάνηκε και από την αναθηματική επιγραφή, «*Αλέξανδρος Φιλίππου και οι Έλληνες πλην Λακεδαιμονίων, από των βαρβάρων των την Ασίαν κατοικούντων*», όταν έστειλε στην Αθήνα τριακόσιες περσικές πανοπλίες, παρουσιάζοντας τη νίκη στον Γρανικό ποταμό ως νίκη των Ελλήνων εναντίον των βαρβάρων.

Από τότε όμως και μετά προσπάθησε να αλλάξει τακτική. Γι' αυτό δε φέρονταν στους κατακτημένους λαούς ως σκληρός κατακτητής, αλλά επεδίωκε ταυτόχρονα να τους μεταδώσει τον ελληνικό πολιτισμό. Έτσι ίδρυσε πολλές πόλεις με το όνομα Αλεξάνδρεια αλλά και με άλλα ελληνικά ονόματα, με πρώτη και σπουδαιότερη την Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, νυμφεύτηκε ο ίδιος περσίδα γυναίκα, ενώ παρότρυνε και τους Μακεδόνες στρατηγούς και τους στρατιώτες και όσους Έλληνες ακολουθούσαν στην εκστρατεία να τον μιμηθούν. Πολλοί από αυτούς, πράγματι, προχώρησαν σε παρόμοιους γάμους. Επιπλέον, διόριζε Πέρσες αξιωματούχους ως διοικητές και σατράπες σε κατακτημένες περιοχές. Βέβαια υπήρχε κάποιου είδους αντίδραση σε όλα αυτά από ορισμένους στρατηγούς, όπως π.χ. από τον Κλείτο κ.α., οι οποίοι κυρίως δεν ήθελαν να προσκυνείται ο Αλέξανδρος από τους κατακτημένους λαούς ως θεός ή ημίθεος, πράγμα ασυμβίβαστο με τα ελληνικά δεδομένα, ωστόσο, ο Αλέξανδρος συνέχισε μέχρι το τέλος αυτή του την πολιτική.

Ως προς το θέμα αυτό, των σχέσεων δηλαδή των

Ελλήνων με τους ξένους λαούς υπήρχε από παλιά στην Αθήνα διαφορετική άποψη, καθώς θεωρούνταν οι μη Έλληνες ως βάρβαροι και απολίτιστοι. Είναι γνωστή εξάλλου η φράση: «*πας μη Έλλην βάρβαρος*». Γιατί όμως ονόμαζαν οι Έλληνες τους ξένους βαρβάρους; Καθώς λοιπόν τους άκουγαν σε κάποιες περιπτώσεις, όταν τους συναντούσαν κάπου, να μιλάνε μια γλώσσα την οποία δεν καταλάβαιναν, νόμιζαν ότι αυτοί επαναλάμβαναν τη φράση «*μπαρ - μπαρ*», ή «*βαρ - βαρ*». Έτσι καθιερώθηκε η λέξη «*βάρβαρος*», η οποία στην αρχή σήμαινε αυτόν που δεν έχει σχέση με τον ανώτερο ελληνικό πολιτισμό, στη συνέχεια, όμως, απέκτησε και την έννοια της εθνολογικής διαφοράς.

Καθώς όμως αναφερόμαστε στον μεγάλο στρατηλάτη Αλέξανδρο και τις τεράστιες κατακτήσεις που πέτυχε σε σύντομο σχετικά χρονικό διάστημα, αξίζει να αναφέρουμε μια έρευνα που διενεργήθηκε πριν από μερικά χρόνια, στην οποία καλούνταν να απαντήσουν οι γνωρίζοντες το θέμα και οι ενδιαφερόμενοι στην εξής ερώτηση: «*Ποιους θεωρείτε τους εκατό σημαντικότερους Έλληνες όλων των εποχών από τα αρχαία χρόνια μέχρι σήμερα;*» Σ' αυτή λοιπόν την έρευνα την πρώτη θέση κατέλαβε ο Μ. Αλέξανδρος και τη δεύτερη ο μεγάλος φιλόσοφος Αριστοτέλης, οι δυο δηλαδή τεράστιες προσωπικότητες, για τις οποίες στο άρθρο μου αυτό κάνω λόγο. Δικαιολογημένα, λοιπόν, ο μεγάλος στρατηλάτης απέκτησε την προσωνυμία «*Μέγας*», για όλα όσα πέτυχε, για την τεράστια αυτοκρατορία που δημιούργησε και για την παρακαταθήκη που άφησε στους απογόνους του.

Δυστυχώς όμως αυτή η αυτοκρατορία δεν έμελλε να κρατήσει πολλά χρόνια, εξαιτίας του πρόωρου θανάτου του, το 323 π.Χ, στη Βαβυλώνα σε ηλικία μόλις τριάντα τριών ετών. Είναι εύκολο να φανταστεί κανείς τι ακόμη θα κατόρθωνε αν ζούσε περισσότερο και συνέχιζε τις εκστρατείες του, αφού ήδη είχε σχεδιάσει σε σύντομο χρονικό διάστημα να εκστρατεύσει εναντίον της Αραβίας και της βόρειας Αφρικής και περνώντας μετά από τις Ηράκλειες στήλες να επιστρέψει μέσω της νότιας Ευρώπης στην Ελλάδα.

Έτσι, επειδή δεν υπήρχε διάδοχος για να συνεχίσει το καταπληκτικό έργο του, καθώς ο γιος του Αλέξανδρος ο Δ' γεννήθηκε μετά το θάνατό του, η αυτοκρατορία του κατέληξε στους στρατηγούς του, οι οποίοι μετά από διάφορες συγκρούσεις και κυρίως μετά τη μάχη στην Ιψό, διαμοίρασαν την αυτοκρατορία. Ο καθένας τους πήρε και ένα τμήμα της, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν τα κράτη των διαδόχων του, της Αιγύπτου με τον Πτολεμαίο, της Θράκης με τον Λυσίμαχο, της Συρίας με τον Σέλευκο και της Μακεδονίας με τον Κάσσανδρο. Το καθένα από τα κράτη αυτά πορεύτηκε με το δικό του τρόπο και φυσιογνωμία τους επόμενους αιώνες, που έχουν κωδικοποιηθεί στην ιστορία ως ελληνιστικοί χρόνοι.

ΕΝΘΕΤΟ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ

Επιμέλεια: Ιωάννης Κοτσάνης

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ, 16-02-2025 (ρεπ. σελ. 54)

Ο Εκπρόσωπος του Παν/του
Μητρ. Θεσσαλονίκης Παν.
Αρχιμ. π. Μεθόδιος

Ο Θεοφ. Επίσκοπος
Μπουκόμπα
κ. Χρυσόστομος

Ο Πρόεδρος
της Παλλεσβιακής Ένωσης
κ. Παναγιώτης Κουτλής

Ο Πρόεδρος του Π.Σ.
κ. Ιωάννης Κοτσάνης

Η παρουσιάστρια
κα Κοκόνη Ζαμπόκα

Ο επίσκοπος με τον κ. Νικόλαο Τσιρέβελο, Καθηγητή Θεολογίας ΑΠΘ

Η χορωδία του Παγκοσμίου Συλλόγου

Το ακροατήριο

**ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΟ ΧΟΡΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ,
23-02-2025 (ρεπ. σελ. 55)**

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Παγχαλκιδικού Συλλόγου

Η κατάρμεστη αίθουσα του πολυτελούς κέντρου ALEA

ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΟ ΧΟΡΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ, 23-02-2025 (ρεπ. σελ. 55)

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

Από τον Πρόεδρο
κ. Ιωάννη Κοτσάνη

Από τον Βουλευτή
κ. Σταύρο Καλαφάτη

Από τον Βουλευτή
κ. Ιωάννη Γιώργο

Από τον Δήμαρχο
Πολυγύρου
κ. Γ. Εμμανουήλ

Από το Μέλος του Δ.Σ.
κα Πηγή Βενετσανάκη

Μέλη του Δ.Σ. με τον Δήμαρχο Πολυγύρου

Μέλη και φίλοι του Συλλόγου στην πίστα

Από τα παραλειπόμενα του Αποκριάτικου Χορού (ρεπ. σελ. 47)

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΤΗΣΙΑ ΤΑΚΤΙΚΗ ΓΕΝ. ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΣΤΙΑ ΜΑΣ, 26-01-2025 (ρεπ. σελ. 53)

Το Προεδρείο της Γενικής Συνέλευσης

Ιωάννης Κοτσάνης,
Πρόεδρος Δ.Σ.,
Χαιρετισμός

Αστέριος Λυρτζής,
Γεν. Γραμματέας,
Πεπραγμένα Δ.Σ.

Αβραάμ Παπαδόπουλος,
Ταμίας,
Οικονομικός Απολογισμός

Φώτιος Ταλέας,
Έκθεση Εξελεγκτικής Επιτροπής

Μιχαήλ Καρτσιώτης,
Επίτιμος Πρόεδρος,
Χαιρετισμός

Χρήστος Πάχτας,
τ. Υπουργός,
Χαιρετισμός

ΑΠΟΝΟΜΗ ΤΙΜΗΤΙΚΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ (ρεπ. σελ. 54)

Στον κ. Ιωάννη Καραμίχο

Στον κ. Σταύρο Αυγολούπη

Ανάγνωση βιογραφικών
από την κα Πηγή Βενετσανάκη

**ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΕΚΔΡΟΜΗ ΠΕΛΛΑ - ΕΔΕΣΣΑ,
22-03-2025 (ρεπ. σελ. 56)**

Κατάθεση στεφάνου στην Προτομή του Καπετάν Χάψα πριν την αναχώρηση

Στο Αρχαιολογικό Μουσείο Πέλλας

Στον Αρχαιολογικό χώρο της Πέλλας

ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΕΛΑΣΕΙΣ ΤΗΣ 25ΗΣ ΜΑΡΤΙΟΥ

Στα Νέα Μουδανιά με την Σημαία της Επανάστασης της Χαλκιδικής

Στην Αρναία η Φιλαρμονική που εντυπωσίασε

Στον Πολύγυρο

**Από την συνάντηση στον Πολύγυρο για την αποκατάσταση του Μνημείου
στην Αγία Αναστασία, 09-02-2025 (ρεπ. σελ. 10)**

Από την εμφάνιση της χορωδίας στη Ν. Τρίγλια, 12-01-2025 (ρεπ. σελ. 54)

Από την χειμερινή κολύμβηση στον Ταξιάρχη, 15-16/2/2025 (ρεπ. σελ. 58)

**Από την παρουσίαση του βιβλίου του κ. Στ. Κυρίμη,
16-03-2025 (ρεπ. σελ. 57)**

Οι παρουσιαστές του βιβλίου

Το ακροατήριο

Ο Συγγραφέας του βιβλίου

**Από την παρουσίαση του βιβλίου του κ. Γ. Ζωγραφάκη,
19-03-2025 (ρεπ. σελ. 56)**

Ο συγγραφέας, ο παρουσιαστής και ο συντονιστής της εκδήλωσης

Μέλη του Δ.Σ. με τους συντελεστές του βιβλίου
και την Αντιπεριφερειάρχη

**Από την εκδήλωση για τον εορτασμό της 25ης Μαρτίου στο Παλιούρι,
23-03-2025 (ρεπ. σελ. 58)**

ΟΙ ΜΟΥΣΑΦΙΡΗΔΕΣ¹

(Μουσαφίρηδες σε' μας. Μουσαφίρηδες εμείς)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΣΙΚΟΥΛΑΣ

Ομότιμος Καθηγητής Παιδιατρικής Α.Π.Θ.

Έζησα εκ του πλησίον, σε όλο της το μεγαλείο την «εποχή των μουσαφίρηδων»!

Όταν τη θυμάμαι νιώθω μια έντονη νοσταλγία για εκείνη την εποχή και ένα καρδιοχτύπι, που με κάνει να την ξαναζώ και να την ξαναχαίρομαι και να ταυτίζομαι έτσι απόλυτα με τα λόγια του Μ. Μαλακάση στο ποίημα του «Το λένε τ' αηδονάκια»:

«Α πώς χτυπά καμιά φορά τούτ' η καρδιά
και πώς αναφτερά τώρα στα γεροντάματα...

σα νιος να ξαναχαίρομαι

και ναμ' εκεί να τραγουδώ...»

Ναι, θέλω, επιθυμώ διακαώς «ναμ' εκεί» στην εποχή των μουσαφίρηδων, που ήταν στην ακμή της μέχρι το τέλος σχεδόν της δεκαετίας του 1950.

Α. Μουσαφίρηδες σε μας (στο σπίτι μας)

Ήταν συνηθισμένο, πολύ συνηθισμένο να φιλοξενούμε στο σπίτι μας στον Πολύγυρο, όπως και σε όλα τα σπίτια της μικρής μας πόλης, ανθρώπους από διάφορα χωριά της Χαλκιδικής, που τους ονομάζαμε γενικά μουσαφίρηδες. Οι μουσαφίρηδες ήταν γνωστοί μας φίλοι ή συγγενείς, που έρχονταν στον Πολύγυρο για διάφορες δουλειές τους (δημόσιες υπηρεσίες, δικαστήριο, νοσοκομείο κλπ.) και έρχονταν και έμεναν στο σπίτι μας όσες μέρες χρειάζονταν για να τελειώσει η δουλειά τους. Φυσικά δεν υπήρχε περίπτωση να πάνε σε ξενοδοχείο. Ήταν κανόνας, νόμος άγραφος, να καταλύσουν σε κάποιο σπίτι φίλου ή συγγενή. Έτσι και το δικό μας σπίτι φιλοξενούσε, όπως είπα, κάποιον ή κάποιους μουσαφίρηδες.

Έρχονταν δε οι μουσαφίρηδες στα σπίτια μας σχεδόν πάντα χωρίς προειδοποίηση καθ' όσον η αλληλογραφία ήταν χρονοβόρα και δύσκολη εκείνα τα χρόνια, τα δε τηλέφωνα στα σπίτια ήταν άγνωστο είδος! Εκεί που καθόμασταν, εκεί που τρώγαμε ή ακόμα και εκεί που κοιμόμασταν ακούγαμε να χτυπούνε την εξώπορτά μας και κάποιες φορές να ανοίγει η εξώπορτα μας χωρίς να προηγηθεί χτύπημα, καθ' όσον οι εξώπορτες ήταν πάντα ξεκλείδωτες, και να

εμφανίζεται ένας ή περισσότεροι μουσαφίρηδες με τα μπογαλάκια τους, με τα καλάθια τους και με τα ταγαράκια τους και να μας ανακοινώνουν ότι θα μείνουν σε μας ώσπου να τελειώσει η δουλειά για την οποία ήρθαν, που μπορεί να χρειάζονταν λίγες ή πολλές μέρες! Απίστευτο και όμως αληθινό! Και τότε άρχιζε ο μαραθώνιος των οικοδεσποτών να φροντίσουν για το φαγητό των μουσαφίρηδων και για τον ύπνο τους για τον οποίο έβγαζαν από τα μπαούλα στρωσί-

δια², οπότε το σπίτι μύριζε ναφθαλίνη από τα στρωσίδια αυτά των μπαούλων. Η μυρωδιά της ναφθαλίνης είναι έτσι στη μνήμη μου συνδεδεμένη με τον ερχομό μουσαφίρηδων στο σπίτι μας.

Για μένα ο ερχομός μουσαφίρηδων στο σπίτι μας ήταν μια άφατη ευτυχία, ένα πανηγύρι. Πρώτον γιατί σίγουρα κάποια λιχουδιά θα έφερναν για εμάς τα παιδιά οι μουσαφίρηδες (μύγδαλα, φουντούκια, ξερά σύκα κλπ.). Δεύτερον

γιατί άκουγα να διηγούνται με την ντοπιολαλιά τους διάφορα γεγονότα από τον τόπο τους (ποιοι πέθαναν, ποιοι παντρεύτηκαν, τι παρατσούκλια χρησιμοποιούσαν για να περιγελούν τους συγχωριανούς τους, που με διασκέδαζε αφάνταστα). Τρίτον και κυριότερον γιατί είχα εξασφαλισμένη την ατιμωρησία από τους γονείς μου για ό,τι ζημιά κι αν έκανα κατά τη διάρκεια, που ήταν οι μουσαφίρηδες στο σπίτι μας, καθ' όσον αυτοί θα ήταν το σωσίβιό μου. Τέλος, εμείς τα παιδιά θα κοιμόμασταν στρωματσάδα³ στο πάτωμα για να κοιμηθούν οι μουσαφίρηδες στα κρεβάτια μας και αυτό ήταν μια ευχάριστη αλλαγή. Ένωθα, όπως είπα, μια ευτυχία, πανηγύριζα όταν είχαμε μουσαφίρηδες. Ένωθα μια γλυκιά ζεστασιά, μια περιεργή θαλπωρή, μια μέθη «μια τέτοια μέθη, που και τώρα που γράφω έπειτα από τόσα χρόνια... μεθώ ξανά»⁴

Βέβαια, εκτός από τους μουσαφίρηδες που έρχονταν στον Πολύγυρο για δουλειές, έρχονταν ως μουσαφίρηδες και κάποιοι συγγενείς μας ή φίλοι μας από άλλα χωριά για να περάσουν λίγες μέρες μαζί

Το λεωφορείο που έφερνε και έπαιρνε τους μουσαφίρηδες

μας όταν ευκαιρούσαν, έτσι, για να μας δουν, για μια αλλαγή. Τότε βέβαια η χαρά μου ανέβαινε στα ύψη. Αξέχαστη μου είναι μια συγγενής μας από τη Γαλάτιστα, η θεία Ασημίνα, που ήταν ακάματη δουλεύτρια της γης παιδιόθεν, η οποία μας επισκεπτόταν συχνά, όταν δεν είχε επείγουσες δουλειές στα χωράφια. Η θεία Ασημίνα, λοιπόν, όταν καθόμασταν στο τραπέζι για φαγητό, που η μάνα μου φρόντιζε να υπάρχει όσο ήταν δυνατόν μεγαλύτερη ποικιλία και τέχνη στο μαγείρημά της χάριν της μουσαφίρισσας, έλεγε πάντα «αχ τι αγιάτρευτα φαγούδια, που έχετε εσείς οι Πολυγυρινοί, αχ τι αγιάτρευτα φαγούδια». Αυτό το κοπλιμάν, χωρίς βέβαια να ανήκει σε μένα προσωπικά, το εισέπρατα και το απολάμβανα ως Πολυγυρινός μαζί με τα «αγιάτρευτα φαγούδια» της μάνας μου, που τα απολάμβανα κι αυτά χάριν της θείας Ασημίνας!

Υπήρχαν βέβαια κάποιες φορές, που οι μουσαφίρηδες γίνονταν κουραστικοί για τους οικοδεσπότες, που τους φιλοξενούσαν στο μικρό συνήθως χώρο τους, που αναγκάζονταν να τον μοιράζονται με τους μουσαφίρηδες, οι οποίοι πολλές φορές άθελά τους παρεμβάλλονταν και στην οικογενειακή ζωή των οικοδεσποτών με αποτέλεσμα να προξενούνται εντάσεις. Δε θα ξεχάσω ποτέ μια ξαδελφούλα μου, που ήρθε μια μέρα στο σπίτι μας και μας είπε: «Η μαμά μου βαρέθηκε μια μουσαφίρισα, που την είχαμε πολλές μέρες στο σπίτι μας και της «έκανε μούτρα»⁵ και έφυγε». Εγώ τότε δεν ήξερα τι σημαίνει η έκφραση «της έκανε μούτρα» και ρώτησα την ξαδελφούλα μου να μου εξηγήσει τι σημαίνει. Αυτή τότε μου απάντησε «δε ξέρω κι εγώ τι θα πει το «έκανε μούτρα», αλλά η μαμά μου λέει συνέχεια ότι καλά που «της έκανα μούτρα» αλλιώς δε θα έφυγε!» Εγώ, τότε προσπαθούσα μόνος μου να εξηγήσω τι σημαίνει αυτή η έκφραση και τελικά κατέληξα ότι «της έκανε μούτρα» σημαίνει ότι κάτι κακό έκανε στα μούτρα της μουσαφίρισσας η θεία μου (χτύπημα, γρατσούνισμα, κάψιμο) και η μουσαφίρισα φοβήθηκε και έφυγε!! Και δίδοντας αυτή την εξήγηση στον εαυτό μου ηρέμησα!

Σαν επίλογος του θέματος της δυσφορίας, που προκαλούσαν οι μουσαφίρηδες στους οικοδεσπότες καμιά φορά, όταν παρατείναν την παραμονή τους στα σπίτια τους θα αναφέρω μια σχετική ιστορία που διηγούνταν οι παλιοί Πολυγυρινοί και τη διασκέδαζαν.

Ήρθε κάποτε στον Πολύγυρο από ένα χωριό της Χαλκιδικής μια γυναίκα και εγκαταστάθηκε ως μουσαφίρισα σ' ένα φιλικό σπίτι για τις μέρες του Πάσχα. Ως φαίνεται όμως της καλοάρεσε η φιλοξενία

και δεν έλεγε «να το κουνήσει» και να φύγει. Η οικοδέσποινα είχε απαυδήσει, αλλά προφανώς δεν ήθελε να «να της κάνει μούτρα» για να φύγει, όπως έκανε η μάνα της ξαδέλφης μου στη δική της μουσαφίρισα και η κατάσταση συνεχιζόταν με τη μουσαφίρισα αμετακίνητη. Τέλος, ύστερα από πολλές μέρες η μουσαφίρισα αποφάσισε να φύγει με εμφανώς βαριά καρδιά. Βίαια σύγκρουση συναισθημάτων επικράτησε τότε μεταξύ οικοδέσποινας και μουσαφίρισσας. Η μεν οικοδέσποινα δεν μπορούσε να συγκρατήσει τη χαρά της, που «ξεκουμπιζόταν» επιτέλους η μουσαφίρισα, την οποία βέβαια χαρά προσπαθούσε να κρύψει, η δε μουσαφίρισα δεν μπορούσε να συγκρατήσει τη λύπη της, που έφευγε και που δεν προσπαθούσε αυτή να την κρύψει. Στο τελικό αποχαιρετιστήριο αγκάλισμα, ενώ η οικοδέσποινα σπινθηροβολούσε από χαρά, η μουσαφίρισα σπινθηροβολώντας από λύπη είπε την παρακάτω έμμετρη φράση:

«Αχ, καλή μ, πώς πώς θα χουρίσουμε,
θάρθου ξανά του καλοκαίρ' για να παραθιρίσουμε!»

Πιστεύω ότι η οικοδέσποινα ακούγοντας αυτά τα λόγια της μουσαφίρισσας θα έκανε ό,τι μαγικό ήξερε (κούνημα από τη θέση της, φτύσιμο 3 φορές στον κόρφο της κλπ. κλπ.) για να μην πραγματοποιηθεί η επιθυμία της μουσαφίρισσας! Η φράση αυτή της μουσαφίρισσας έμεινε σλόγκαν, που το έλεγαν συχνά οι παλιοί Πολυγυρινοί και το διασκέδαζαν, όπως είπα.

B. Μουσαφίρηδες εμείς (σε σπίτια άλλων)

Βεβαίως ο θεσμός ίσχυε και αντίστροφα. Εμείς, όταν είχαμε κάποια δουλειά στη Θεσσαλονίκη (κυρίως επίσκεψη σε κάποιο γιατρό ή ψώνια) ούτε συζήτηση να πάμε να μείνουμε σε ξενοδοχείο. Πηγαίναμε πάντα απροειδοποίητα κι εμείς να μείνουμε σε συγγενείς ή φίλους. Κουβαλούσαμε βεβαίως απαραίτητα δώρα από την πατρίδα μας (λάδι, ελιές, τραχανά, παστά ψάρια, ζωντανές κότες κλπ.). Εγώ και από την εμπειρία μου ως μουσαφίρης έχω πολύ καλές αναμνήσεις από την παιδική μου ηλικία. Ήπαιζα με τα συνομήλικα παιδιά των οικοδεσποτών, που σχεδόν πάντα υπήρχαν, και έτρωγα «χάσικο» ψωμί, δηλαδή άσπρο ψωμί, που ήταν άγνωστο στον Πολύγυρο και «Θεσσαλονικά κουλούρια» με σουσάμι και έπινα σαλέπι, άγνωστα κι αυτά στον τόπο μου.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Οι μουσαφίρηδες σήμερα είναι μια ανάμνηση και για τους οικοδεσπότες και για τους φιλοξενούμενους, μια ανάμνηση γλυκόπικρη όπως όλες σχεδόν οι αναμνήσεις.

1. **Μουσαφίρης**: ο φιλοξενούμενος στο σπίτι συγγενών ή φίλων (τούρκικη λέξη: musafir)

2. **Στρωσίδι**: ό,τι στρώνεται σε κρεβάτι (σεντόνι, κουβέρτα) ή στο δάπεδο (χαλί, κουρελού) του σπιτιού.

3. **Στρωματσάδα**: ύπνος πάνω σε πρόχειρο στρώμα τοποθετημένο στο δάπεδο του σπιτιού.

4. **«Μια νύχτα»**: ποίημα του Κ. Καβάφη

5. **«Κάνω ή κρατώ μούτρα» σε κάποιον**: κατσουφιάζω ή δείχνω θυμωμένος όταν βλέπω κάποιον.

ΑΝΕΚΠΛΗΡΩΤΟΣ ΠΟΘΟΣ ΕΝΟΣ ΠΑΤΕΡΑ

ΜΑΡΙΑ ΜΠΟΥΛΑΚΗ - ΛΥΠΗΡΙΔΗ

Εκείνο το απόβραδο που ο Νικόλας γυρνούσε απ' το μαντρί στο σπίτι του, ο καιρός ήταν "άγριος", παγερός. Πυκνό χιονόνερο, σπυρωτό, έπεφτε, μπροστά σου δεν έβλεπες. Το κρύο τον πέρασε στο κόκκαλο. Μούσκεμα! Έσταζε και το "ταλαγάνι του", βάραινε απ' το νερό που ρούφηξε και έγινε ασήκωτο.

Η αναπνοή του αλόγου, που ήταν φορτωμένο "κατακέφαλα" άχνιζε και στη χέτη του, μικροί κρύσταλλοι είχαν σχηματιστεί.

Τα βήματα του βαριά, όπως και η σκέψεις του.

-Ζωή είναι αυτή η δική μας! μουρμούρησε, σαν να μπορούσε κάποιος να τον ακούσει. Τυράννια! τόσος κόπος και ίσα-ίσα το ψωμί χορταίνουμε.

Ωσπου να ξεχρεωθούμε ξανά απ' την αρχή. Έχει ο Θεός, λέμε κάθε μέρα, υγεία να έχουμε, ναι αλλά για κάποιους έχει περισσότερα και με λιγότερο κόπο, εμείς όλη τη μέρα παλεύουμε τα "στοιχεία" της φύσης.

Ναι! αυτή είναι "απου κατ' απ' του μισ' το, γραμματιζούμιν', βρέχ' χιουνίζ' γιουμίζ' η τσέπ". Και καλά εγώ ότι έκανα - έκανα, για το παιδί κάτι πρέπει να κάνω για ν' αλλάξει ζωή. Πρέπει να το μάθω γράμματα.

Μ' αυτές τις σκέψεις, πήρε κι όλα να νυχτώνει. Βαριεστημένος, κουρασμένος, σερνάμενος, έφτασε στο σπίτι του.

Η γυναίκα του, έβλεπε τον καιρό "που αγρίευε" και τον περίμενε με αγωνία. Έριξε ξύλα στο τζάκι, έβαλε κοντά καθαρά ρούχα να πυρώνονται και ετοίμασε μία τραχανόσουπα.

-Καλησπέρα, "Νικόλαμ'" τι κρύο είναι αυτό σήμερα! Μούσκεμα είσαι. Άντε άσε το ζώο να το ξεφορτώσω εγώ και να το ταιριάσω κι ανέβα να αλλάξεις ρούχα και να ζεσταθείς.

Όταν κάθισαν να φάνε, ο Νικόλας, κατάκοπος, επηρεασμένος από τις σκέψεις του όπως ήταν, έμεινε αμίλητος σκεπτικός. Μπουκιά δεν μπορούσε να κατεβάσει, ένα παράπονο τον έπνιγε.

-Τι έχ'ς Ν'κόλα; έπαθες τίποτα; Μη κανένας λύκος «γιούρ'τσι» όρμησε στο κοπάδι και μας έκανε ζημιά; «Γιατί δε κρεν'ς ντιπ;».

-Τι τι να πω βρε Λέν; σκέπτομαι τα χάλια μας. «Τ'γανάδα μ'!»! Κάθε μέρα γιορτή καθημερινή, με τρών οι καροί, βροχή κρύο, ήλιος, εγώ εκεί, «σταλίζουμι τα γίδια» να φέρω γάλα για το δάσκαλο και προκοπή δεν έχουμε. Ένα δεύτερο ζευγάρι παπούτσια «κι οτ' άλλου τραβάει η ψυχή μας» δεν μπορούμε να αγοράσουμε. Ίσια ίσια τα φέρνουμε βόλτα.

-Ε! μη λες τέτοιες κουβέντες και μας ακούει ο Θεός. Υγεία και υπομονή να έχουμε. Τόσα καλά γιατί δεν τα μετράς; Το κοπάδι είναι καλά, τα σπαρτά τα βρέχει. Μεσ στον ήλιο και στα λουλούδια ζούμε. Το παιδί μας

είναι καλά. Είναι αμαρτία να παραπονοιάμαστε, να μη μας βρει κανένα κακό.

-Δεν λέω, ο Θεός μεγάλος είναι, αλλά και εμείς κάτι πρέπει να κάνουμε να αλλάξει η ζωή του παιδιού μας, τουλάχιστον. Για κοίτα την αδερφή σου μία και δυο πήρε την απόφαση «τα κουπαν'σι ούλα απου κατ'κι σ'αδω παέν' κ' αλ' νοι».

Πήγε η υπηρέτρια στη Θεσσαλονίκη, έπεσε σε καλά χέρια την πάντρεψαν με τον μανάβη της γειτονιάς και τώρα είναι αφέντρα «βρέχ' χιουνίζ' τι τ'μέλ'!»

-Και τι λες δηλαδή να πάμε να γίνουμε «δούλ'»;

-Όχι. Εμείς, καλά-κακά, αυτό κάνουμε, όμως πρέπει να αλλάξουμε τη ζωή του παιδιού μας. «Η Μιχαλακ'ς» πρέπει να μάθει γράμματα να πάει «τ'χρόν» στο Γυμνάσιο.

-Μικρό είναι το παιδί και «άβγαλτου», μοναχογιό τον έχουμε, πού θα τον στείλουμε, κρίμα είναι το καημένο τελειώνει το δημοτικό, «δε τουν φτάν', θελ'ς κι παραπέρα; Τι ειν' αυτά που λές; να μι λουλάν'ς θέ'λς; παρ' τουν μαζί στη δ'λιά κι άστα τ'άλλα»

-«Μη μι δημουνίεις» δεν θέλω να ακούω τίποτα.

Το παιδί πρέπει να μάθει γράμματα, άλλος τρόπος να γίνει άνθρωπος και ν' απαλλαγεί «απ' τα γίδια και τα γρούνια» δεν υπάρχει. Εγώ και τα γίδια και τα βόδια θα τα πουλήσω «κι τ' μπουκιά απ' του στόμα μ'θα κόψου», μα το παιδί θα το στείλω να μάθει γράμματα και να ζήσει σαν σωστός άνθρωπος.

-Πατί «ισύ γάδαρους είσι; Ακούς ικεί λοϊά!» Ένα το έχω που θα πάει μικρό παιδί, πώς θα το πεις ότι το διώχνεις από το σπίτι; και Ξέρεις ότι δεν αγαπάει τα γράμματα, με 6 προβιβάζεται.

-Εγώ έχω πάρει την απόφαση, «του θ'κόμ' του κι φαλ' δε γυρίζ' μι τίποτα» Καλύτερα να κλάψει το παιδί τώρα, παρά να κλαίει μία ζωή και να μην το λογαριάζει κανένας. Θα σου πω το σχέδιο. Η αδερφή σου στη Θεσσαλονίκη δεν έχει παιδιά, τον αγαπάει, «κι έχ' κι τ'βολή τ'ς», δεν είναι φτωχιά. Θα συνεννοηθούμε και θα τον πάω εκεί και να δεις που θα του αρέσει. Κι εμένα η μάνα μου μ' έστειλε σχολείο αλλά παιδί και εγώ μυαλό δεν είχα και «τα κοπάν'σα». Θυμάμαι μόνο που μου έλεγε η δασκάλα «ένα μονάχο καλό είναι, τα γράμματα και ένα μονάχο κακό, η αγραμματοσύνη».

Τώρα το ξέρω καλά πως έτσι είναι. Εσύ μην ανακατώνεσε. Η μάνα δεν ησύχαζε. Ακου εκεί να θέλει να διώξει το παιδί! Και να πω ότι δεν χρειάζεται χέρια στη δουλειά! Τα γίδια γεννούν. Τ'αμπέλι θέλει σκάψιμο. Εγώ θα τρέχω από κοντά! Δεν ήξερα! Παράκουσε τον άντρα της και άρχισε να προετοιμάζει το παιδί.

Το παιδί όταν άκουσε τα σχέδια του πατέρα του «έπεσε στα μαύρα τα πανιά». Όλη μέρα «είχε τα μούτρα κατε-

βασμένα» και τον απέφευγε. Φαινόταν πως έκλαιγε.

Όταν ο πατέρας του τον είδε σ'αυτά τα χάλια κατάλαβε πως η μητέρα του τον μίλησε σχετικά. Βουβά δάκρυα ανέβηκαν στα μάτια του και ένας κόμπος έδεσε το λαιμό του. Όλοι οι κόποι μου ήταν να μεγαλώσω αυτό το παιδί, σκέφτηκε, τώρα να το χαλάσω το χατίρι!

Μήπως έχει δίκιο η μάνα του; Τώρα μιλούσε η καρδιά του, μα το λογικό του του έλεγε πως δεν έπρεπε να λυγίσει.

Τώρα κλαίει, για το καλό του το κάνω, «όταν τρανέψ' κι του κοψ' του κιφάλ' θα γιλάει». Θα τον μιλήσω.

-Έλα εδώ παιδί μου γιατί κλαις; οι άντρες δεν κλαίνε. Κάθισε να σου πω. Θυμάσαι μία μέρα που γύρισες λυπημένος από το σχολείο γιατί η δασκάλα σας είπε ότι ο πατέρας Αβραάμ πήγαινε να σκοτώσει το παιδί του τον Ισαάκ, γιατί έτσι τον διέταξε ο Θεός; Μα το παιδί σώθηκε και έγινε Πατριάρχης. Έτσι και εμένα, με οδήγησε ο Θεός ότι πρέπει να σε στείλω να μάθεις γράμματα, να γίνεις Πατριάρχης, γιατρός, καθηγητής, καθαρός κύριος με γραβάτα και όχι λασπωμένος κουρασμένος όπως εγώ και χωρίς χρήματα. Μην κλαις, εγώ θα σε πάω στη θεία σου στη Θεσσαλονίκη που σε περιμένει και σ' αγαπάει. Εμείς θα ερχόμαστε να σε βλέπουμε. Κι εσύ μία μέρα θα γίνεις «μέγας και τρανός» και όχι «να κουρδουκ'λιέσι μες στ' λάσπ'σα του γρούν' μας, κι για λούσα κι ταξίδια δραχημή».

Η μάνα μηλιά δεν έβγαλε. Ήξερε πως πρέπει να σέβεται και να υπακούει τον αφέντη αλλά και τι να πει «σα μα ντι δεν ήξιρει ότι έχ' αγυρ' στου κιφάλ'»

Άντε «παιδάκι μ'», μη στεναχωριέσαι, να τον ακούμε τον πατέρα. Δεν θα φύγεις μόνο εσύ αλλά και οι φίλοι σου «τ' γιατρού η Παννάκ'ς, τ' μπακάλ' η Πέτρος κι η Καίτη τ'ς δασκάλας». Μόνο που αυτοί θα πάνε στο γυμνάσιο Πολυγύρου « Ίσ' ακόμα καλύτερα θα πας σ'τ' Σαλονίκ' σ'τ' θείτσα σ', να του λες, οι άλλ' θα συ ζ'λεύ'ν»

Ήρθε ο καιρός τρύγησαν έκαναν ένα ωραίο καλάθι με τα δώρα ένα μπόγο με τα ρούχα έβγαλαν εισιτήριο και ο Μιχαλάκης ανέβηκε για πρώτη φορά στο «Πράσινο λεωφορείο».

-Έλα βρε χαζέ, μη κλαις, τον είπε ο εισπράκτορας, μοναχός θα είσαι, χωρίς διαταγές. Ό,τι θέλεις θα κάνεις, «πήδα απάν'». Όλα γύρω παράξενα ήτανε. Πω-πω! μεγάλη σπίτια! Αυτοκίνητα, κόσμος «αλλιώς'τους!»

Η θεία τους περίμενε στο Πρακτορείο. Τους παρέλαβε, πήγαν σπίτι και ξέροντας την ιστορία, άρχισε να τον τάζει και να τον καλοπιάνει, για να μην νοιώσει την έλλειψη της μάνας του. Τον έβαλε σε χωριστό δω-

μάτιο να διαβάσει με ησυχία, άνοιξαν μαζί τον «μπόγο» με τα ρούχα και τον έταξε πώς θα πήγαιναν μαζί εδώ στη μεγάλη αγορά να τον αγοράσει ρούχα και παπούτσια που φορούν εδώ τα παιδιά. Τα λαστιχένια «αλυσίδα» θα τα έστελναν πίσω στο χωριό. Την άλλη μέρα τον έγραψαν στο Γυμνάσιο.

Ο Μιχάλης περπατούσε σαν να τον πήγαιναν στην κρεμάλα. Η θεία του τον έβλεπε και σκεφτόταν τι προκοπή θα κάνει! Παναγιά μου, βοήθα το. Το απόγευμα τον πήγαν βόλτα. Ο μικρός έμεινε με το στόμα ανοιχτό. Άλλος κόσμος. Ταβέρνες, γλυκά πίσω από τα τζάμια. Πω πω! Πήγαν στο ζαχαροπλαστείο «Αχιλλέας». Έφαγε «κι απ' τ'άσπρ' κι απ' τ' μαυρ' πάστα» και το πρόσωπο του άρχισε να φαίνεται χαρούμενο. Όλα του φαινόταν παράξενα. Πονηρές σκέψεις για καινούργια ζωή μπήκαν στο μυαλό του. Τι ευωδία έχουν οι γυναίκες, όταν περνούν δίπλα. Στο χωριό «βρωμούν κοπριά» Χαζός είμαι! Τέρμα τα γίδια και τα χωράφια «έτσ' θέλτε; έτσι θα κάμω»

«Φορτώσ' του ταλαγάν' κι τράβα για του κουπάδ'»

Πήγαν και σε «μαγέρ'κο μι χαζήρκα φαιγιά, μιγάλα ταψιά με κοκκινιστό, ψάρια πλακί, πατάτις, τι μπιρκέτια ειν' αυτά πω-πω πατέρα τόσα πράγματα έχει ο κόσμος;»

-Τέτοια θα απουχτή' εις κι ισύ, άμα μ' ακούς.

Την άλλη μέρα ο πατέρας τον φίλησε τον ευχήθηκε καλή πρόοδο! «Να συκαμαρώσου μέγα και τρανό και ας πιθάνου». Ευχαρίστησε το θείο και τη θεία. να «Να τον αγαπάτε να μη νοιωθ' ξινητωμένου του πιδι, χωρίς μανούλα, κι ιγω καθι μήνα θα σας στέλνω οτ' έχου κι δεν έχου».

Όλη τη νύχτα Μιχάλης δεν κοιμήθηκε. Ο νους του γύριζε σε αυτά που είδε. Το πρωί έφυγε για το σχολείο. Η θεία τον ξεπροβόδισε όλο χαρά, «τον σταύρωσε», τον είπε να προσέχει κι αν θέλει να πάνε μαζί. Μα αυτός άλλα είχε στο νου του. Πήγε, βρήκε τα μεγάλα τζάμια με τα ρούχα, τα παπούτσια, μια μεγάλη εκκλησία. Περπατούσε «κι έχασκε».

Ξαφνικά ακούει μια καμπάνα να χτυπάει δύο φορές και κάποιιοι που περπατούσαν δίπλα του είπαν «δύο η ώρα μεσημέρι». Κουρασμένος και πεινασμένος γύρισε στο σπίτι χαρούμενος και διηγήθηκε ό,τι περίπου ήξερε για καθηγητές και μαθήματα και το πρόγραμμα.

-Παναγιά μου έλεγε η θεία, θαύμα έγινε, τέτοια χαρά!

Πήγε στο δωμάτιό του πλάγιασε και άφησε το φτερωτό νου του να πετά. Με ανοιχτά μάτια ονειρευόταν τη δική του ζωή εδώ αλλά χωρίς το σχολείο, με κάποιο άλλο επάγγελμα. Το άλλο πρωί με το ίδιο σχέδιο «για ρέμπελο γύρισμα στην πόλη» έφυγε τάχα τρεχάτος για το σχολείο.

Η θεία απορούσε για τη γρήγορη προσαρμογή και

τη χαρά του παιδιού και πήγε στο πρακτορείο να βρει κανέναν συγχωριανό να παραγγείλει τους γονείς να μην ανησυχούν.

Όμως τα μαθήματα του Μιχάλη περιορίστηκαν στα «κουτουρού» γυρίσματα. Βρέθηκε στις μεγάλες αγορές με ζαρζαβατικά και ψάρια. Με στόμα ανοιχτό στάθηκε και μπροστά στην θάλασσα και τον Λευκό Πύργο «Πω πω! Ένα μεγάλο γκιόλ!» Μεγάλη γούρνα. Έτσι περνούσαν οι μέρες και χωρίς τύψεις έγραψε στον πατέρα του «εδώ είναι πολύ καλά, αλλά επειδή τα τετράδια και τα μολύβια ακρίβαιναν, στείλε καμιά δραχμή παραπάνω.

Όλοι μέσα στην τρελή χαρά περνούσαν τις μέρες και ήρθαν τα Χριστούγεννα. Τα «σουλάτσα» τελείωσαν. Τα σχολεία έκλειναν και ο μαθητής έπρεπε να γυρίσει στο χωριό.

Η καλή θεία πήγε στο Γυμνάσιο να πάρει τους βαθμούς και να ρωτήσει για την διαγωγή του. Ο Γυμνασιάρχης έψαξε στο μαθητολόγιο για βαθμούς μα δεν βρήκε παρά μόνων την εγγραφή του.

-Λυπάμαι πολύ κυρία μου, αλλά μαθητής με αυτό το όνομα δεν παρακολούθησε «ουδεμία φορά τα μαθήματα». Η γυναίκα κεραυνοβολήθηκε Παναγιά μου! πώς θα του πω; θα το σκοτώσει ο πατέρας του, με το μεράκι που έχει για τα γράμματα.

-Απόρησα κύριε καθηγητά που το άκουσα αυτό, πως αφού το παιδί έφευγε κάθε μέρα για το σχολείο.

Έφευγε, αλλά εδώ δεν έρχονταν, κυρία μου, ίσως του χρόνου.

Μόνο «νταμπλάς» που δεν την ήρθε τη γυναίκα. Γύριζε όλη τη μέρα στα σοκάκια. Για αυτό ήταν γεμάτο χαρές. Και ο δόλιος ο πατέρας προσπαθούσε να τον κάνει άνθρωπο. Σκέφτηκε κι έτσι και αλλιώς, στο τέλος έδωσε και στο παιδί δίκιο. «Καλά να τουν γεν' αφού του πιδι δεν ηθιλι να μάθ' γράμματα, ηθιλι να σαλαγάει τα γίδια κι να σφυριζ' μι τα κουτσιφια, αυτός τουν εκανί μπόγου κι τουν ιφρι ιδώ».

Το μεσημέρι όταν γύρισε ο άντρας της «τον είπε το και το» θα τον πάμε εμείς στο χωριό. Άμα τον πιάσει «τον γ'νατ' θα του σκουτώσ'». Τώρα τι θα πούμε, βρε παλιόπαιδο, που θα δικαιωθεί η μάνα σου που σε ήθελε να ζεις με τα γρούνια; Θα γίνει λύκος ο πατέρας σου που σε ήθελε κύριο. - Ότι θ'έλ'ας πεί, του πολύ-πολύ να μι τ'ναξ' ένα δικιανικ' κι τιλείουσα, ιγω έκαμα του θ'κομ.

Όταν άκουσε τα καθέκαστα Νικόλας «λουλαθ' κι, θόλουσε η νους τ'». Ερείπια όλα όσα λογάριαζε για το παιδί του. Απ' την ευτυχία, στο σεβτά. Τότε πετιέται η γυναίκα του και λέει

-«Σύ'λιγα ιγω να μην τουν στείλ'ς ισυ του χαβάς, να τώρα!

-«Τι να κάνω, βρε γ'αίκα είχα ένα βόδ' τώρα θα έχου δυό. Η καρδιά του κομματιάστηκε. Για να ξεθυμάνει, σκέφτηκε να τον δώσει ένα καλό ξύλο για μάθημα, αφού άλλα μαθήματα δεν ήθελε. Μα πάλι σταμάτησε, μήπως επάνω στο θυμό του δώσει καμιά μπατσιά

κι τουν αποβλακώσ' ντιπ.» Φώναζε μόνο, «βρε χαμένου ρούχου, αχαϊριφτη, μ'έκαμς ριζιλ' στου χουριού, να μην έχου μούτρα βγώ όξου. Γιατί γύρ'σεις πίσου κι δε καθούσαν κει να γυρί'εις τα σουκάκια, σα του χαμένου του ρούχου; Που τα 'μαθεις τόσα ψέματα;»

Ύστερα σταμάτησε, ηρέμησε και σκέφτηκε «τι φταίει αυτό! Αυτού δεν ήθελε γράμματα έκλαιγε κι έλεγε πως εγώ θέλω να ζω στη φύση και να μιλώ με τα ζώα. Και καλά όσο ήμουνα εγώ μπροστά! Κι εγώ στο παιδί βρήκα να κάνω τον αφέντη. «Θα πας κι θα πεις κι ένα τραγούδ'» τον είπα. Συγκράτησε τον εαυτό του και δεν έβγαλε μιλιά για λίγη ώρα. Όταν συνήλθε για καλά είπε στο παιδί.

-Έλα εδώ βρε παιδί μου, γιατί δεν πήγες ούτε μία μέρα στο σχολείο να δεις αν θα σ' αρέσει ή όχι.

-Οχι μωρέ, μπαμπά, γιατί δεν ήθελα να πάω αλλά γιατί δεν μπορούσα να περάσω το δρόμο απέναντι. Ήταν ένας «στ' μέσ'στου δρόμου μι μια άσπ'ρ κάσκα κι γάντια και μόλις έκανα να περάσω με γυρνούσε πίσω και αμέσως πλάκουναν να πιρασ'ν χιλιάδες αυτοκίνητα κι εγώ δεν πρόφταινα να περάσω κι αργούσα».

-Α! άμα είναι για αυτό θα πει «ότι δε συ κοφ'τ κι όλα, η κούτρας'ς μο ζαβουλιές γιννάει, δε συ χρειάζ'ντι γράμματα.» Σε λίγο χτύπησε η καμπάνα για την εκκλησία. Ο μικρός βρήκε ευκαιρία να ξεφύγει.

-Ε! που πας;

-Στην εκκλησία

-Οι Πορτές δεν είναι για τον τσοπάνο. Εσύ «φουρτωσ' του ταλαγάν' κιτρέχα στου μαντρί γιατι γιννούν τα γίδια. Άναψι μια τρανή φουτιά να στιγνών'ς τα κατ'σ' κούδια Ωξουκάν' πουλύ κρύο. Προσιχει τ'ς λυκ' να μην συ τα φαν,. Κι όταν συ πυρουνιάζ' τ'αγιαζ' να θ'μάσει του πατέρα σ' που πάσκιζει να σ'αλλάξ' ζουή μα ισυ τουν έγραψεις στα τσαρούχια σ'. Αύριο, παγωμένος, όπως θα είσαι θα πρέπει να φέρεις το γάλα για τα παιδάκια του δασκάλου, του παπά και άλλων.

Και η μάνα που τα άκουγε αυτά «αναψουκουκ'ισμέν» είπε

-Ισύ κεί, να γεν' του θ'κος, του πιδι κινδύνιπει να του πατήσ'ν τ' αυτουκίνητα κι συ κεί, τα γράμματα.

-Ε, αμα καρτηρούσα να μι προυμ' θέψ' ισυ τότε θα ήμαν που θα ήμαν ντιπ πράμα. Έχ'ς δίκιου μι τ'ίσενα τ' αγιλάδα που παντρευκα, βοδ' γένν'σα.

Εδώ μεσολάβησαν οι συγγενείς.

-Αντε σώπάστε τώρα, ό,τι έγινε έγινε, γεροί να είμαστε θα βρει και αυτό το δρόμο του, ο καθένας όπως στρώσ' κοιμάται. Εσύ έκανες το καθήκον σου, τον τράβηξες στο πάπλωμα και πήγε στα παλιούργια, γερός να είναι.

Ο Νικόλας με το κεφάλι σκυφτό, ευχαρίστησε τους συγγενείς, φορτώθηκε στους ώμους το ταλαγάνι του, πήρε στο χέρι «τη γκλίτσα» και ξεκίνησε για το κοπάδι του λέγοντας τη γυναίκα του «ισύ άμα μι ξαναδείς γράψιμι».

ΠΩΣ ΝΑ ΠΑΡΗΓΟΡΗΘΕΙ Η ΜΑΝΑ;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΘ. ΔΑΛΑΜΑΓΚΑΣ

Ιατρός διδάκτορας ΑΠΘ - Συγγραφέας

Είχαν έρθει στο ιατρείο μου μαζί. Ένα όμορφο ζευγάρι, καλοβαλμένοι και οι δυο τους, σε ηλικία όχι μεγαλύτερη των σαρανταπέντε χρονών ο καθένας τους. Η αιτία της επίσκεψής τους κάποια ενοχλήματα της συζύγου, η οποία από δυο μήνες, όπως ανέφερε, ένιωθε κατά συχνά διαστήματα κάποιους ανώμαλους και έντονους χτύπους της καρδιάς, όπως και κάποια μικροπονάκια στο στήθος της. Επίσης ανέφερε ζάλη μικρής διάρκειας και συχνούς και δυνατούς πονοκεφάλους. Το ιστορικό της ήταν ελεύθερο, δεν είχε κινήσει ποτέ στη ζωή της και δεν είχε αρρωστήσει σοβαρά ούτε από γρίπη. Αρνητικό ήταν και το οικογενειακό ιστορικό της. Οι γονείς της είχαν πεθάνει σε μεγάλη ηλικία από «φυσιολογικό» θάνατο.

Η κλινική εξέταση και το ηλεκτροκαρδιογράφημα δεν αποκάλυψαν τίποτε το παθολογικό. Το γεγονός αυτό και τα χαρακτηριστικά των ενοχλημάτων της απέκλειαν καρδιολογική πάθηση. Ζητώντας περισσότερα στοιχεία για τη ζωή τους μου αποκάλυψαν το τραγικό συμβάν που τους είχε συμβεί. Ήταν ο χαμός του πρωτότοκου παιδιού τους σε τροχαίο δυστύχημα που συνέβηκε πριν από δύο μήνες περίπου. «Δεν μπορώ να το πιστέψω, γιατρέ, ότι δεν υπάρχει στη ζωή το παιδί μου, νομίζω ότι λείπει σε ταξίδι και ότι σύντομα θα επιστρέψει. Όταν συνειδητοποιώ ότι αυτό δεν είναι αλήθεια και ότι το παιδί μου βρίσκεται ΜΟΝΟ ΤΟΥ στον ουρανό, (τόνισε ιδιαίτερα τη λέξη μόνο του), με πιάνει μαύρη απελπισία και αλλοπαρμένη, όπως γίνομαι, φεύγω, η ψυχή μου βγαίνει από μένα, πετάει εκεί ψηλά και γίνεται ένα με τη δική του. Τότε νομίζω ότι είμαι μαζί του και το θέλω πολύ να είμαι μαζί του. Δεν μπορώ όμως να ζήσω έτσι, αφού στην πραγματικότητα ούτε το βλέπω ούτε το ακούω. Αντιλαμβάνομαι ότι αυτό είναι μια παθολογική κατάσταση, που δεν θα έχει καλό τέλος για μένα. Έχω παραμελήσει εντελώς τον άνδρα μου και το άλλο το μικρότερο παιδί μου. Είναι και αυτό που με στενοχωρεί και με αρρωσταίνει ακόμα περισσότερο. Δεν μπορώ να το ξεπεράσω από μόνη μου, μπορείτε, σας παρακαλώ, γιατρέ, να με βοηθήσετε;».

Είχε ραγίσει η καρδιά μου. Οι ελάχιστες γνώσεις της ψυχολογίας, ήταν πολύ μακρινές και είχαν παραμείνει στο επίπεδο που βρίσκονταν στα φοιτητικά μου χρόνια. Επιστράτευσα την κοινή λογική και προσπάθησα να της δώσω κάποιες συμβουλές ή συστάσεις, πράγματα κοινότυπα που λέγονται από όλους σε τέτοιες οδυνηρές καταστάσεις, αν και αμφέβαλα, πως θα μπορούσαν να απαλύνουν τον πόνο της και πως θα απομάκρυναν τη σκέψη της από τον χαμό του παιδιού

της. Η γυναίκα έπρεπε να επανέλθει στη γη, γιατί το μυαλό της και ολόκληρο το είναι της ήταν στον ουρανό, στον αγαπημένο της γιο. Στην αρχή δεν παρέλειψα να δικαιολογήσω τη συμπεριφορά της, λέγοντας πως ήταν απόλυτα φυσιολογικό να αισθάνεται όλα όσα περιέγραφε και να προσπαθεί να ψάχνει να βρει τους λόγους, για τους οποίους έλαβε χώρα το τραγικό αυτό συμβάν. Της είπα ότι ήταν πολύ φυσικό να στενοχωριέται και ότι αφύσικο και παράλογο θα ήταν αν παρέμεινε απαθής. Ύστερα της είπα ότι και ο ίδιος ο γιος της από εκεί ψηλά στον ουρανό δεν θα ήθελε να την βλέπει σε αυτή την κατάσταση της βαθιάς μελαγχολίας και του απόλυτου παραλογισμού. «Θα ήθελε να σας βλέπει», τόνισα με έμφαση, «να είστε ευχαριστημένη που ζείτε δίπλα στον άνδρα σας και στον μικρότερο γιο σας. Εξάλλου και οι δύο, άνδρας και γιος, έχουν τον ίδιο πόνο με σας και είναι πολύ εγωιστικό να θεωρείται ότι εσείς υποφέρετε περισσότερο από εκείνους. Επιπλέον ο μικρότερος γιος σας θα μπορούσε να εκλάβει την υπερβολική προσκόλλησή σας στο χαμένο αδελφό του, ως απόδειξη λιγότερης αγάπης σας προς τον ίδιο».

Άκουγε με προσοχή αυτά που της έλεγα και διακόπτοντάς με, είπε: «Όλα αυτά τα γνωρίζω, γιατρέ. Όταν είμαι στα καλά μου, αν και οι στιγμές αυτές είναι ελάχιστες, συναισθάνομαι τις ευθύνες μου ως συζύγου και ως μητέρας, αλλά το πρόβλημά μου είναι ότι δεν μπορώ να το ξεπεράσω και να αφιερωθώ σε αυτούς τους δυο ανθρώπους, στους οποίους από δω και εμπρός θα στηρίζομαι. Ίσως γιατί το μυαλό μου είχε σχεδιάσει μέσα στο ίδιο πλάνο της μητρικής μου προσφοράς να βρίσκεται και ο χαμένος γιος μου».

Καταλήφθηκα από αμηχανία και ήμουν έτοιμος να τους πω, ότι οι «Ιατρικές μου» συμβουλές έφθαναν ως αυτό το σημείο και ότι περισσότερα θα τους προσέφερε κάποιος ειδικός γιατρός. Τότε, μου ήρθε να πω: «Κυρία Ελένη, ξέρετε πόσος κόσμος βρίσκεται στη δική σας θέση; Χιλιάδες μανάδες έχουν χάσει κατά παρόμοιο άδικο και βίαιο τρόπο τα παιδιά τους και δεν πρόκειται μόνο για αγόρια, αλλά και για κορίτσια. Ο μαύρος κατάλογος είναι μακρύς και περιλαμβάνει αγόρια και κορίτσια που έφυγαν πάνω στο άνθος της ηλικίας τους από αυτόν τον μάταιο κόσμο. Πολλές από τις μανάδες αυτές, είμαι σίγουρος γι' αυτό, βρίσκονται σε πολύ χειρότερη θέση από σας. Εσείς έχετε τον άνδρα σας και το γιο σας, οι οποίοι σας φροντίζουν και σας συμπαραστέκονται πολύ καλά, όπως βλέπω. Οι άλλες μανάδες, μπορεί να είχαν μεγαλύτερη ανάγκη του αδικοχαμένου και πολυαγαπημένου προσώπου, από όση

εσείς έχετε. Μπορεί, πολλές από αυτές, να είναι υπερήλικες, ανήμπορες, άρρωστες και κατάκοιτες. Μπορεί να είναι πάμφτωχοι και να μην έχουν να φάνε.

Είχε κατεβάσει το βλέμμα της στο πάτωμα. Πιθανόν θεώρησε ότι με τα τελευταία λόγια μου την κακοχαρκτηρίζα, της έδινα τον χαρακτηρισμό της εγωίστριας. Εντούτοις μου απάντησε χαμηλόφωνα.

-Πατρέ μου, ο καθένας ξέρει το δικό του πόνο, είπε και ένα δάκρυ έβρεξε τα μάγουλά της.

-Ο πόνος των άλλων μπορεί να μετριάσει, να απαλύνει και το δικό μας πόνο, της απάντησα. Αν μοιραστούμε τον πόνο μας με το δικό τους πόνο, αν συμμεριστούμε τον καημό και τα προβλήματά τους, αν συμμετέχουμε ειλικρινά στο χειρότερο πόνο τους, τότε ο δικός μας πόνος λιγοστεύει. Πολλές φορές συμβαίνει να πας να πεις κάπου τον πόνο σου και συναντάς μεγαλύτερο πόνο. Πιστέψτε μου, μου έχει συμβεί, όχι λίγες φορές. Λέγοντας αυτά πρόσθεσα:

-Σας λέω λοιπόν, πως αν ψάξετε στο περιβάλλον που ζείτε, στον περίγυρό σας και ακόμα μακρύτερα από αυτόν, θα συναντήσετε τον απέραντο πόνο που υπάρχει γύρω μας. Θα συναντήσετε μοναχικούς ανθρώπους, ανθρώπους που ζουν σε τρώγλες, ανθρώπους πάμφτωχους, που δεν έχουν στον ήλιο μοίρα, κατάκοιτους και εγκαταλειμμένους υπερήλικες. Θα βρείτε ασθενείς και τραυματίες στα Νοσοκομεία να περιμένουν με λαχτάρα ένα καλό λόγο παρηγοριάς. Πιθανόν να μην μπορέσετε να το υποστείτε μόνη σας, θα είναι επώδυνο για σας. Υπάρχουν σύλλογοι κυριών και φιλανθρωπικά ιδρύματα, που οργανώνουν εξορμήσεις σε Νοσοκομεία και σε σπίτια και όταν διαπιστώσουν όλα όσα σας ανέφερα παραπάνω προσφέρουν, τον καλό λόγο της παρηγοριάς, το βάλαμο της ανθρωπιάς και στο πλαίσιο των δυνατοτήτων τους, όπου διαπιστώνουν μεγάλη ανάγκη, προσφέρουν και μια μικρή οικονομική βοήθεια. Η μεγαλύτερη όμως βοήθειά τους προέρχεται από το χαμόγελο και τον καλό τους λόγο. Αυτά αναπτερώνουν το ηθικό και την ελπίδα των ανθρώπων αυτών. Βλέποντας και ζώντας από κοντά τη δυστυχία των συνανθρώπων του, μπορεί κανείς να πει κάποια στιγμή στον εαυτό του! «Τι καλά που είμαι εγώ!». Είμαι βέβαιος ότι θα ωφεληθείτε από την εμπλοκή σας σε ένα τέτοιο κοινωνικό και θεάρεστο έργο. Να είστε σίγουροι, συμπεριέβαλα και τους δυο τώρα, ότι θα ωφεληθείτε τα μέγιστα. Φροντίστε λοιπόν να πλαισιώσετε έναν από αυτούς τους συλλόγους κυριών. Αυτό θεωρώ ως την καλύτερη θεραπευτική μέθοδο για την περίπτωσή σας. Και ξέρετε, ο γιος σας, που θα βλέπει από εκεί ψηλά το θεάρεστο έργο σας, θα είναι πολύ ευχαριστημένος, συμπλήρωσα.

Την είδα να διστάζει, να κλονίζεται, να αμφιβάλει, όχι για τα προτεινόμενα, αλλά για το αν θα μπορούσε η ίδια να τα ακολουθήσει, να τα εφαρμόσει στην πράξη.

-Όταν θα βαδίζετε σε ένα τέτοιο δρόμο, καθώς θα περνάει ο καιρός, ο χρόνος λέμε θεραπεύει τις πληγές, θα νιώσετε καλύτερα. Θα έχετε ξεπεράσει κατά πολύ το πρόβλημα που έχετε αυτή τη στιγμή, πρόσθεσα.

Γνώριζα ότι δεν τους έλεγα, παρά κοινότυπα και γνωστά πράγματα, λόγια που λέγονται σε τέτοιες δύσκολες στιγμές σε ανθρώπους, που μαυροφορούν και εσωτερικά, στο κέντρο της ύπαρξής τους, στην ψυχή τους, για το χαμό αγαπημένων τους προσώπων. Σκέφτηκα πως πιθανόν η Ελένη και ο Άλκης να μην είχαν συναντήσει καμιά αναποδιά και στενοχώρια στην έως τώρα ζωή τους. Αυτό συμβαίνει σε πολλούς ανθρώπους, ίσως από τύχη, να μη συναντούν τέτοιες «ατυχίες» για αρκετό διάστημα της ζωής τους. Πιθανόν το ίδιο να είχε συμβεί και στο ζευγάρι αυτό, είπα μέσα μου. Πίστεψα πως έκανα ό,τι μπορούσα να τους προσγειώσω στην πραγματικότητα και να τους οδηγήσω στο σωστό δρόμο και γι' αυτό πρόσθεσα: «Αυτή είναι η ζωή, με ατυχίες, με αντινομίες και με αδικίες. Εκείνο που δεν μπορώ να ισχυριστώ ότι γνωρίζω είναι, αν έχει κάποια ανάμειξη σε όλα αυτά ο Θεός ή αν η ευθύνη του τρόπου της ζωής μας πάνω στη γη είναι αποκλειστικά δική μας..

Στη συνέχεια είπα κάτι που εκ των υστέρων το θεώρησα λάθος μου. Παρασύρθηκα και θέλησα να δικαιολογήσω τη χαροκαμένη μάνα. Η συμπεριφορά της ήταν το αποτέλεσμα της υπερβολικής αγάπης και της ιδιαίτερης αδυναμίας, που αυτή έτρεφε προς το χαμένο παιδί της, όταν αυτό ζούσε. Μόνο προτερήματα είχε για τη μάνα του το παιδί αυτό. Είπα λοιπόν: «Όταν μπαίνει κανείς μέσα σε ένα κήπο με πολλά λουλούδια αγαπητοί μου, δεν θα διαλέξει να κόψει για τον εαυτό του το ομορφότερο λουλούδι; Έτσι και ο Θεός πήρε μαζί του στον ουρανό το δικό σας παιδί, γιατί ήταν το καλύτερο». Αμέσως με διέκοψε η μάνα και είπε: «Αυτό ακριβώς δεν καταλαβαίνω, γιατρέ, ακόμα και αν είναι έτσι και το πήρε ο Θεός, γιατί το έκανε; Ο προορισμός του ανθρώπου δεν βρίσκεται εδώ πάνω στη γη; Αν δεν είναι έτσι τα πράγματα, τότε γιατί δημιούργησε τη γη και έπλασε εμάς να την κατοικούμε; Γιατί πήρε το λουλούδι μου;». Έκλαιγε με λυγμούς.

Είχα περιέλθει πάλι σε αδιέξοδο. Περισσότερες θρησκευτικές και φιλοσοφικές γνώσεις και ιδέες δεν είχα να τους προσφέρω. Μου κατέβηκε όμως να πω: «Το άρωμα των λουλουδιών δεν διαρκεί επ' άπειρον. Πού να ξέρουμε, τι θα συμβεί στον καθένα μας; Τα τριαντάφυλλα είναι από τα ομορφότερα λουλούδια, και όμως, αν δεν προσέξεις, μπορεί να σε τσιμπήσουν. Έχουν και αγκάθια, εκτός από ομορφιά και άρωμα». Πιθανόν από ευγένεια να μη μου απάντησε, παρέμεινε για λίγο σιωπηλή. Θα μπορούσε να μου απαντήσει οργισμένη: «Το δικό μου παιδί είχε μόνο άρωμα, που δεν θα το έχανε ποτέ, και ξέρετε, ακόμη και να με στενοχωρούσε, ήμουν η μάνα του και θα το συγχωρούσα».

Βρεθήκαμε στο ίδιο σημείο από όπου αρχίσαμε, το μυαλό μου είχε στερέψει, δεν γεννούσε άλλα επιχειρήματα. Ετοιμάστηκα να κλείσω με κάποιον επίλογο και να τους συστήσω να επισκεφθούν κάποιον ψυχολόγο. Τους είπα: «Ήρθατε σε μένα και μου εμπιστευθήκατε το σοβαρό πρόβλημά σας. Ασφαλώς με γνωρίζετε πολύ λίγο. Δεν γνωρίζετε όσα δυσάρεστα έχω περάσει και γώ στη ζωή μου. Ακόμη δεν μπορώ να πιστέψω, πώς τα ξεπέρασα όλα αυτά, πώς κατόρθωσα να σπουδάσω Ιατρική και πώς βρίσκομαι σε αυτή την πράγματι καλή κατάσταση, όπως με βλέπετε σήμερα».

Αλληλοκοιτάχτηκαν. Τα τελευταία λόγια μου τους αιφνιδίασαν, τους εξέπληξαν, τους άφησαν άφωνους, αλλά η εντύπωση ότι δεν με πίστευαν ήταν ολοφάνερο. Τότε συγκρατώντας το λυγμό, που έπνιγε το λαιμό μου, τους διηγήθηκα με πολύ λίγα λόγια, όσα δεινά με είχαν βρει από τη μικρή μου ηλικία έως πριν από λίγα χρόνια. Όταν τελείωσα, κλαίγαμε και οι τρεις.

Ήταν μια απρογραμματίστη ομαδική ψυχοθεραπεία, στην οποία συμμετείχα και εγώ, στην προσπάθειά μου να τους βοηθήσω να ξεπεράσουν το πρόβλημά τους. Θα μπορούσα να έχω τελειώσει «την εξέταση», τη συνάντηση μαζί τους, πριν από πολλή ώρα. Η όλη διαδικασία είχε κρατήσει πάνω από μιάμιση ώρα, όπως έλεγε στο τέλος το ρολόι μου. Το αποτέλεσμα όμως πρέπει να ήταν καλό.

Την επόμενη μέρα έλαβα μια όμορφη ανθοδέσμη και πάνω σε ένα τριαντάφυλλο ήταν καρφίτωμένος ένας μικρός φάκελος, που περιείχε ένα σημείωμα ιδιόχειρα γραμμένο από τη μάνα. Έγραφε το σημείωμα:

* * *

«Θα ήθελα να γνωρίζω κάποια λέξη, που δεν έχει προφέρει ακόμη άνθρωπος σε άνθρωπο, να σου την προσφέρω για αντάλλαγμα απέναντι σ' αυτό, που πρόσφερες σε μένα χθες μόνο μέσα σε μιάμιση ώρα. Όλα τα ευχαριστώ του κόσμου είναι τόσο λίγα και τόσο φτωχά! Αν μπορούσα να βρω σήμερα το Διογένη με το φανάρι του, θα του έλεγα να σταματήσει να ψάχνει και θα του έδειχνα την πόρτα σου...». Υπέγραφε ως: η Ε. Ζ., η χθεσινή ασθενής σου.

Από τότε πέρασαν χρόνια χωρίς να έχω κανένα νέο τους. « Πώς να είναι άραγε;», ρωτούσα τον εαυτό μου, όταν τους θυμόμουν. Χρόνια αργότερα, ενώ βρίσκομουν σε ένα νοσοκομείο της πόλης μας, βρέθηκα μπροστά σε ένα γκρουπ κυριών που επισκέπτονταν ασθενείς. Μια πανέμορφη νέα κυρία πετάχτηκε ξαφνικά μέσα από το γκρουπ αυτό και μόνο που δεν με αγάλιασε: «Πώς είστε γιατρέ..., είμαι η Ελένη, η μάνα του αδικοχαμένου παιδιού που ήρθαμε με τον άνδρα μου στο ιατρείο σας, με θυμηθήκατε;». Μίλησε ζωηρά, ενώ ολόκληρο το πρόσωπό της έλαμπε από χαρά καθώς φωτιζόταν από το πλατύ χαμόγελο που αυθόρμητα είχε χαραχτεί στα χείλια της. Δεν χρειάστηκε να τη ρωτήσω περισσότερο για την υγεία της και πώς αισθανόταν τώρα. Το έλεγε το ολόλαμπρο πρόσωπό της!

Υ.Γ. Τα ονόματα που αναφέρονται στο κείμενο είναι φανταστικά και δεν αντιστοιχούν σε υπαρκτά πρόσωπα. Το περιστατικό όμως είναι πραγματικό, περιέχεται δε και στο βιβλίο του συγγραφέα, που έχει τίτλο: « Και Πέρα απ' τη μαύρη γραμμή».

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Κ.ΧΑΛΚΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΓΙΟ ΝΙΚΟΛΑΟ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ-ΕΝΑΣ ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ ΜΕ ΨΥΧΗ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΚΑΙ ΣΤΗ ΖΩΗ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΓΓ. ΣΜΑΓΑΣ

τ. Εκπαιδευτικός - Συγγραφέας

Ο Νικόλαος Χαλκιάς του Κωνσταντίνου στο σχετικά σύντομο πέρασμά του από τη ζωή (1900-1949), άφησε θετικό το αποτύπωμα της προσφοράς του στη μικρή κοινωνία του χωριού, αλλά και ευρύτερα. Γεννήθηκε στη Συκιά Χαλκιδικής, ωστόσο από δύο χρονών, μετά τον θάνατο του πατέρα του Στάθη Μπλιόσκα, υιοθετήθηκε στον Άγιο Νικόλαο. Θετός πατέρας του ήταν ο άτεκνος μέχρι τότε Κωνσταντίνος Χαλκιάς. Η θετή του μάνα η Τριγόνα κατά την παραλαβή του μωρού στην εκκλησία είπε την προφητική φράση και παράκληση «Παναγιά μου, ένα το παίρνω, διπλό να μου το χαρίσεις». Το αίτημά της εισακούστηκε και η άκαρπη μέχρι τότε μάνα απέκτησε και μια βιολογική κόρη την Ελένη.

Έμαθε την τέχνη του σιδηρουργού κοντά στον πατέρα του, αλλά η μοίρα του δυστρόπεψε για μια φορά ακόμη και τον καταδίκασε σε μια δεύτερη ορφάνια με αποτέλεσμα ν' αναλάβει το εργαστήρι και τις ευθύνες του σπιτιού μόνος του. Έδειξε από την εφηβεία μια ιδιαίτερη ευστροφία και έφεση πάνω στον κατασκευαστικό τομέα, με αποτέλεσμα να μην προχωρούν οι χωριανοί του σε καμιά ενέργεια τεχνικής φύσης, πριν τον συμβουλευτούν.

Οι φιλοπρόοδοι προεστοί του Αγίου Νικολάου αποφάσισαν εν έτει 1920 να υδροδοτήσουν το χωριό από την πηγή Κελί. Ήταν μια φιλόδοξη απόφαση, αν αναλογισθεί κανείς ότι η Αθήνα, η πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους με έναν αιώνα ελευθέρως ζωής, ξε-

διψούσε ακόμα με στάμνες και τενεκέδες από το νερό των πηγαδιών. Εδώ χρειάστηκε η τεχνολογική αντίληψη του νεαρού Ν. Χαλκιά, για να καθοδηγήσει τους συνδημότες του.

Επειδή εκ πρώτης όψεως με απλή οπτική παρατήρηση δεν μπορούσε να διαπιστωθεί η υψομετρική διαφορά μεταξύ των πηγών και του χωριού, εμπιστεύτηκαν οι κάτοικοι τη διαβεβαίωση του έμπειρου σιδηρουργού, ο οποίος τους υπέδειξε και τη διαδρομή απ' όπου θα έπρεπε να περάσει το εξωτερικό δίκτυο ύδρευσης. Αναφέρουν μάλιστα οι παλιότεροι τη μέθοδο υψομέτρησης που χρησιμοποιήθηκε και την αποδίδουν στον Νικόλαο Χαλκιά: Πάνω σε ένα ευθύβολο τουφέκι τοποθετούσαν ένα αλφάδι, για να κάνουν οριζόντιες βολές σηματοδύνοντας τα πεύκα της διαδρομής και αλλάζοντας θέση έφθασαν μέχρι το σημείο που θα κτιζόταν η δεξαμενή του χωριού. Η διαδικασία αυτή επαλήθευσε τις διαβεβαιώσεις του νεαρού σιδηρουργού ότι η πηγή ήταν υπερκείμενη του χωριού.

Ο Ν. Χαλκιάς, που κλήθηκε τη χρονιά εκείνη να υπηρετήσει στον στρατό, συνέχισε να είναι ο εγγυητής αυτού του πρωτοποριακού έργου με το να συντηρεί το δίκτυο και να διορθώνει τις βλάβες μετά την απόλυσή του από τον στρατό και τη μεγάλη προσφορά του στην πατρίδα.

Η χρονιά κατάταξής του, το 1920, συνέπεσε με τη Μικρασιατική εκστρατεία, μέσω της οποίας ο ελληνισμός προσδοκούσε την εκπλήρωση των εθνικών μας πόθων με την απελευθέρωση της Ιωνικής γης. Οι στρατολόγοι, εύστοχα ενεργούντες, τον κατέταξαν στο Μηχανικό Σώμα, στο οποίο η συνεισφορά του υπήρξε καταλυτική. Μαζί με άλλους συντρόφους του, προπορευόμενοι πάντα για να προετοιμάσουν την ασφαλή διάβαση του υπόλοιπου στρατεύματος, αν και αποδεκατίζονταν κυριολεκτικά από το ανελέητο σφυροκόπημα των εχθρών που παραμόνευαν στην απέναντι όχθη, άνοιγαν δρόμους και έζευγαν ποτάμια όπως: τον Κάικο, τον Σκάμανδρο, τον Πάνδακο και αυτόν ακόμα τον αιμοδιψή Σαγγάριο. Τη φρικτή ώρα στη στράτα της υποχώρησης έπρεπε να παραμείνουν τελευταίοι να ξηλώσουν τις γέφυρες, για να επιβραδύνουν την ακάθεκτη πορεία των

εχθρών και να περισώσουν όποιο υλικό ήταν χρήσιμο και σωτήριο κατά την εφιαλτική οπισθοχώρηση.

Λίγοι από τους γενναίους μαχητές κατάφεραν σε άθλια κατάσταση να φθάσουν στη Σμύρνη και να προσπαθήσουν κολυμπώντας να σκαρφαλώσουν στα συμμαχικά πλοία. Ανάμεσά τους και ο Νικόλαος Χαλκιάς. Δυστυχώς όμως οι σύμμαχοι, που μας παρέσυραν σ' αυτή την ολέθρια εκστρατεία, ξεκρέμαζαν από τις κουπαστές των πλοίων τους ικέτες στρατιώτες μας, χτυπώντας τους με σίδερα και πυροβολώντας τα χέρια τους. Όταν κάποτε ο Νικόλαος Χαλκιάς επέστρεψε μετά από πολλές περιπέτειες στην πατρίδα, κουβαλούσε μαζί με τις θλιβερές μνήμες του πολέμου και τα σημάδια που προκλήθηκαν από τις σφαίρες των άσπιδων φίλων μας Ευρωπαίων στις παλάμες των χεριών του.

Ο φιλόπατρις αγωνιστής και χαρισματικός τεχνίτης Νικόλαος Κ. Χαλκιάς

Δραστήριο άτομο και ανήσυχο πνεύμα δεν παραιτήθηκε από τη ζωή, δεν άφησε τους εφιάλτες να τον ρίξουν στην απραξία, συνέχισε να δημιουργεί σαν σιδηρουργός, να συντηρεί και να φροντίζει τις τεχνικές εγκαταστάσεις της κοινότητας. Παντρεύτηκε και απέκτησε με τη σύζυγό του Σταματία πέντε παιδιά : την Παγώνα, την Αναστασία, τον Κωνσταντίνο, τον Στυλιανό και τον Γεώργιο.

Το 1928 τόλμησε να διεκδικήσει μία από τις τέσσερις άδειες για φορτοταξί που δόθηκαν σ' ολόκληρη τη Χαλκιδική. Κρι-

τήριο για τη χορήγηση της άδειας ήταν να έχει υπηρετήσει κάποιος στο Μηχανικό Σώμα. Επάξια λοιπόν ο Νικόλαος Χαλκιάς απέκτησε αυτή την άδεια και έγινε ο πρώτος αυτοκινητιστής στον Άγιο Νικόλαο. Οι παλιότεροι αφηγούνταν διάφορα ευτράπελα για το πρώτο αυτοκίνητο, «το θηρίο», που περνούσε ανάμεσα στα στενά σοκάκια του χωριού μουγκρίζοντας κι έτρεχαν μικροί και μεγάλοι με περιέργεια και καχυποψία.

Δυστυχώς πέθανε νωρίς, το 1949. Ποιος ξέρει τι άλλο σημαντικό να του επεφύλασσε η μοίρα, αν ήταν μακροβιότερος.

Σ.Σ.: Ο Γεώργιος Χαλκιάς, χορηγός του ανά χείρας σας 62ου τεύχους του Παγχαλκιδικού Λόγου, είναι το πέμπτο τέκνο του Νικολάου Χαλκιά.

ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΥΠΕΝΘΥΜΙΣΗ ΣΕ ΟΛΟΥΣ

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟ

Στην ετικέτα με τη διεύθυνσή σας, που είναι κολλημένη στο σελοφάν με το οποίο είναι τυλιγμένο το περιοδικό σας, αναγράφεται πάνω από το όνομά σας το έτος μέχρι το οποίο έχετε εξοφλήσει τη συνδρομή σας.

ΜΝΗΜΗ ΙΩΑΚΕΙΜ ΑΘ. ΠΑΠΑΓΓΕΛΟΥ - ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΤΣΑΝΗΣ

Πρόεδρος Δ.Σ. Παγχαλκιδικού Συλλόγου

Έφυγε απ' τη ζωή στις 26 Φεβρουαρίου 2025, και κηδεύτηκε στη γενέτειρά του τη Νικήτη μέσα σε γενική θλίψη, ο γνωστός αρχαιολόγος Ιωακείμ Αθ. Παπάγγελος (Μάκης) κορυφαίος επιστήμων, με μοναδική συνεισφορά στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και του Αρχαιολογικού πλούτου της Χαλκιδικής. Το έργο του θα συνεχίσει να εμπνέει, όχι μόνον τους συναδέλφους του η τους επιστήμονες, αλλά κυρίως τους ανθρώπους της Χαλκιδικής που τον θυμούνται και θα τον θυμούνται μέσα από την σχέση τους με το παρελθόν του τόπου.

Ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος τιμώντας τον άνδρα, τον είχε ανακηρύξει ΕΠΙΤΙΜΟ ΜΕΛΟΣ για τις πολ-

λαπλές υπηρεσίες που πρόσφερε στον Παγχαλκιδικό Σύλλογο και τη Χαλκιδική μας. Παράλληλα με δύο δημοσιεύματα, στο τεύχος 37/2018, σελίδες 37-38, στις στήλες: ΕΠΙΦΑΝΕΙΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΙΩΤΕΣ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ και στο τεύχος 51/ 2022 σελίδα 43, άρθρο με τίτλο ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΩΝ ΜΑΣ, έγινε εκτενής αναφορά στην προσωπικότητα και το έργο του κορυφαίου αυτού επιστήμονα.

Σήμερα, που ο Μάκης Παπάγγελος δεν βρίσκεται πλέον κοντά μας, θεωρήσαμε ελάχιστο χρέος, αντί άλλης αναφοράς, να αναδημοσιεύσουμε, στη μνήμη του, ορισμένα τμήματα, από τα δύο αυτά δημοσιεύματα.

ΕΠΙΦΑΝΕΙΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΙΩΤΕΣ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

ΙΩΑΚΕΙΜ ΑΘ. ΠΑΠΑΓΓΕΛΟΣ

Η Χαλκιδική μας στην αέναη πορεία του χρόνου έχει γεννήσει και αναδειξει πλήθος επιστημόνων σε όλα τα ακαδημαϊκά πεδία, που με τις μελέτες τους, τις έρευνες, τις δημοσιεύσεις και τη κοινωνική τους δράση διακόνησαν την επιστήμη, υπηρέτησαν τον άνθρωπο και ωφέλησαν τον τόπο. Μεταξύ των μεγάλων ονομάτων, που είναι γραμμένα με χρυσά γράμματα στο πνευματικό μας στερέωμα, εξέχουσα θέση έχει ο αρχαιολόγος από τη Νικήτη Χαλκιδικής Δρ. Ιωακείμ Αθ. Παπάγγελος, ο οποίος, ενώ είναι φορτωμένος με τυπικά (ποικίλα πτυχία, από ανώτατα ιδρύματα εντός και εκτός Ελλάδος) και ουσιαστικά προσόντα (συνεχείς ανασκαφικές έρευνες με αντίστοιχες ανακοινώσεις σε πολλαπλά επιστημονικά συνέδρια εντός και εκτός Ελλάδας και πληθώρα άλλων ιστορικών, αρχαιολογικών, τοπογραφικών και ποικίλων μελετών), δεν επεδίωξε ακαδημαϊκή καριέρα, αλλά παρέμεινε απλός εργάτης της επιστήμης του, δίπλα στους συναδέλφους και τους προϊσταμένους του, όταν υπηρετούσε ως αρχαιολόγος-δημόσιος υπάλληλος, και μέχρι σήμερα, εδώ και πενήντα χρόνια δηλαδή, συνεχίζει να αναζητεί τους «χαμένους» αρχαιολογικούς τόπους, περιοδεύοντας τη Χαλκιδική μας και ερευνώντας την σπιθαμή προς σπιθαμή. Σήμερα κανένας, μα κανένας άλλος, δεν γνωρίζει τόσο καλά τη γη μας, τη Χαλκιδική, όσο ο Ιωακείμ Αθ. Παπάγγελος, αλλά και κανένας άλλος τόπος στην Ελλάδα, πιστεύουμε, δεν έχει εξερευνηθεί τόσο εξονυχιστικά, όσο η ιδιαίτερη πατρίδα μας.

Ποιος όμως είναι ο Ιωακείμ Παπάγγελος, που

τον γνωρίζει σύμπασα η Χαλκιδική και ο κόσμος της ιστορίας και αρχαιολογίας στην Ελλάδα ολόκληρη αλλά και στο εξωτερικό; Ας αναφέρουμε ένα σύντομο βιογραφικό του και ελπίζουμε να πάρουμε μια αμυδρή εικόνα της προσφοράς του εξαιρετού Χαλκιδικιώτη επιστήμονα.

Γεννήθηκε το 1945 στην Νικήτη Χαλκιδικής. Φοίτησε στα γυμνάσια Πολύγυρου, Αθωνιάδας, στο 2ο και 4ο Γυμνάσιο Θεσσαλονίκης και έλαβε το απολυτήριο του από το Γυμνάσιο Πολυγύρου. Πτυχιούχος Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών (ΟΠΕ) και της Φιλοσοφικής σχολής (τμήμα Ιστορικό και αρχαιολογικό) του Α.Π.Θ. Έλαβε DEA αρχαιολογίας από το Πανεπιστήμιο της Σορβόνης και είναι διδάκτωρ Αρχαιολογίας της Φιλοσοφικής σχολής του Α.Π.Θ. Επίσης είναι πτυχιούχος της Σχολής Εθνικής Αμύνης.

Από το 1973 μέχρι το 2008 εργάστηκε στην Εφορεία Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής και Αγίου Όρους, ασχολούμενος κυρίως με θέματα ιστορικής τοπογραφίας της Χαλκιδικής, με σημαντικές ανασκαφικές έρευνες, όπως της Αθωνικής Μονής του Ζυγού και με μελέτες αθωνικών αρχείων.

Το ανασκαφικό και ερευνητικό έργο του που αφορά την βυζαντινή και μεταβυζαντινή Χαλκιδική, αποτελεί ανεκτίμητη παρακαταθήκη και προσφορά τόσο στην Χαλκιδική, όσο και γενικότερα στην Επιστημονική κοινότητα.

Είναι τόσο μεγάλο το ανασκαφικό και ερευνητικό έργο του Μάκη Παπάγγελου, που χρειάζονται

πολλές σελίδες να διατεθούν για την καταγραφή του. Θα γίνει προσπάθεια για την καταγραφή σε επόμενα τεύχη του Παγχαλκιδικού Λόγου.

Τα στοιχεία αυτά όμως, από μόνα τους δεν σκια-

γραφούν πλήρως τον άνδρα, τον οποίο ίσως να μας παρουσιάσει σε όλο του το μεγαλείο ο τιμητικός τόμος που ετοιμάζεται από τους φίλους του και που ελπίζουμε σύντομα να εκδοθεί.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΩΝ ΜΑΣ

ΙΩΑΚΕΙΜ ΑΘ. ΠΑΠΑΓΓΕΛΟΣ

Απόδοση υπέρτατης τιμής στον ακάματο Χαλκιδικώτη επιστήμονα Είναι η πρώτη, ίσως, φορά που πνευματικοί φορείς του τόπου μας αποδίδουν, με μια πληθωρική εκδήλωση, την προσήκουσα τιμή σε επιστήμονα «εν ζωή», ο οποίος «ηγάλωσε τον βίον» εργαζόμενος ακατάπαυστα, αν όχι νυχθημερόν, για την έρευνα και την ανάδειξη των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου μας. Ο λόγος για τη Διαδικτυακή Επιστημονική Δημερίδα, την οποία οργάνωσε η Εφορεία Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής, σε συνεργασία με το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, στις 19 και 20 Μαρτίου, προς τιμήν του Δρ. αρχαιολόγου κ. Ιωακείμ Παπάγγελου, από τη Νικήτη, με θέμα: «Η Χαλκιδική στους Βυζαντινούς και Μεταβυζαντινούς χρόνους». Στην Ημερίδα συμμετείχαν με εισηγήσεις 32 έγκριτοι επιστήμονες, από τον χώρο κυρίως της Αρχαιολογίας, οι οποίοι, με τις πρωτότυπες επιστημονικές εργασίες τους, ανέδειξαν το ερευνητικό και ανασκαφικό έργο που συντελέστηκε από τον τιμώμενο στη Χαλκιδική, τόσο ως στελέχους της Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής αλλά και ως επιστήμονα γενικότερα. Με τον τρόπο αυτόν, απέδωσαν και τη δέουσα τιμή στον ακάματο ερευνητή και ανέδειξαν νέες πτυχές του αρχαιολογικού αποθέματος της Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Χαλκιδικής, και όχι μόνο. Η όλη εκδήλωση υπήρξε άρτια από κάθε άποψη. Αποτέλεσμα μόνο ευμενή σχόλια να γίνουν από το σύνολο των ακροατών, που δεν ήταν και λίγοι. Ως Παγχαλκιδικός Σύλλογος, νιώθουμε ιδιαίτερη χαρά, που έναν συμπατριώτη μας, τον πολύ γνωστό στον καθένα από μας αλλά και σε ολόκληρη τη Χαλκιδική, Μάκη Παπάγγελο, τον τίμησε η επιστημονική κοινότητα δεόντως. Και χαιρόμαστε, γιατί παρακολουθούμε, εδώ και 50 χρόνια, τις ανησυχίες και τις εξορμήσεις του (πέρα από τις επίσημες υπηρεσιακές του αποστολές, που υπήρξαν και πολλές και σοβαρές) στα βουνά, στα λαγκάδια, στις παραλίες, στις σπηλιές, στις πλαγιές, στους χώρους, που τον οδηγούσαν τα διαβάσματά

του και οι πληροφορίες των κατοίκων. Και πού δεν γύρισε! Το σακιδίο του ήταν πάντα γεμάτο κεραμιδοκόμματα, πέτρες, θραύσματα, τα δε φιλμ της φωτογραφικής μηχανής του μετρούν χιλιόμετρα! Μέχρι και τον βυθό, σε στοχευόμενες παραλίες, εξερευνούσε, γιατί ήταν και φοβερός βουτηχτής. Εξήντα δυο ερευνητικές καταδύσεις έκανε στη θάλασσα, μαζί με συνάδελφό του. Άλλωστε, αυτός βρήκε το «Κάστρο του εγκέλαδου», στον βυθό της Νέας Σκιώνης, και το ανακοίνωσε επίσημα σε συνέδριο! Και τι δε μελέτησε! Όλη τη Χαλκιδική την έχει περπατήσει, κυριολεκτικά, σπιθαμή-σπιθαμή. Και για τα περισσότερα έχει κάνει ανακοινώσεις, σε επίσημα συνέδρια, οι οποίες βρίσκονται δημοσιευμένες στα πρακτικά τους. Νιώθουμε επίσης χαρά, γιατί ο Μάκης Παπάγγελος είναι μέλος της Επιτροπής έκδοσης και έγκριτος αρθρογράφος και στυλοβάτης του Περιοδικού μας «Παγχαλκιδικός Λόγος». Πέρα από το γενικό αρχαιολογικό έργο του, μεγάλη υπήρξε και η προσφορά του στην κοινωνία της Χαλκιδικής. Αναφέρουμε ένα μόνο παράδειγμα: Με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Σιθωνίας, ορίστηκε τεχνικός σύμβουλος του Δήμου, για τη δίκη μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου, εταιρίας «ΣΕΚΑ Α.Ε.» και Ι.Μ. Σίμωνος Πέτρας του Αγ. Όρους. Πρόκειται για μια δικαστική διαμάχη, που αφορούσε 53.800 στρέμματα στη Βουρβουρού της Σιθωνίας, η οποία σερνόταν από το 1965 στα δικαστήρια και κατέληξε στον Άρειο Πάγο. Ο Μάκης Παπάγγελος, χρησιμοποιώντας δυνατά ντοκουμέντα, στηριζόμενα σε έγγραφα του Αγίου Όρους και όντας βαθύς γνώστης της τοπογραφίας της περιοχής, συνέταξε έκθεση «Περί του ιδιοκτησιακού της εν Σιθωνία Βουρβουρούς, κείμενο 54 σελίδων, απόλυτα τεκμηριωμένο, η οποία συνετέλεσε στη δικαίωση των δύο χωριών, Νικήτης και Αγίου Νικολάου της Σιθωνίας.

Το έργο που φέρει την υπογραφή του το ζούμε και θα το ζούμε στην Χαλκιδική μας. Το ελάχιστο που του χρωστάμε είναι να κρατήσουμε ζωντανή τη μνήμη του.

ΣΣ. Στο επόμενο τεύχος θα δημοσιευθούν, με επιμέλεια Γεωργίου Τρ. Αναγνωστάρα, τα 84 άρθρα (τίτλοι) που έγραψε ο αείμνηστος για τη Χαλκιδική και έχουν δημοσιευθεί σε έντυπα της Χαλκιδικής.

ΣΤΟΝ ΘΑΝΑΣΗ (IN MEMORIAM AETERNAM)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ
Φιλολόγος - Συγγραφέας

Μια μέρα θα φύγουμε όλοι
Όπως έφυγε ο Ντίλαν Τόμας
Όπως τα μανιτάρια από το πιάτο του παπά
Όπως οι φώκιες της Αλόνησος
Όπως το περιστέρι του ψαρά
Όπως η γάτα του λωτοφάγου
Όπως οι κάτοικοι του βυssινόκηπου
Από το κτήμα τους το αγαπημένο

Όλοι θα φύγουμε
Που να πάρει ο διάβολος.

(Μίλτος Σαχτούρης, Ποιήματα, Κέδρος)

Η μακρόχρονη σχέση μας, ανέφελη και δημιουργική, μου επεφύλαξε το θλιβερό προνόμιο να Σου απευθύνω από τα βάθη της καρδιάς μου το Χαίρει, όχι το αντίο.

Παρότι έχω συνείδηση ότι η μόνη πραγματικότητα του κόσμου τούτου δεν είναι παρά ο θάνατος, κοινή και αναπότρεπτη μοίρα όλων των θνητών, αρνούμαι να Σε αποχαιρετήσω δια παντός.

Αρνούνται νους και καρδιά να αποδεχτούν αδιαμαρτύρητα την ανέκκλητη εκδημία Σου, την οριστική απώλεια της ωραίας φυσικής παρουσίας. Γιατί ήσουν από την ποιότητα εκείνη των ανθρώπων που όσο πάει και χάνεται από τον κόσμο μας, κάνοντάς τον φτωχότερο και δυστυχέστερο, αλλά και γιατί Σου έπρεπε ένα τέλος όχι μόνο ανεπαίσχυντο – αυτό το είχες προκαταβάλει με την ανεπίληπτη πολιτεία Σου αλλά και ανώδυνο, γιατί Εσύ δεν έκανες κανέναν στη ζωή του να πονέσει.

Με προσωπική προσπάθεια και ευθύνη, με τη συμπαράσταση της συντρόφου Σου και την αγάπη των δύο παιδιών εχάραξες και πορεύτηκες τον κοινό δρόμο της ζωής με εντιμότητα και αξιοπρέπεια ως άνθρωπος,

ως σύζυγος, ως πατέρας, ως εκπαιδευτικός λειτουργός, ως φίλος· όλοι οι φίλοι συντετριμμένοι που έχασαν έναν τέτοιο φίλο, όμως με τη βαθύτερη, θέλω να πιστεύω, όπως εγώ, ικανοποίηση που αξιώθηκαν στη ζωή τους έναν τέτοιο φίλο.

Όμως «επιλείπει με διηγούμενον ο χρόνος» τις πολλές και αρίzηλες αρετές που Σε περικοσμούσαν: ειλικρινής και κατανοητικός, συνετός και ευπροσήγορος έβλεπες τους πάντες στα μάτια, δεν είχες άλλωστε τίποτα να κρύψεις, ανυπόκριτος και ανυστερόβουλος καθώς ήσουν· χαρακτηριστικά που αντικατοπτρίζονταν στην εν γένει κοινωνική και εκπαιδευτική Σου παράσταση.

Διέθετες ένα στέρεο φιλολογικό και ανθρωπιστικό έρμα, το οποίο σου είχε προσπορίσει το συνειδητό πέρασμα Σου από τη Φιλοσοφική του Αριστοτελείου. Το επένδυσες με προσωπική μελέτη και ενημέρωση, εθιτευσες στη δημόσια εκπαίδευση, όπου με μοναδικό κριτήριο την επιστημονική, παιδαγωγική και διδακτική επάρκεια κατέκτησες αξιοκρατικά τις βαθμίδες της ιεραρχίας, σε άψογη συνεργασία με όλους τους συντελεστές της εκπαιδευτικής λειτουργίας.

Φίλε Αγαθέ και Καλέ,

απέρχεσαι καταξιωμένος, πρότυπο άξιο μίμησης και υπόδειγμα κοινωνικής προσφοράς. Η αναγνώριση των συνανθρώπων Σου και η ευγνωμοσύνη των μαθητών και μαθητριών θα Σε συνοδεύουν ες αεί.

Με τη συγκίνηση που προκαλεί το τέλος μιας άδολης σχέσης

Σε (απο)χαιρετώ με τον στίχο του ποιητή:

Εν αγάπη μένε, εν ειρήνη αναπαύου, λευκότερος χιόνος

Τάκης

Σ.Σ. Εις μνήμην Αθανασίου Χριστιανού συνεργάτη του Παγχαλκιδικού.

ΝΕΟ Δ.Σ. ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Στη Θεσσαλονίκη και στα γραφεία της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής (Ι.Λ.Ε.Χ.), επί της οδού Αλ. Σβώλου 10, στις 24 Ιανουαρίου 2025, ημέρα Παρασκευή, πραγματοποιήθηκε η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση, στο πλαίσιο της οποίας διεξήχθησαν οι Αρχαιρεσίες για την εκλογή Διοικητικού Συμβουλίου και Εξελεγκτικής Επιτροπής για την τριετία 2025-2027. Η νέα Διοίκηση της Εταιρείας συγκροτήθηκε σε Σώμα ως εξής:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ Βασίλειος Ν. Πάππας,

Α' ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Νικόλαος Μερτζιμέκης, **Β' ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ** Δήμητρα Παπαγιάννη,
ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ Ασημίνα Καϊάφα Σαροπούλου, **ΤΑΜΙΑΣ** Νικόλαος Γιαννόπουλος,
ΕΙΔΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ Μιχαήλ Τζούμας, **ΕΦΟΡΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ** Νικόλαος Ραγιάς,
ΕΦΟΡΟΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ Αντώνιος Δεληδημητρίου"

ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΦΕΤΙΝΟΥ ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΟΥ ΧΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ

ΑΣΤΕΡΙΟΣ Θ. ΚΑΡΑΣΤΕΡΓΙΟΣ

π. Δήμαρχος Αρναίας

Λόγω της Αποκρίας ,η ανταπόκριση και το ρεπορτάζ ,με "σκωπτική πάντα διάθεση" και αυτοσαρκασμό, γίνεται στην ντοπιολαλιά της Χαλκιδικής)

(Και επειδή ....πουλνοί ,απ'τι σάς , "τσ'φίλ", π'δέν ήταν Σαλονίκ(ι) ,είχαν τον "καλό τουν λόου", πουκάτ' απ' τ'γλώσσατ' κί' βιάσκαν να τουν πιτάξν', μόλις είδαν στ'φουτουγραφία του κατσκούδ' , στο τραπέζι μας στου χορό κι τ'άκουσαμι κί'αυτά , απού κάπχις σουμπουρούσκις:

* Πάει κι παλιός η δημάρχους, "τό'χασι" !

* Καλά μαρί δεν αντρέπιτι, τί 'ν'αυτά που κάν(ι);

* Τί να συ κάν(ι) μαρί, τράνιψι κί'αυτός, "αρχίνισι κι του χάν(ι)", "ξίκιψι"!!!

* Καλά μαρί ,είνι αλήθεια που πήρε τ'γνιέκατ' κι πήγε Σαλονίκ(ι) στούν χορό τ' Παγχαλκιδικού ,κι είχι καταπόδιτ' κί'ένα κατσκούδ' ;;;

* Έχ' , τι μας πιριμέν'(ι) να διούμι ακόμα !

* Να φλάϊ η θεός!

* Ποιόν και πού ,να προυτουπρολάβ' κί' Αυτός, να φλάξ'(ι) ;;;)

Να ,τώρα .....κι 'συνέχεια ,με πουλές φουτουγραφίϊς ,για να δγίτι πώς ,....

δεν υπάρχ(ι) θεραπεία κί' "λουλάδα",ίνι κουλτικι κι χειρότιρι κί'απ'τουν covit !!!

Αυτός ,η "λουλός", ντίθκι τσιόμπανους !έβαλε μια τρίχιν'(ι) τζουμπάνκιν κάπα, πέρασι στου λιμότ' ένα δισάκ(ι) με του κατσκούδ' μέσα κι του κλαδιφτίρ στου ζνάρ.

Η Τασούλα, η γνιέκατ' ,που ίνι καλή κι μιалуμέν(ι) , "τό'χασι" κί'αυτήν!!! .Μαζί μι τι'άλιν "τν'αλαφριά" , τ'φίλιν άδατ' τν'Ιωάννα τ'Πλανιότσα ,φόρασαν τα καλάτ' μαθές ,κι κίνσαν για του χορό, στουν "Νιρόλακου" (WATER LAND) τσ'Σαλονίκ(ι) , "λιες κι παέν' για του .... χουράφ'!!!

Φουστάνια , μπλούζις κι ποδιές ,του.... οίκου Dior! Κάλτσις "μιταξουτές" ,ώς του γόνατου ,μι μαύριν' καλτσουδέτα!

Καουτσουκένια παπούτσια "Ελβιέλα-Αλυσίδα" (δεμένα μι σύρμα)!

Τλουπάνι άσπρο στου κιφάλ(ι) ,για ηλιουπρουστασία ,... (για να μή χαλάσ(ι) του μακιγιαζ που έκαναν προυϊπρουϊ στου ΥΓΙΑΙΝΕΙΝ -SKIN CENTER τσ'μπέθερου τ'Σαραφιανού σν'Αρναία), στου χέρ(ι) Καρπουλοϊ για του λιχνισμα στ'αλών(ι) ,δριπάν(ι) στουν ώμου για του θέρου. Φουρτουμένιες μι τσ'τρόκνιες ,η μια του μικρό του κουρτσουδίτσ' -ασαράντστου ακόμα! Κι η άλλην του ψάθινου του καλάθ' με τα τρόφιμα ,τα βρισκούμινα δηλαδή! Να: Ενα πλαστό ψουμί, ιλιές,τυρί στ'ρούτα, λίγες παστές λιπαρούδις τληγμένις μι κληματόφλα -για να ινι φρέσκιες κι

να μι νταγκιάσν' μέσα στου ήλιου.Στου ντρουβά, η μπούκλα μι του νερό, κι του γυαλούδ' μι του ρακί !

Δρόμου πέρν' ,δρόμου αφίν, ικει κοντά σν'Αγιά Αναστασία, ρώτσαν έναν Σκιώτ' που άναβει του καντηλ' σ' ένα θκότ' ικει στα "Σκιουτούδια" ,στου μνημείου, απού πού παέν στου χορό;

Τσ'έδειξι Αυτός, κατά που να πάν κι τσ'είπι μάλιστα ότι ,πήγαν κι 20 γνιέκις Σκιώτσις μι τ' παλιά τν'αντιδημαρχέσσα ,και ψαχν' για δλιά στα χουράφια, γι'αργατίνις!

Ά ,αυτές να βρούμε είπα ιγώ!

Θα μας βουθίσν' στου θέρου!

Φτάνουμι τελικά στου "Νιρόλακου" μουσικές, γραβάτες, τουαλέτες,οι θκοί μας οι Χαλκιδικιώτις .

Όλνοι φρισκαδούρα,νιάτα τρουφαντά !!!

Η ένας καλύτερους απ'τουν άλλου!!!^o

Το μέλλον και η ελπίδα του τόπου!!! Νιάτα ζωντανά !!!

Τα τραπέζια γιουμάτια μ' όλα τα καλούδια: Ψουμιά,τυριά, κασέρια,κρέατα, σαλάτες, φρούτα, γλυκά!

Ιμεις , οι φουκαράδις, όπους ίμασταν ,είδαμε φώς κι μπίκαμι !

Άλνοι σκιάχκαν, άλνοι γέλασαν ,άλλοι ίσως κι να μας πιργέλαξαν!

(Δε μας νιάζ'(ι) ! Ιμεις του χάρκαμι και του φχαριστήθκαμι που διασκεδασάμι τα πατριωτάκια!!!)

Αφού έτρωγαν αφνοί ,εστρωσάμι κι μεις του σάϊσμα κι έφαγαμι απ' τα βρισκούμινα(λιπαριές,κρουμίδ' κί' ιλιές!

Εν του μεταξύ του μικρό έκλαιγι!

Ιπιδί, μι τ'αρμυρά που τρώϊ η γνιέκαμ' τν'κόπκι του γάλατ' , τιλευταία ,γύριψα αν έχουμι καμμία "παρένθετη μαμά" - όπως τσ' λιέτι ισεις οι μουρφουμέν(ι)- νά' νει όμους κι γαλάρια , για να βζάκσ'(ι) του μικρό!

Νάνει καλά η Αγγέλα ,η ξαδέλφ' τσ'Τασούλας ,απ'τα Ριζά ,που προυσκώθει κι του πήρι παράμιρα κι του βύζαξι !

Σταμάτσι τ'άτιμουμι ,μιάφουρα να κλαίει!

(Είχε παχύ προυτόγαλα φαίνιτ' η Αγγέλα!)

Νάνει καλά κ'η Κατιρίνα ,η θκιά μας, απ'τ'Αρναία ,που πήρι κι βύζαξι κι 'αυτήν(ι) του κατσκούδ' γιατί ψώφσι κί' αυτό ζ'πεινά!

Ύστερα,αφού ξιντίθκαμι κι γίνκαμι κι μεις "χουρευταροί" ,του κατσκούδι μας "η Ζωϊτσα" γυρνούσε από αγκαλιά σε αγκαλιά μέσα στο χορό κί'έβγνι φουτουγραφίες!

Σημείωση για τον σύλλογο:

"Η αγάπη,το πάθος και η συνέπεια, σ' αυτό που κάνετε στον ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟ, ήταν η έμπνευση η δική μας και η ελάχιστη προσφορά στην προσπάθεια σας!!!"

-ΚΑΛΗ ΣΑΡΑΚΟΣΤΗ - και του ΧΡΟΝΟΥ με ΥΓΕΙΑ.

ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΕΤΟΥΣ 2024 ΣΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ 26/1/2025 ΑΠΟ ΤΟΝ ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ κ. ΑΣΤΕΡΙΟ ΛΥΡΤΖΗ

Αγαπητοί Συμπατριώτες - Μέλη του Παγχαλκιδικού Συλλόγου «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ», εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου, σας καλωσορίζω στην ετήσια τακτική Γενική Συνέλευση του Συλλόγου μας, σας ευχαριστώ για την παρουσία σας και σας παρακαλώ να δεχθείτε τις πιο θερμές ευχές όλων των μελών του Διοικητικού μας Συμβουλίου για τον καινούργιο χρόνο που ήδη ανέτειλε. Ευχόμαστε για τον καινούργιο χρόνο υγεία, κάθε ευτυχία σε σας και στις οικογένειές σας, ειρήνη σε όλο τον πλανήτη, ευημερία για την πατρίδα μας, προκοπή για το Σύλλογο και τη Χαλκιδική μας. Όπως όλοι γνωρίζετε η Γενική Συνέλευση των μελών, αποτελεί το ανώτατο, το κυρίαρχο όργανο της διοίκησης του Συλλόγου και η πραγματοποιήσή της αποτελεί την υπέρτατη έκφραση της δημοκρατικής λειτουργίας του.

Σήμερα είναι η ημέρα του απολογισμού των πεπραγμένων, αλλά και η δική σας μέρα, όπου μπορείτε να μιλήσετε, να κάνετε κριτική, παρατηρήσεις και να διατυπώσετε προτάσεις για το καλό του συλλόγου και της Χαλκιδικής, τις οποίες θα λάβει υπόψη του το Διοικητικό Συμβούλιο, ώστε να γίνει πιο αποδοτική και πιο χρήσιμη η λειτουργία του Συλλόγου για το επόμενο έτος και στο τέλος να ψηφίσετε θετικά ή αρνητικά την έγκριση των πεπραγμένων.

Όλες οι δράσεις του συλλόγου μας έχουν ήδη δημοσιευτεί αναλυτικά στον Παγχαλκιδικό Λόγο. Παρακάτω θα τις απარიθμήσουμε συνοπτικά

ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΛΙΜΑΚΙΩΝ ΤΟΥ Δ.Σ. ΜΕ ΦΟΡΕΙΣ.

Συναντήσεις έγιναν : Με τον συντονιστή του γραφείου του Πρωθυπουργού στην Θεσσαλονίκη κ. Παπαγεωργίου, με την Αντιπεριφερειάρχη Χαλκιδικής κ. Ζωγράφου, τον Μητροπολίτη Κασσανδρείας κ.κ. Νικόδημο, τον Μητροπολίτη Ιερισσού, Αγίου Όρους και Αρδαμερίου κ.κ. Θεόκλητο, το νέο Δήμαρχο Πολυγύρου κ. Εμμανουήλ, τον πρόεδρο των ξενοδόχων κ. Τάσιο καθώς και με άλλους φορείς της Χαλκιδικής. Συζητήθηκαν διάφορα θέματα του συλλόγου και του Νομού μας.

ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Σε όλες σχεδόν τις Εθνικές επετείους που έλαβαν χώρα στη Χαλκιδική υπήρχε παρουσία μελών του Διοικητικού Συμβουλίου

ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ 203ης ΕΠΕΤΕΙΟΥ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ

Την Κυριακή 16 Ιουνίου 2024 εορτάστηκε στην Ιερά Μονή Αγ. Αναστασίας η 203 η θλιβερή επέτειος της φοβερής μάχης των Βασιλικών, τον Ιούνιο του 1821. Η Πε-

ριφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής σε συνεργασία με τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο και τον Δήμο Πολυγύρου, τίμησαν και φέτος την θυσία του Καπετάν Χάφα και των παλληκαριών του, καθώς και το ολοκαύτωμα της Αγίας Αναστασίας.

Η ομιλία από την φιλόλογο κ. Μαρία Καραμπατάκη καθήλωσε και γοήτευσε τους παρευρισκόμενους. Η εισηγήτρια ανέλυσε τα γεγονότα της μάχης και αναφέρθηκε στην συμβολή της Επανάστασης της Χαλκιδικής το 1821, ως προς την έκβαση του Απελευθερωτικού Αγώνα, η οποία δυστυχώς ελάχιστα αναφέρεται στα σχολικά βιβλία.

ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ . ΤΡΙΤΗ 12 ΜΑΡΤΙΟΥ

Εξαιρετική επιτυχία σημείωσε η Αποκριάτικη Εκδήλωση (Μασαλιάδα). Μετά το καλωσόρισμα και τον χαιρετισμό του προέδρου κ. Ιωάννη Κοτσάνη, η εκδήλωση ξεκίνησε με σύντομη ομιλία του Ιατρού κ. Ιωάννη Τσίκουλα με θέμα «Το γέλιο κάνει καλό στην Υγεία».

Στη συνέχεια ο ομιλητής και οι κ.κ. Αστέριος Μπρούζος, Αστέριος Καραστέργιος και Δημήτριος Μπρούζος μας προσέφεραν ιδιαίτερες στιγμές γέλιου και χαλάρωσης με Χαλκιδικιώτικα μασάλια. Η προσέλευση των μελών και φίλων του Συλλόγου ήταν πρωτοφανής..

Εκ μέρους του Συλλόγου προσφέρθηκαν αναψυκτικά, ποτά και ποικιλία κερασμάτων. Η εκδήλωση έκλεισε με ευχαριστίες στους συντελεστές, χορό και τραγούδι υπό τους ήχους ζωντανής μουσικής με αρμόνιο και ακορντεόν.

«ΨΥΧΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ»

ΤΕΤΑΡΤΗ 10 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Το πολυπληθές ακροατήριο, μέλη και φίλοι του Παγχαλκιδικού γεύτηκαν καθηλωμένοι την ενδιαφέρουσα ομιλία της Αναπληρώτριας Καθηγήτριας Ψυχιατρικής-Ψυχογηριατρικής του Α.Π.Θ. και Διευθύντριας της Α΄ Ψυχιατρικής κλινικής του Γ.Ν. Παπαγεωργίου Κας Αναστασίας Κώνστα, η οποία ανέπτυξε με εντυπωσιακή σαφήνεια το θέμα. Στη συνέχεια απάντησε με λεπτομέρειες και παραδείγματα στις πολλές ερωτήσεις που ακολούθησαν. Την εκδήλωση παρουσίασε η Αντιπρόεδρος κ. Ζαμπόκα.

«ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΙΚΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ - ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ» ΤΕΤΑΡΤΗ 13 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Ομιλητές ήταν οι ειδικοί καρδιολόγοι: κ. Παύλος Ρούσκας Διδάκτωρ Ιατρικής - Ακαδημαϊκός Υπότροφος Α.Π.Θ. και ο κ. Δημήτριος Κρικίδης Επιστημονικός συνεργάτης Β΄ Πανεπιστημιακής καρδιολογικής κλινικής Α.Π.Θ. Ιπποκρατείου Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης. Μετά το τέλος της διάλεξης και των ερωτήσεων, η μικτή χορω-

διά του Παγχαλκιδικού υπό την διεύθυνση του κ. Στέφανου Κωφίδη απέδωσε με εξαιρετική επιτυχία 3 τραγούδια και καταχειροκροτήθηκε από τους παρευρισκομένους. Την διάλεξη συντόνισε η Αντιπρόεδρος του Παγχαλκιδικού κ. Κοκόνη Ζαμπόκα, η οποία και επέλεξε τους ομιλητές, που γοήτευσαν τους παρευρισκομένους.

«Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΗΛΙΑΚΟΥ ΜΑΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ» ΠΕΜΠΤΗ 12 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ.

Η διάλεξη έγινε από τον Ομότιμο καθηγητή της Αστροφυσικής του Α.Π.Θ. κ. Σταύρο Αυγολούπη και βασίστηκε στην έκδοση του νέου παιδικού βιβλίου του καθηγητή με τον ίδιο τίτλο. Ο ομιλητής επέλεξε μέλος του Συλλόγου μας και μέλος της Συντακτικής Επιτροπής του Παγχαλκιδικού Λόγου, παρέσυρε με το σαγηνευτικό του λόγο, το πολυπληθές ακροατήριο στον κόσμο του σύμπαντος. Ανέλυσε τα μυστήρια της δημιουργίας του ηλιακού μας συστήματος, αναφερόμενος με ξεχωριστό τρόπο και στην μυθολογία. Με τις εντυπωσιακές εικόνες που προέβαλε στην οθόνη, αιχμαλώτισε για μια και πλέον ώρα το ενδιαφέρον του ακροατηρίου, το οποίο άφωνα παρακολουθούσε την ανάλυση των μυστηρίων του σύμπαντος. Μετά το τέλος της εκδήλωσης ο καθηγητής απάντησε σε πολλές ερωτήσεις των παρευρισκομένων. Την εκδήλωση παρουσίασε ο Γ.Γ. κ. Λυρτζής

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΗ ΓΙΟΡΤΗ ΠΕΜΠΤΗ 19/12.

Είναι η παραδοσιακά καθιερωμένη εκδήλωση, στην οποία παρουσιάστηκε η αποκαλυπτική και διαχρονική έννοια των Χριστουγέννων. Ομιλητές της βραδιάς ήταν η φιλόλογος Dr. κ. Μαρία Καραμπατάκη και ο Ομότιμος Καθηγητής Αστροφυσικής του Α.Π.Θ. κ. Σταύρος Αυγολούπης. Η κ. Καραμπατάκη αναφέρθηκε με τρόπο εκλαϊκευμένο και κατανοητό στο βαθύτερο νόημα των Χριστουγέννων με μια σαφή θεολογική προσέγγιση. Ο κ. Αυγολούπης, μας μίλησε για το Άστρο των Χριστουγέννων από την ματιά της σύγχρονης Αστρονομίας. Η χορωδία του Παγχαλκιδικού υπό την διεύθυνση του Στέφανου Κωφίδη απέδωσε με ιδιαίτερη επιτυχία Χριστουγεννιάτικα και Πρωτοχρονιάτικα κάλαντα και τραγούδια. Η Αντιπρόεδρος του Συλλόγου κ. Κοκό Ζαμπόκα αναφέρθηκε σύντομα στα έθιμα των Χριστουγέννων της Μακεδονίας και ιδιαίτερα της Χαλκιδικής. Παρουσίασε δε και το Χριστόψωμο που η ίδια παρασκεύασε, το οποίο αργότερα προσφέρθηκε στους παρευρισκομένους. Το πρώτο μέρος της εκδήλωσης έκλεισε με ευχές και ευχαριστήρια από τον Πρόεδρο του Παγχαλκιδικού στους ομιλητές, την Χορωδία και όλους τους παρευρισκομένους. Το δεύτερο μέρος περιελάμβανε κέρασμα του Παγχαλκιδικού που προσέφεραν κυρίες, στα μέλη και τους φίλους του Συλλόγου, με την συνοδεία γνωστών τραγουδιών από την Μουσική παρέα του Κώστα Τσολοδήμου. Σε κλίμα εορταστικής ευωχίας και ανταλλαγές ευχών έκλεισε περίπου στις 23:00 η αυλαία της υπέροχης αυτής γιορτής. Την εκδήλωση,

παρουσίασε με ξεχωριστή επιτυχία και με αναφορές στο Πνεύμα των Χριστουγέννων το μέλος του Δ.Σ. κ. Πηγή Βενετσανάκη-Θασίτου.

20ή ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΧΟΡΩΔΙΩΝ

Την Τετάρτη 15/5/2024 πραγματοποιήθηκε η 20η συνάντηση χορωδιών Θεσσαλονίκης και Χαλκιδικής στο Δημοτικό θέατρο "Σταύρος Κουγιουμτζής" στη Καλαμαριά. Στην εκδήλωση έλαβαν μέρος με την σειρά εμφάνισης τους οι χορωδίες: Παλαιών Προσκόπων και Οδηγών Θεσσαλονίκης- Δημοτικής Ενότητας Μ. Παναγίας του Δήμου Αριστοτέλη - Ιερού Ναού Τριών Ιεραρχών Θεσσαλονίκης - Πολιτιστικού Συλλόγου Καλαμαριάς «Η ΚΗΦΙΣΙΑ» και Παγχαλκιδικού Συλλόγου «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ». Η χορωδιακή συνάντηση ήταν αφιερωμένη στον επί δεκαετία μουσικό διευθυντή της χορωδίας του Παγχαλκιδικού Συλλόγου αείμνηστο Νικόλαο Καλαϊτζή. Την ειδική τιμητική πλακέτα του Συλλόγου παρέλαβε η κόρη του, από τον επίτιμο πρόεδρο του Παγχαλκιδικού κ. Καρτσιώτη, ο οποίος αναφέρθηκε στο ήθος και το έργο του εκλιπόντος. Ο Πρόεδρος του Συλλόγου Ι. Κοτσάνης, αναφέρθηκε στο βιογραφικό του Ν. Καλαϊτζή και σκιαγράφησε το ήθος ενός μειλίχιου ευγενικού και εραστή της μουσικής ανθρώπου. Η εκδήλωση που ήταν άριστα οργανωμένη σημείωσε πολύ μεγάλη επιτυχία και το αποτέλεσμα από την σύμπλευση της παραδοσιακής και έντεχνης μουσικής ήταν εντυπωσιακό.

ΜΟΥΣΙΚΟΧΟΡΕΥΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΙΟΥΝΙΟΥ

Την Τετάρτη 5/6 πραγματοποιήθηκε με εξαιρετική επιτυχία, στο ανοιχτό θέατρο του πάρκου της Ν. Ελβετίας, η μεγάλη εκδήλωση του Συλλόγου μας με θέμα: «Μουσικοχορευτική εκδήλωση με τραγούδια και χορούς της πατρίδας μας». Η εκδήλωση άρχισε με καλωσόρισμα από τον Γ.Γ. του Συλλόγου και υπεύθυνο των χορευτικών τμημάτων του συλλόγου κ. Αστέριο Λυρτζή. Το πρόγραμμα άνοιξε η Χορωδία του Παγχαλκιδικού Συλλόγου ερμηνεύοντας γνωστά τραγούδια. Στη συνέχεια τα χορευτικά συγκροτήματα της Επανομής, του Παγχαλκιδικού και του συλλόγου Κουριωτών "ΤΑΞΙΑΡΧΗΣ", γοήτευσαν τους παρευρισκομένους με χορούς που παρουσίασαν από την Νάξο, την Μακεδονία και Μικρά Ασία αντίστοιχα. Το Θέατρο του πάρκου της Ν. Ελβετίας σείστηκε όταν ακούστηκαν οι γνώριμοι Χαλκιδικιώτικοι ήχοι και τα χορευτικά συγκροτήματα του Παγχαλκιδικού παρουσίασαν χορούς και τραγούδια της Χαλκιδικής. Στη συνέχεια ο Πρόεδρος του Παγχαλκιδικού στο σύντομο χαιρετισμό του ευχαρίστησε τους παρευρισκομένους, την χορωδία τον μαέστρο, τα χορευτικά και τους χοροδιδασκάλους, την μουσική παραδοσιακή ορχήστρα του Στέλιου Τράκα και γενικά όσους κόπιασαν για την προετοιμασία και εκτέλεση του προγράμματος. Μετά τις ανταλλαγές αναμνηστικών, όλα τα χορευτικά μαζί χόρεψαν τον γνωστό καγκελευτό χορό της Ιερισσού. Η εκδήλωση έκλεισε με χορούς

και τραγούδια από την ορχήστρα του Στέλιου Τράκα. Για μια ακόμη φορά ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος "ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ" έγραψε μια υπέροχη σελίδα προσφοράς στην διατήρηση και ανάδειξη της λαϊκής μας παράδοσης και της ψυχαγωγίας των συμπολιτών μας.

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ

Από 5 έως 8 Ιουλίου το χορευτικό τμήμα του Παγχαλκιδικού Συλλόγου παραβρέθηκε στο γραφικό νησί της Αλοννήσου, για να συμμετάσχει στο 8ο Φεστιβάλ Παραδοσιακών χορών, που διοργανώνεται τα τελευταία χρόνια εκεί. Συμμετείχαν 25 χορευτικά, από διάφορα μέρη της Ελλάδος. Ο πολιτισμός για μια ακόμη φορά ένωσε φίλους της παράδοσης και της μουσικής, από διάφορα μέρη της πατρίδας μας, παρουσιάζοντας το κάθε χορευτικό τμήμα χαρακτηριστικά στοιχεία του τόπου του φορώντας τις τοπικές παραδοσιακές φορεσιές. Άξια αναφοράς είναι και η διοργάνωση από την πλευρά του Πολιτιστικού Συλλόγου Αλοννήσου, η προσφορά και ο εθελοντισμός όλων των κατοίκων του νησιού για την επιτυχία του φεστιβάλ. Βέβαια, σε αυτό το σημείο δεν πρέπει να ξεχάσουμε και τον χαρισματικό χοροδιδάσκαλο μας κ. Γιάννη Ζέττα, που ακούραστος, με μεράκι και ταλέντο κατάφερε να μας οργανώσει στο έπακρον, ώστε η χορευτική εμφάνισή μας να ξεχωρίσει και να συζητηθεί για άλλη μία εκδήλωση!!!

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΜΝΗΜΗΣ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΣΤΑ ΒΡΑΣΤΑΜΑ

Την Κυριακή 24 Νοεμβρίου, στον Ιερό Ναό Ευαγγελισμού της Θεοτόκου στα Βράσταμα, τελέστηκε θρησκευτικό μνημόσυνο υπέρ αναπαύσεως των ψυχών των μελών του Δ.Σ. και όλων των μελών του Παγχαλκιδικού Συλλόγου από την ίδρυσή του, το 1903, μέχρι σήμερα. Μετά το τέλος της Θείας Λειτουργίας, ο πρόεδρος του Παγχαλκιδικού αναφέρθηκε στην σημασία του μνημόσυνου και στον αναμνηστικό του συλλόγου Βρασίδα Κυριαφίνη τον οποίον αποκάλεσε οραματιστή και ταυτόχρονα δημιουργό σημαντικών έργων που έγιναν επί προεδρίας του (1993-2008), που θα μαρτυρούν την μεγάλη προσφορά του προς τον Σύλλογο, την Χαλκιδική και την Μακεδονία. Μετά το μνημόσυνο προσφέρθηκε καφές και κεράσματα στην αίθουσα του Ναού. Στη συνέχεια στο πέραςμα μας από την πρωτεύουσα του Νομού, επισκεφτήκαμε το ανακαινισμένο Αρχαιολογικό Μουσείο Πολυγύρου και εντυπωσιαστήκαμε από τα εκθέματά του. Τέλος στο Παλαιόκαστρο, απολαύσαμε ένα υπέροχο γεύμα. Νωρίς το απόγευμα έγινε η επιστροφή με έντονη την αίσθηση της εκπλήρωσης ενός ιερού χρέους.

"Ο ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ"

ΤΟΥ ΒΙΤΣΕΝΤΖΟΥ ΚΟΡΝΑΡΟΥ, 7/12/2024

Πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα «Ναύαρχος Βότσης», στην Κηφισιά. Ήταν μια ενδιαφέρουσα εκδήλωση με συνεργασία του Παγχαλκιδικού Συλλόγου και του Πο-

λιτιστικού Συλλόγου Κασσάνδρειας «Η ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ». Την εκδήλωση επιμελήθηκε η κ. Παντέρη Βασιλική, φιλόλογος, Το κοινό απόλαυσε μια εξαιρετική φιλολογική – καλλιτεχνική εκδήλωση και παράλληλα γνώρισε, κατά κάποιο τρόπο, ένα εμβληματικό έργο του νεοελληνικού λόγου. Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού συγχαίρει θερμά και ευχαριστεί την φιλόλογο κ. Βασιλική Παντέρη που επιμελήθηκε την εκδήλωση, τα μέλη του Πολιτιστικού Συλλόγου Κασσάνδρειας "Η ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ" που την πλαισίωσαν, το Κρητικό μουσικό σχήμα με το λαούτο, την λύρα και τα κρουστά, καθώς και το πολυπληθές ακροατήριο που κατέκλυσε την αίθουσα.

ΕΚΔΡΟΜΕΣ

Το έτος 2024 πραγματοποιήθηκαν οι παρακάτω εκδρομές

- Τετραήμερη Πρωτοχρονιάτικη εκδρομή στην Αχρίδα από 30/12/2023-2/1/2024
- Ημερήσια εκδρομή Αιγές – Παναγία Σουμελά στις 24/02, με συμμετοχή 145 μελών και φίλων
- Τετραήμερη εκδρομή στην Αθήνα από 28-31/3
- Παρακολούθηση Δ' Χαιρετισμών του Ακαθίστου Ύμνου στις 12/4, στην γυναικεία Ι.Μ. του Αγίου Γεωργίου και της Παναγίας Παραμυθίας στο Πενταπλάτανο Γιαννιτσών
- Ημερήσια εκδρομή Σπήλαιο Πετραλώνων – Αρχαία Όλυμθος - Ιερά Μονή Ευαγγελισμού της Θεοτόκου στην Ορμύλια – Ν. Ποτίδαια 25/5, με συμμετοχή 97 μελών και φίλων
- Εφταήμερη εκδρομή στις Βαλτικές χώρες σε δύο γκρουπ. Το πρώτο από 9/7 -16/7 και το δεύτερο από 23/7-29/7, με συμμετοχή 96 μελών και φίλων
- Εξαήμερη εκδρομή στις Βαυαρικές Άλπεις σε δύο γκρουπ. Το πρώτο γκρουπ από 10/10 – 15/10 και το δεύτερο από 16/10-21/10, με συμμετοχή 95 μελών και φίλων
- Ημερήσια εκδρομή Οχυρά Ρούπελ – Ι. Μ. Ακριτοχωρίου - Λίμνη Κερκίνη, 9/11, με συμμετοχή 148 μελών και φίλων

Όλες οι εκδρομές ήταν καταπληκτικές, άρτια σχεδιασμένες, άφησαν άριστες εντυπώσεις και υπέροχα βιώματα στους συμμετέχοντες.

Ο ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Το περιοδικό μας αποτελεί τον καθρέφτη και την ταυτότητα του Συλλόγου. Τη χρονιά που πέρασε κυκλοφόρησαν κανονικά τέσσερα τεύχη και συμπληρώθηκαν έτσι δεκαπέντε χρόνια αδιάλειπτης κυκλοφορίας, ανά τρίμηνο.. Συντονιστής εκ μέρους του Δ.Σ, ήταν ο Πρόεδρος κ. Ιωάννης Κοτσάνης και τη φιλολογική επιμέλεια για το 2024 είχε η Κα Ιφιγένεια Κοτσάνη, κόρη του Προέδρου μας. Ιδιαίτερες ευχαριστίες ανήκουν σε όλους τους αρθρογράφους. Σπουδαία και ενδιαφέροντα κάθε φορά τα άρθρα, με μια ποικι-

λία εξαιρετική, αποσπών κάθε φορά και καλύτερα σχόλια και έχουν καταστήσει τον Παγκαλκιδικό Λόγο έγκριτο περιοδικό της Χαλκιδικής. Όλους τους τιμούμε και τους ευχαριστούμε δημόσια.

ΧΟΡΗΓΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

Οι χορηγοί των 4 τευχών του έτους 2024 ήταν:

- του 58ου τεύχους η κ. Μαρία Λυπηρίδη – Μπουλάκη του 59ου τεύχους, τα αδέρφια κ. Μαρία Μαλανδρή και κ. Παναγιώτης Μαλανδρής καθώς και ο κ. Βελισσάριος Χωρινός, του 60ου τεύχους, η Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής με εισήγηση της Αντιπεριφερειάρχη κ. Κατερίνας Ζωγράφου, του 61ου τεύχους, οι αδελφές κυρίες Μαρία και Καίτη Δημητρακούδη,

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Την συντακτική επιτροπή του περιοδικού αποτέλεσαν οι καταξιωμένοι επιστήμονες:

Αυγολούπης Σταύρος, Ομότιμος Καθηγητής Αστρονομίας του ΑΠΘ,

Καρτσιώτης Μιχαήλ, τέως Εκπαιδευτικός, Επίτιμος Πρόεδρος του Παγκαλκιδικού Συλλόγου, Παπάγγελος Ιωακείμ, δόκτωρ Αρχαιολόγος, Παυλούδης Χρήστος, Υποναύαρχος Π.Ν. ε.α., Τσαμουρτζή Μαρία, Αρχιτέκτων Μηχανικός, Τσίκουλας Ιωάννης, Ομότιμος Καθηγητής Ιατρικής του ΑΠΘ, Κοτσάνης Ιωάννης, Τραπεζικός (συντονιστής έχων τη γενική επιμέλεια του περιοδικού)

Στη συντακτική επιτροπή προστέθηκαν από το προηγούμενο τεύχος και τα μέλη του Δ.Σ. του Συλλόγου Λυρτζής Αστέριος, Ζαμπόκα Κοκόνη, Βενετσανάκη Πηγή, Στρατής Απόστολος και ο πρώην Αντιπρόεδρος του Συλλόγου Οικονόμου Τριαντάφυλλος

ΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Η χορωδία με χοράρχη τον κ. Στέφανο Κωφίδη και υπεύθυνες λειτουργίας εκ μέρους του Δ.Σ., την Αντιπρόεδρο του Συλλόγου κυρία Κοκόνη Ζαμπόκα και συνεργάτη την κ. Αγγέλα Μητσιά, το 2024 εμφανίστηκε με εξαιρετική επιτυχία στις παρακάτω εκδηλώσεις.

Στην μουσικοχορευτική εκδήλωση του Συλλόγου την Τετάρτη 5/6, στη Νέα Ελβετία, Στην Εστία μας, στις 10/4 στην εκδήλωση με θέμα «ΨΥΧΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ», Στην 20η συνάντηση χορωδιών Θεσσαλονίκης και Χαλκιδικής στο Δημοτικό θέατρο "Σταύρος Κουγιουμτζής", Στις 15/6 στην εκδήλωση του ΚΑΠΗ ΑΡΝΑΙΑΣ, Την Κυριακή 3/11 η μικτή Χορωδία του Συλλόγου μας, πραγματοποίησε καταπληκτική εμφάνιση και καταχειροκροτήθηκε από τους παρευρισκόμενους, στην συμμετοχή της στο 37ο χορωδιακό Φεστιβάλ της Πολιτιστικής Λέσχης Προσωπικού ΟΤΕ Ν. Θεσσαλονίκης στο Α.Π.Θ., Στην εκδήλωση με θέμα «ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΙΚΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ - ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙ-

ΣΗ», στις 13/11, Στις 19/12 πλαισίωσε τη χριστουγεννιάτικη γιορτή του Συλλόγου μας.

Το χορευτικό συγκρότημα Λειτουργεί με τρία ξεχωριστά τμήματα και χοροδιδάσκαλο τον κ. Ζέττα Γιάννη. Υπεύθυνοι λειτουργίας των τμημάτων εκ μέρους του Δ.Σ., είναι ο Γ.Γ. κ Λυρτζής με συνεργάτη την κ. Αγγέλα Μητσιά. Το 2024 εμφανίστηκε με εξαιρετική επιτυχία στις παρακάτω εκδηλώσεις.

- ♦ Την Καθαρά Δευτέρα 18/3 στο Άλσος της Ν. Ελβετίας,
- ♦ Στις 18/5, στο 17ο χορευτικό αντάμωμα στον Πολύγυρο
- ♦ Στη μουσικοχορευτική εκδήλωση του Συλλόγου την Τετάρτη 5/6
- ♦ Το τετραήμερο 5-8 Ιουλίου στην Αλόνησο, στο 8ο Φεστιβάλ Αλοννήσου,
- ♦ Στην Παλαιόχωρα στις 10/8 στο 11ο Αντάμωμα χορευτικών, που διοργάνωσε ο Πολιτιστικός Σύλλογος Παλαιόχωρας «Η Ελπίς»
- ♦ Στις 19/8 στην Κριθιά Θεσσαλονίκης, στην εκδήλωση «Θεοτόκια 2024»
- ♦ Στο Πολύχρονο στις 7 Σεπτεμβρίου, στην εκδήλωση «Χορευτικό Αντάμωμα»

ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Τα οικονομικά του Συλλόγου μας θ' αναλυθούν από τον Ταμία αμέσως μετά. Θέλουμε να σας παρακαλέσουμε όλους να συνδράμετε και να βοηθήσετε ενημερώνοντας τους συγγενείς και φίλους σας για τη δράση του συλλόγου, να τους προτρέψετε να γραφούν στο σύλλογο και επίσης να προτρέψετε φίλους και γνωστούς, που ήδη είναι εγγεγραμμένοι στο σύλλογο, να εξοφλούν έγκαιρα τη συνδρομή τους.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΤΟ 2025

Πρωτεύων στόχος είναι να διατηρήσουμε και να συντηρήσουμε όσα ως Σύλλογος κατακτήσαμε και δημιουργήσαμε μέχρι σήμερα.

- ♦ Όπως κάθε χρόνο πρώτο στόχο έχουμε να κάνουμε πράξη την αλληλεγγύη. Αλληλεγγύη μεταξύ μας και βοήθεια σε όσους έχουν ανάγκη.
- ♦ Δεύτερος στόχος είναι να συνεχίσουμε τη λειτουργία των υπάρχοντων τμημάτων και τη δημιουργία νέων
- ♦ Να συνεχίσουμε την έκδοση του ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ με όσο το δυνατό πιο βελτιωμένο περιεχόμενο, αναζητώντας και εμείς και εσείς χορηγούς και αρθρογράφους.
- ♦ Να συνεχίσουμε το πρόγραμμα των εκδρομών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, γιατί με τις εκδρομές ο σύλλογός μας θέλει να προσφέρει, στα μέλη και στους φίλους του, την ευκαιρία για χαλάρωση, ψυχαγωγία, αλλά και τη γνωριμία με νέους τόπους, ανθρώπους, ήθη και έθιμα

και τρόπους ζωής. Οι εκδρομές δημιουργούν καινούργιες σχέσεις, σφιχτοδέουν τις παλιές φιλίες και γενικά γεμίζουν και μορφαίνουν τη ζωή μας και όσοι μας ακολουθούν στις εκδρομές έχουν διαπιστώσει όλα τα παραπάνω.

- ♦ Να διοργανώσουμε εκδηλώσεις με χορευτικά και χορωδίες, με συμμετοχή Χαλκιδικιώτικων και όχι μόνο, χορευτικών και χορωδιών.

- ♦ Να συνεχίσουμε τις ποιοτικές μας εκδηλώσεις, στην αίθουσα του Συλλόγου με διαλέξεις, φιλολογικά βραδινά, παρουσιάσεις βιβλίων, επίκαιρες γιορτές, ακροάσεις, μουσικών συνόλων, διασκεδάσεις, παραστάσεις, καθώς και νέες πρωτότυπες εκδηλώσεις.

- ♦ Να συνεχίσει η λειτουργία της ιστοσελίδας

panchalkidikos.gr και των δύο προφίλ στο facebook του συλλόγου μας, όπου μπορείτε να ενημερώνεστε για οτιδήποτε θεωρούμε αξιόλογο, για το σύλλογο και τη Χαλκιδική, όπως επίσης και για παλαιότερες εκδηλώσεις. Επίσης στην ιστοσελίδα μας μπορεί ο οποιοσδήποτε να βρει όλα τα περιοδικά του ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ και να τα διαβάσει ηλεκτρονικά, από οποιαδήποτε γωνιά της γης. Η διαχείριση της Ιστοσελίδας και των profil του facebook, γίνεται από τον υποφαινόμενο, Γενικό Γραμματέα του Συλλόγου, κ. Αστέριο Λυρτζή,

- ♦ Να κάνουμε εκστρατεία για να εγγράψουμε νέα μέλη στο Σύλλογό μας, ώστε να μην υπάρχει Χαλκιδικιώτης που να μην είναι γραμμένος στο Σύλλογο.

Νέα μέλη του Συλλόγου εγγραφέντα μέχρι 10/3/2025

1. Βλάχου- Βογιατζή Αναστασία	Παλιοχώρι	Αρ.Μητρώου	2064	11. Χαριστός Ευάγγελος	Αρναία	Αρ.Μητρ.	2074
2. Λέσκα Γεώργιος	Αγ.Αθανάσιος Πέλλας		2065	12. Τσιβρανίδης Δημήτριος	Θεσσαλονίκη		2075
3. Πανιώρα Ευαγγελία	Αρναία		2066	13. Τσιβρανίδου Όλγα	Θεσσαλονίκη		2076
4. Μιχαλάκη Στέλλα	Ν. Μουδανιά		2067	14. Γιανναράκης Πέτρος	Θεσσαλονίκη		2077
5. Γιαννέλη Χρυσούλα	Αγ.Νικόλαος		2068	15. Γιανναράκη Συμέλα	Θεσσαλονίκη		2078
6. Αρζουμανίδης Ιωάννης	Ν.Καλλικράτεια		2069	16. Κουτσού Βενετία	Βάβδος		2079
7. Οφθαλμίδου Κυριακή	Ολυμπιάδα		2070	17. Καρωτάκη Όλγα	Ν. Μουδανιά		2080
8. Νιντασούδη Παρασκευή	Φούρκα		2071	18. Μπάκα Αφροδίτη	Κασσάνδρεια		2081
9. Γιαννάκης Ιωάννης	Θεσσαλονίκη		2072	19. Καραβάτου Αικατερίνη	Ν. Μαρμαράς		2082
10. Παραθυράς Ιωάννης	Φούρκα		2073				

Σημ. Το Δ.Σ. καλωσορίζει με χαρά τα νέα μέλη και τα προσκαλεί σε ενεργό συμμετοχή στη ζωή και την δράση του Συλλόγου μας.

Π Ε Ν Θ Η

Έφυγαν από την ζωή

- ♦ **Γεώργιος Δρούγκας**, Φαρμακοποιός από την Μεγάλη Παναγία. Επίλεκτο νέο μέλος του Παγχαλκιδικού με Α.Μ. 1999. Σημαντική ήταν η κοινωνική και Πολιτιστική του προσφορά στην Μ. Παναγία και στην γύρω περιοχή

- ♦ **Δημήτριος Καραμαύρος**, Δικηγόρος Υπάλληλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις Βρυξέλες, από το Πευκοχώρι. Επίλεκτο νέο μέλος του Συλλόγου μας με Α.Μ. 1952

- ♦ **Αθανάσιος Χριστανός**, Φιλολόγος από τον Πολύγυρο. Επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας με Α.Μ. Είχε επί 10 χρόνια την φιλολογική επιμέλεια του περιοδικού μας **(βλέπετε αφιέρωμα σελ. 48)**

- ♦ **Ερατώ Ζέλιου**, Φιλολόγος – Σύμβουλος Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από τον Ταξιάρχη. Επίλεκτο και από τα παλαιότερα μέλη του Συλλόγου μας με Α.Μ. 236. Σημαντική και σπουδαία η προσφορά της στην Ιστορία και παράδοση της Χαλκιδικής με πλήθος εργασιών και Δημοσιεύσεων. Είχε για πολλά χρόνια μόνιμη εκπομπή στο κανάλι 4ε. Μέλος για πολλά χρόνια στο Δ.Σ. της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής. Είχε την επιμέλεια της έκδοσής του έγκριτου περιοδικού τα Χρονικά της Χαλκιδικής.

- ♦ **Ιωακείμ Παπάγγελος**, Δρ. Αρχαιολόγος και πτυχιούχος του Οικονομικού τμήματος του Α.Π.Θ. από την Νικήτη, με πλήθος δημοσιεύσεων και ανασκαφών. Μέλος της συντακτικής επιτροπής του Παγχαλκιδικού λόγου από την έκδοσή του και συχνή παρουσία στις εκδηλώσεις του Συλλόγου μας. Διετέλεσε για πολλά χρόνια στο Δ.Σ. της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής. **(βλέπετε αφιέρωμα στις σελ. 44, 45)**

Το Δ.Σ. απευθύνει θερμά συλλυπητήρια στους οικείους των μεταστάντων ευχόμενο την εξ ύψους παρηγορία.

Σ.Σ.: Παρακαλούνται όλα τα μέλη, οι συγγενείς και οι φίλοι, να ειδοποιούν για εκδημίες μελών μας, ώστε να ενημερώνεται το Περιοδικό, και να παρίσταται, αν είναι δυνατόν, αντιπροσωπεία του Δ.Σ.

Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Η ΕΤΗΣΙΑ ΤΑΚΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Την Κυριακή 26 Ιανουαρίου 2025 πραγματοποιήθηκε η ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση του Παγχαλκιδικού. Η Γ.Σ. πραγματοποιήθηκε μετά από τρία χρόνια στην Εστία του Συλλόγου μας. “ΒΡΑΣΙΔΑΣ ΚΥΡΙΑΦΙΝΗΣ”

Πρόεδρος της Γ.Σ. εξελέγη ο κ. Γεώργιος Βέλλιος, από το Παλαιοχώρι και πρακτικογράφοι οι κ.κ. Ζαφείρης Οικονόμου από την Γαλάτιστα και Αστέριος Πλιάκος από τα Δουμπιά.

Την Γ.Σ. τίμησαν με την παρουσία τους ο Βουλευτής Θεσσαλονίκης κ Σταύρος Καλαφάτης, ο π. Υπουργός κ. Χρήστος Πάχτας, ο Επίτιμος πρόεδρος του Παγχαλκιδικού κ. Μιχ. Καρτσιώτης, πρόεδροι και μέλη Δ.Σ. Πολιτιστικών και λοιπών φορέων από τη Χαλκιδική, ομότιμοι καθηγητές του Α.Π.Θ. κ.α. Επίσης τίμησαν με την παρουσία τους περισσότερα από 100 μέλη και φίλοι του Συλλόγου.

Χαιρετισμό στην Γ.Σ. έστειλαν οι Βουλευτές Χαλκιδικής Ιωάννης Γιώργου, Απόστολος Πάνας και η Αντιπεριφερειάρχης κ. Κατερίνα Ζωγράφου.

Μετά τον σύντομο χαιρετισμό από τον Πρόεδρο του Δ.Σ., τον πρόεδρο της Γ.Σ. και τον π. Υπουργό κ. Πάχτα, άρχισαν οι εργασίες με την συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Έκθεση πεπραγμένων του Δ.Σ.

Ο Γεν. Γραμματέας κ. Αστέριος Λυρτζής παρουσίασε την έκθεση πεπραγμένων του έτους 2024, με ταυτόχρονη προβολή φωτογραφιών από δράσεις και εκδηλώσεις του συλλόγου. (Η έκθεση έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα και στο face book του Συλλόγου. Επίσης στις σελίδες 48-51 του παρόντος τεύχους)

Ταμειακός Απολογισμός.

Ο Ταμίας του Συλλόγου κ. Αβραάμ Παπαδόπουλος, έκδηλα συγκινημένος, αφού επί 30 και πλέον χρόνια εκτελεί τα καθήκοντα του Ταμιά, έκανε τον οικονομικό απολογισμό. Τα έσοδα ήταν 24.008 και τα έξοδα 22.502.- Ευρώ. Το υπόλοιπο προς χρήση του τρέχοντος έτους είναι 58.471.- Ευρώ. Παρακάλεσε επίσης τα μέλη για την τακτική πληρωμή των συνδρομών.

Έκθεση Εξελεγκτικής Επιτροπής.

Ο προεδρεύων της Ε.Ε. κ. Φώτης Ταλέας και αυτός συγκινημένος για τα πολλά χρόνια που υπηρετεί τον Παγχαλκιδικό, ανέγνωσε τα πρακτικά του ελέγχου που διενήργησε η επιτροπή, σύμφωνα με την οποία τα διαχειριστικά βιβλία και τα παραστατικά στοιχεία εσόδων και δαπανών τηρούνται με τάξη και στην συνέχεια διατυπώθηκαν συγχαρητήρια στον Ταμία.

Κριτική των Διοικητικών και Οικονομικών Πεπραγμένων – Προτάσεις.

Τον Λόγο ζήτησαν και πήραν.

Ο κ. Σταύρος Αυγολούπης Ομότιμος καθηγητής Αστροφυσικής του Α.Π.Θ. ο οποίος αφού συνεχάρη το Δ.Σ. πρότεινε τα εξής: 1. Να προβεί σε ενέργειες το Δ.Σ προκειμέ-

Επιμέλεια: Ιωάννης Κοτσάνης
νου να συνεχιστούν οι ανασκαφές στα Αρχαία Στάγειρα και 2. Να κάνει ότι είναι δυνατόν για να ξεκινήσει στα Αρχαία Στάγειρα το Αριστοτελικό κέντρο που επί πολλά χρόνια αναφέρεται.

Ο επίτιμος πρόεδρος κ. Μιχαήλ Καρτσιώτης, ο οποίος αφού συνεχάρη και αυτός το Δ.Σ. για το πλήθος των εκδηλώσεων, πρότεινε πάλι την έκδοση Τετραδίου- Λευκώματος για τον ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ, ανάλογο με εκείνο που εκδόθηκε για την Επανάσταση του 1821 στην Χαλκιδική, με στόχο να διανεμηθεί στα Σχολεία.

Ο κ. Ζαφείρης Οικονόμου, οποίος πρότεινε να βρεθούν τρόποι να έρθει η Νεολαία στον Σύλλογο με την δημιουργία ομάδας Θεάτρου και τμημάτων χορωδίας και χορευτικού για νέους.

Η κ. Κοκόνη Ζαμπόκα, η οποία πρότεινε να γίνουν μαθήματα πρώτων βοηθειών στον σύλλογο και να ευαισθητοποιηθούν περισσότερα μέλη του Π.Σ. στον εθελοντισμό.

Ο κ. Γεώργιος Βέλλιος, ο οποίος αναφέρθηκε στο Θεοφύλακτο κάστρο του Παλαιοχωρίου, που είναι σχεδόν άγνωστο και πρότεινε να γίνουν ενέργειες για τη συντήρησή και τη διαφήμισή του.

Δευτερολογία του προέδρου κ. Ιωάννη Κοτσάνη.

Ο πρόεδρος του Δ.Σ. Κ. Ιωάννης Κοτσάνης πήρε τον λόγο και ανακοίνωσε στην Γ.Σ. ότι το Δ.Σ. θα συζητήσει τις προτάσεις (κάποιες έχουν ήδη συζητηθεί) και θα λάβει σχετικές αποφάσεις.

Ιδιαίτερα αναφέρθηκε για την πολύ καλή συνεργασία με τις δύο Μητροπόλεις του Νομού μας την Περιφερειακή Ενότητα και τους Δήμους της Χαλκιδικής, καθώς και με τις Διευθύνσεις της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τους Πολιτιστικούς φορείς του Νομού. Επίσης αναφέρθηκε στην μεγάλη επιτυχία των εκδρομών που είναι επένδυση ζωής, στη δημιουργία Βιβλιοθήκης στην Εστία, την προμήθεια 100 αγαλαματιδίων του Αριστοτέλη και την προμήθεια νέων γυναικείων φορεσιών για το χορευτικό με χρηματοδότηση της Περιφερειακής ενότητας Χαλκιδικής. Τόνισε την Προσπάθεια που συνεχίζει ο Παγχαλκιδικός προκειμένου να γίνει περισσότερο γνωστή η Επανάσταση του 1821 στην Χαλκιδική και την συνεργασία που ανέπτυξε με τον Δήμο Πολυγύρου για την αποκατάσταση της χάλκινης επένδυσης της αναπαράστασης της Μάχης στο Μνημείο στην Αγία Αναστασία, που κλάπηκε από αγνώστους το 2019. Τέλος, επεσήμανε την προσπάθεια που καταβάλλεται σε συνεργασία με την Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής να γραφεί επιτέλους η συμβολή της Χαλκιδικής και του Χαλασμού της Κασσάνδρας στην Ελληνική Επανάσταση του 1821 στα σχολικά βιβλία.

Ακολούθως, ευχαρίστησε τα μέλη του Δ.Σ. για την εθελοντική τους προσφορά, αλλά και τους Μητροπολίτες Χαλκιδικής, τον Αρχιμανδρίτη π. Νικόδημο, τον επίτιμο πρόεδρο κ. Καρτσιώτη, την Αντιπεριφερειάρχη κ. Ζωγράφου,

τους Δημάρχους Χαλκιδικής και τον Δήμαρχο Θέρμης, τους Διευθυντές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Επίσης ευχαρίστησε την συντακτική επιτροπή του περιοδικού, τους Χορηγούς, όλα τα μέλη που λαμβάνουν μέρος στις εκδηλώσεις και εκδρομές του Συλλόγου, τους συντελεστές των διαφόρων εκδηλώσεων που πραγματοποιεί ο Σύλλογος και όλους όσους παρευρίσκονταν στην Γ.Σ. Έκλεισε την δευτερολογία του με ευχαριστήρια στο προεδρείο της Γ.Σ. και την υπόσχεση ότι το Δ.Σ. θα συνεχίσει την προσπάθεια, θα επιχειρήσει την διόρθωση όποιων παραλείψεων και θα κάνει ό,τι είναι δυνατόν, για την επιτυχία σε όλους τους τομείς των επιδιώξεών του Συλλόγου.

Έγκριση η μη των Πεπραγμένων.

Ο Πρόεδρος της Γ.Σ. κάλεσε το σώμα να εγκρίνει η όχι τα Πεπραγμένα-Διοικητικά και οικονομικά, όπως αυτά ανακοινώθηκαν από τους εισηγητές. Με ανάταση της χειρός και μέσω θερμών χειροκροτημάτων εγκρίθηκαν ομόφωνα τα πεπραγμένα, χωρίς καμία αρνητική ψήφο.

Απονομή τιμητικών διακρίσεων.

Ο πρόεδρος του Δ.Σ. Ιωάννης Κοτσάνης, αφού ευχαρίστησε την Γ.Σ. για την έγκριση των πεπραγμένων, ανακοίνωσε ότι το Δ.Σ. αποφάσισε να τιμήσει 2 μέλη του Συλλόγου για την πολύτιμη διαχρονική προσφορά τους στον Παγχαλκιδικό Σύλλογο. Ανέφερε μεταξύ άλλων ότι το Δ.Σ. θα συνεχίσει να απονέμει τιμητικές διακρίσεις σε άτομα που προσφέρουν στον Παγχαλκιδικό, στην Χαλκιδική και γενικά στα κοινά. Η αναγνώριση της αξίας ενός ανθρώπου προάγει το ηθικό μεγαλείο και την αίσθηση του κοινωνικού δικαίου. Η τιμή στους ανθρώπους που προσφέρουν και έχουν την αποδοχή των συνανθρώπων τους, πρέπει να τους αποδίδεται εν ζωή.

Το Δ.Σ. απένειμε τιμητικές διακρίσεις για την πολύτιμη διαχρονική προσφορά τους στον Παγχαλκιδικό Σύλλογο και στο περιοδικό Παγχαλκιδικός Λόγος (Π.Λ.) στα εξής μέλη:

1. Στον κ. **Ιωάννη Καραμίχο**, φιλόλογο ποιητή από την Αρναία, μέλος της επιτροπής έκδοσής του Περιοδικού Π.Λ. για πολλά χρόνια Την τιμητική πλακέτα παρέδωσαν στον τιμώμενο, ο πρόεδρος κ. Ιωάννης Κοτσάνης και η Αντιπρόεδρος κ. Κοκόνη Ζαμπόκα.

2. Στον κ. **Σταύρο Αυγολούπη**, Ομότιμο καθηγητή Αστρονομίας του τμήματος Φυσικής του Α.Π.Θ. από την Μεγάλη Παναγία, πρώην αντιπρόεδρο του Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού και μέλος της επιτροπής έκδοσης του Π.Λ. από την έκδοσή του. Την τιμητική πλακέτα παρέδωσαν ο Πρόεδρος και ο Γενικός Γραμματέας κ. Αστέριος Λυτζής.

Τα βιογραφικά των τιμηθέντων ανέγνωσε το μέλος του Δ.Σ. κ. Πηγή Βενετσανάκη.

Μετά την λήξη της Γ.Σ. μοιράστηκαν βασιλοπιτάκια στους παρευρισκόμενους. Τυχερός ήταν ο Γεώργιος Αστ. Τρικαλλιώτης.

ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΗΣ ΧΟΡΩΔΙΑΣ ΜΑΣ ΣΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ Ν. ΤΡΙΓΛΙΑΣ

Την Κυριακή 12/1/2025 το απόγευμα, η χορωδία μας

πραγματοποίησε σπουδαία εμφάνιση στο φεστιβάλ χορωδιών που διοργανώθηκε από τον Δήμο Ν. Προποντίδας και την Δημοτική χορωδία Ν. Τρίγλιας. Πριν την έναρξη της εκδήλωσης έγινε η κοπή της βασιλόπιτας της Δημοτικής Χορωδίας Ν. Τρίγλιας.

Στην εκδήλωση συμμετείχαν κατά σειρά εμφάνισης,

- Η Δημοτική χορωδία της Ν. Τρίγλιας

- Η χορωδία του Πολιτιστικού συλλόγου Παλιουρίου «ΘΕΡΑΜΒΟΣ»

- Η μικτή χορωδία του Παγχαλκιδικού συλλόγου «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

- Η παραδοσιακή χορωδία Μ. Παναγίας και

- Η χορωδία του Πολιτιστικού συλλόγου Κασσανδρείας «Η ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ»

Η χορωδία του Παγχαλκιδικού συλλόγου υπό την διεύθυνση του μαέστρου Στέφανου Κωφίδη, στο πιάνο ο Γ. Γεραμπανάκης, παρουσίασε με εξαιρετική επιτυχία το παρακάτω πρόγραμμα.

- Είχα φυτέψει μια καρδιά (Ν. Γκάτσιος – Μ. Θεοδωράκης), Χρυσοπράσινο φύλλο (Λεωνίδα Μελένης – Μ. Θεοδωράκης), Τώρα που πας στην ξενιτιά (Ν. Γκάτσιος – Μ. Χατζηδάκης), Όλα μας τα καράβια (Ποιητική συλλογή «Αίνος και Θρήνος» του Γεωργίου Αθάνια), Μαγδαληνή- Άνοιξαν τα δέντρα ούλα (Παραδοσιακό Μακεδονίας).

Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού ευχαριστεί και συγχαίρει θερμά τα μέλη της χορωδίας μας, τον μαέστρο και τον πιανίστα που έλαβαν μέρος στο φεστιβάλ. Επίσης συγχαίρει όλες τις χορωδίες που έλαβαν μέρος στην εκδήλωση για τις εξαιρετικές εμφανίσεις τους. Τέλος ευχαριστεί τον Δήμο Προποντίδας και την Δημοτική Χορωδία Ν. Τρίγλιας για την πρόσκληση της χορωδίας μας στην εκδήλωση και τους συγχαίρει για την διοργάνωση του φεστιβάλ.

Στην εκδήλωση, την οποία παρουσίασε η υπεύθυνη της Δημοτικής Χορωδίας Ν. Τρίγλιας κ Χρυσούλα Σαράφη, παρευρέθηκαν ο Βουλευτής Χαλκιδικής κ. Πάνας, η Αντιπεριφερειάρχης κ. Ζωγράφου, ο Δήμαρχος Ν. Προποντίδας κ. Καρράς, αντιδήμαρχοι και Δημοτικού Σύμβουλοι του Δήμου Ν. Προποντίδας, ο πρόεδρος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου κ. Κοτσάνης, και μέλη του Δ.Σ., πρόεδροι και μέλη των χορωδιών και Πολιτιστικών συλλόγων που έλαβαν μέρος στο φεστιβάλ, κάτοικοι της Ν. Τρίγλιας και γειτονικών κοινοτήτων.

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗ

Την Κυριακή 16 Φεβρουαρίου, ώρα 11.30, ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος σε συνεργασία με την Παλλεσβιακή Ένωση Θεσσαλονίκης διοργάνωσαν εκδήλωση στην αίθουσα του πνευματικού κέντρου του Ιερού Ναού Αγίου Γρηγορίου Παλαμά με θέμα " Γνωριμία με το Ιεραποστολικό έργο στην Μουκόμπα και στην Ρουάντα-Ιεραποστολικές προτεραιότητες".

Μέλη του Παγχαλκιδικού συλλόγου, της Παλλεσβιακής εστίας και πλήθος κόσμου συμμετείχε στη Θεία Λειτουργία που τελέστηκε στον Ιερό Ναό Αγίου Γρηγορίου Παλαμά, στην οποία χοροστάτησε ο Θεοφιλέστατος Επίσκοπος

Μουκόμπα και Δυτικής Τανζανίας, κ.κ. Χρυσόστομος .

Μετά το πέρας της Θείας Λειτουργίας, στην αίθουσα του πνευματικού κέντρου του Ιερού Ναού Αγίου Γρηγορίου Παλαμά, προσφέρθηκε ζεστός καφές και πρωϊνά εδέσματα από τις κυρίες του Συλλόγου «Μακεδονικό Παρατηρητήριο».

Εκδηλο ήταν το ενδιαφέρον στην κατάμεστη αίθουσα για το έργο της Ιεραποστολής.

Την εκδήλωση χαιρέτησε ο Πανοσιολογιότατος Αρχιμανδρίτης Πατέρας Μεθόδιος, εκπρόσωπος του Παναγιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ.κ. Φιλοθέου

Στη συνέχεια απηύθυνε χαιρετισμό στους παρευρισκόμενους ο Πρόεδρος της Παλλεσβιακής Ένωσης κ. Παναγιώτης Κουτλής, ο οποίος αναφέρθηκε στο σπουδαίο έργο του επισκόπου κ. Χρυσόστομου στην Ιεραποστολή στην Αφρική, αλλά και παλαιότερα στην Αλβανία όπου και συνεργάστηκε στενά με τον μακαριστό Αρχιεπίσκοπο Αναστάσιο.

Ο Πρόεδρος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου κ. Ιωάννης Κοτσάνης καλωσόρισε τους παρευρισκόμενους, ευχήθηκε ευόδωση στο σπουδαίο έργο που επιτελεί η Ιεραποστολική Επισκοπή και ευχαρίστησε όλους όσους συνέβαλαν στην διοργάνωση της εκδήλωσης.

Κύριος ομιλητής ήταν ο Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Μουκόμπα και Δυτικής Τανζανίας κ.κ.Χρυσόστομος, ο οποίος παρουσίασε λεπτομερέστατα, με μεγάλη ευαισθησία και αμεσότητα, το σπουδαιότατο έργο της Ιεραποστολικής Επισκοπής στη χώρα της Τανζανίας και στη χώρα της Ρουάντα, προκαλώντας έντονα συναισθήματα και συγκίνηση στο πολυπληθές ακροατήριο, κρατώντας αμείωτο το ενδιαφέρον και την προσοχή των ακροατών για τα όσα θαυμαστά άκουγαν και έβλεπαν. Στο πλαίσιο της ομιλίας του αναφέρθηκε με ιδιαίτερο ζήλο στους σκοπούς της Ιεραποστολικής Επισκοπής, στα προβλήματα και στις ποικίλες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν προς την επίτευξη των ευγενών στόχων τους.

Στη συνέχεια παρουσιάστηκε, με εξαιρετική επιτυχία, από τον Καθηγητή Θεολογίας του Α.Π.Θ. κ. Νικόλαο Τσιρέβελο, το βιβλίο του Θεοφιλέστατου Επισκόπου κ.κ. Χρυσόστομου «ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΟΙ».

Η εκδήλωση πλαισιώθηκε από την χορωδία του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, με χοράρχη τον κ. Κωφίδη Στέφανο, προκαλώντας συγκίνηση με τα ιδιαίτερα τραγούδια που ερμήνευσε και συντονίστηκε με ιδιαίτερη επιτυχία από την αντιπρόεδρο του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, κ. Κουτσιαντά-Ζαμπόκα Κοκκώνη Τέλος, παραβρέθηκαν και τίμησαν με την παρουσία τους ο Πανοσιολογιότατος Αρχιμανδρίτης π. Μεθόδιος, εκπρόσωπος του Παναγιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Φιλοθέου, ο Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Ρηγίου κ. Ειρηναίος, ο Υπουργός Μακεδονίας Θράκης κ. Γκιουλέκας, ο Βουλευτής Θεσσαλονίκης κ. Καλαφάτης, η Βουλευτής Χαλκιδικής κα Μάλαμα, ο Βουλευτής Κιλκίς κ. Παπάς, ο Πρόεδρος του Μακεδονικού Παρατηρητηρίου κ. Μαχάς και μέλη του Δ.Σ., ο Επίτιμος Πρόεδρος του Παγχαλ-

κιδικού Συλλόγου κ. Καρτσιώτης, ο Πρόεδρος της Παλλεσβιακής Ένωσης κ. Κουτλής και μέλη του Δ.Σ., ο Πρόεδρος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου κ. Κοτσάνης και μέλη του Δ.Σ., ιερείς, μέλη και φίλοι της Παλλεσβιακής Ένωσης, του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, του Μακεδονικού Παρατηρητηρίου και πλήθος κόσμου.

ΕΤΗΣΙΟΣ ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ

Με ιδιαίτερη επιτυχία πραγματοποιήθηκε ο Αποκριάτικος χορός του Συλλόγου μας, την Κυριακή 23 Φεβρουαρίου 2025, στο πολυτελές κέντρο ALLEA, στη WATERLAND, με αθρόα συμμετοχή μελών και φίλων του Παγχαλκιδικού.

Την εκδήλωση άνοιξε με εγκάρδιο χαιρετισμό προς τους παρευρισκόμενους ο Πρόεδρος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου κ. Κοτσάνης, με τα μέλη του Δ.Σ. δίπλα του. Αναφέρθηκε στις ποικίλες δραστηριότητές του Συλλόγου, επισημαίνοντας την ιδιαίτερος σημαίνουσα, για την ανάδειξη της ιστορίας της Επανάστασης της Χαλκιδικής το 1821, πρωτοβουλία του Παγχαλκιδικού για την κατασκευή και επανατοποθέτηση του ανάγλυφου της αναπαράστασης μάχης στο μνημείο του Καπετάν Χάψα, στην Αγία Αναστασία, το οποίο έχει κλαπεί. Τόνισε επίσης την αγαστή συνεργασία, στην προσπάθεια αυτή, της Περιφερειακής Ενότητας του Νομού μας, όλων των Δήμων της Χαλκιδικής, καθώς και του Δήμου Θέρμης.

Στη συνέχεια απηύθυνε χαιρετισμό και ευχαρίστησε τους παρευρισκόμενους το μέλος του Δ.Σ. κ Αγγέλα Μητσιά η οποία και είχε την κύρια ευθύνη της επικοινωνίας και τακτοποίησης των μελών και φίλων του Παγχαλκιδικού που ήρθαν στον Αποκριάτικο χορό.

Την εκδήλωση χαιρέτησαν επίσης, ο Βουλευτής Χαλκιδικής κ. Γιώργου, ο Βουλευτής Θεσσαλονίκης κ. Καλαφάτης, επαινώντας το εξαιρετικό έργο του Συλλόγου μας και ο Δήμαρχος Πολυγύρου κ. Εμμανουήλ, ο οποίος αφού επαίνεσε τον Σύλλογο, εξήρε την πρωτοβουλία του για την ανάδειξη της ιστορίας του τόπου μας στην Επανάσταση του 1821 και δήλωσε την αμέριστη συμπαράστασή του στην προσπάθειά μας για την κατασκευή του γλυπτού της αναπαράστασης του μνημείου.

Η κα Θασίτου-Βενετσανάκη, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου, καλωσορίζοντας τα μέλη και τους φίλους, επεσήμανε την αξία της ενότητας των μελών και φίλων του Συλλόγου και τόνισε την αναγκαιότητα της ενδυνάμωσης των μεταξύ μας σχέσεων μέσα από τις κοινές παραδόσεις του τόπου μας, της αναζήτησης της ιστορικής και πολιτιστικής συνέχειας, μέσω των δραστηριοτήτων του, της ενίσχυσης, ανάδειξης και προβολής όλων των δημιουργικών στοιχείων της πλούσιας παράδοσής μας, αγκαλιάζοντας παράλληλα το νεώτερο και το σύγχρονο.

Το Χορευτικό τμήμα, υπό την διδασκαλία του κ. Ζέτα, με υπεύθυνο τον Γ.Γ. του Συλλόγου κ. Λυρτζή, που χαιρέτισε και ευχαρίστησε τους παρευρισκόμενους, παρουσίασε χορούς, προερχόμενους από τις αλησμόνητες πατρίδες, τιμώντας τους Χαλκιδικιώτες απόγονους των Μικρασιατών

και συνέβαλε στην ατμόσφαιρα γλεντιού και κεφιού, που κυριάρχησε, με την συμμετοχή σχεδόν όλων των μελών και φίλων στο γλέντι, που κυριολεκτικά άναψε. Τα μέγιστα επίσης συνέβαλαν στην μεγάλη επιτυχία του χορού, η πολυμελής και εξαιρετική ορχήστρα, υπό την διεύθυνση του κ. Τσολοδήμου, με ήχους παραδοσιακούς αλλά και σύγχρονους, καθώς επίσης το πολυτελές κέντρο ALLEA, το καταπληκτικό φαγητό και η άψογη εξυπηρέτηση.

Ευχάριστη έκπληξη της εκδήλωσης αποτέλεσε η αναβίωση, από μέλη του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, μιας καταπληκτικής βουκολικής σκηνής, που εντυπωσίασε τους παρευρισκόμενους με την αυθεντικότητά της και ζωντάνεψε μνήμες του τόπου μας.

Η λαχειοφόρος αγορά, που έλαβε χώρα στην πορεία της γιορτής, είχε πλούσια και εκλεκτά δώρα, προσφορά των χορηγών-μελών του συλλόγου μας, τους οποίους ευχαριστούμε θερμά για τις χορηγίες τους.

Τέλος, την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους ο Βουλευτής Θεσσαλονίκης κ. Καλαφάτης, ο Βουλευτής Χαλκιδικής κ. Γιώργου, ο Δήμαρχος Πολυγύρου κ. Εμμανουήλ ο επίτιμος πρόεδρος κ. Καρτσιώτης, ο π. Πρόεδρος Πετροκέρασων κ. Καλαφάτης, η π. αντιδήμαρχος Καλαμαριάς κ. Νικολέτου, ο π. Δήμαρχος Αρναίας κ. Καραστέργιος, ο οποίος προετοίμασε και παρουσίασε την Βουκολική παράσταση, η π. Αντιδήμαρχος Σιθωνίας κ. Λαθούρη Πάργα, η οποία ήρθε στον χορό με 20 γυναίκες από την Συκιά και απηύθυνε χαιρετισμό, ο π. πρόεδρος των συνταξιούχων Δημοσίων Υπαλλήλων Κεντρικής Μακεδονίας κ. Οικονόμου και πλήθος μελών και φίλων του Παγχαλκιδικού Συλλόγου. Χαιρετισμό έστειλαν ο Βουλευτής Χαλκιδικής κ. Πάνας και η Αντιπεριφερειάρχης κ. Ζωγράφου, οι οποίοι λόγω υποχρεώσεων δεν παρευρέθηκαν.

ΕΚΔΡΟΜΗ ΠΕΛΛΑ – ΕΔΕΣΣΑ

Στα πλαίσια των ημερήσιων εκδρομών του Συλλόγου που σκοπό έχουν την γνωριμία με Ιστορικούς, αρχαιολογικούς χώρους, μοναστήρια και όμορφες περιοχές της πατρίδας μας, πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 22/3 μονοήμερη εκδρομή στην Πέλλα τη γενέτειρα του Μ. Αλεξάνδρου. Προορισμός μας η αρχαία Πέλλα, το νεόδμητο μουσείο της πόλης και η Έδεσσα.

Η περιήγησή μας στο μακρινό παρελθόν έμοιαζε με σύνθεση από εικόνες και ιδέες χαραγμένες στο τοπίο, εκεί που η αίγλη των βασιλιάδων και ο μόχθος των θνητών άφησαν ανεξίτηλα τα ίχνη τους, εκεί που η ζωή μοιάζει να συνεχίζεται αθόρυβα μέσα στους αιώνες.

Στην Αρχαία Πέλλα αφού διασχίσαμε την κεντρική Λεωφόρο με την εντυπωσιακή Ιπποδάμεια ρυμοτομία και τα ειδικά διαμορφωμένα δίκτυα κάτω από την γη, φτάσαμε στην τεράστια αγορά με το εντυπωσιακό μέγεθος των 70.000 τ.μ. όπου χτυπούσε η καρδιά της αστικής πόλης. Γύρω από την αγορά οικίες, άλλες μεγαλύτερες και διώροφες, άλλες μικρότερες και ανάμεσα τους ξεχωριστή η οικία του Διονύσου. Η διακόσμηση των τοίχων και των διαπέδων

συνιστούν έργα τέχνης που χαρίζουν αιώνια μνήμη στην ακμάζουσα πρωτεύουσα της Μακεδονίας.

Η επίσκεψή μας στο νεόδμητο αρχαιολογικό μουσείο ήταν μια εμπειρία, που μας οδήγησε στη γνώση του ελληνιστικού πολιτισμού της Πέλλας. Η σπουδαιότητα των μόνιμων συλλογών, η μουσικολογική πρόταση και οργάνωση το ορίζουν ως ένα σημαντικό μουσείο. Η μνήμη των ηρώων, των σπουδαίων ηγετών και των απλών θνητών περιπλανιέται ακόμη, αιώνες μετά, ανάμεσα στα ερείπια της ένδοξης μητρόπολης και των σημαντικών ευρημάτων που εκτίθενται στο μουσείο, κρατώντας την ιστορία ζωντανή και θυμίζοντάς μας το βαρύ χρέος να διατηρήσουμε τα μνημεία της “μητρόπολης” του τότε κόσμου ζωντανά. Αφθαρτη ύλη διαπερνά τους αιώνες διατηρώντας τη μνήμη των φθαρτών ανθρώπων ζωντανή.

Ο κύκλος της περιήγησής μας στη “μεγίστη των εν Μακεδονία πόλεων” έκλεισε.

Το οδοιπορικό μας συνεχίστηκε στην όμορφη πόλη της Έδεσσας. Μετά από μία ξεχωριστή διαδρομή ανάμεσα στις πολύχρωμες ανθισμένες ροδακινίες και άλλα δέντρα, απολαύσαμε έναν υπέροχο περίπατο στους ονομαστούς καταρράκτες της Έδεσσας και πήραμε μια ανάσα ξεκούρασης.

Ακολούθησε γεύμα σε εστιατόριο στα Βρυτά, λίγα χιλιόμετρα έξω από την Έδεσσα με θέα την υπέροχη λίμνη. Ένα πλούσιο τραπέζι μας περίμενε όπου ο καθένας, όπως πάντα στις εκδρομές του Παγχαλκιδικού, ήξερε την θέση του. Μαζί μας ο εξαιρετικός και γνωστός μας πλέον ακορντεονίστας Τάσος, (τον οποίο και ευχαριστούμε) που ξεσήκωσε τους εκδρομείς σε γλέντι μέχρι το απόγευμα.

Στην εκδρομή μετείχαν 92 μέλη και φίλοι του συλλόγου τους οποίους και ευχαριστούμε για την συμμετοχή και συνέθειά τους. Ευχαριστούμε επίσης τις δύο ξεναγούς, Στρατούλα και Βίκυ, που μας γοήτευσαν με τις ξεναγήσεις στο Μουσείο και στον Αρχαιολογικό χώρο. Η οργάνωση της εκδρομής υπήρξε άψογη αφού προβλέφτηκε και τηρήθηκε κάθε λεπτομέρεια.

Από το Δ.Σ. μετείχαν ο Πρόεδρος Ι. Κοτσάνης, η Αντιπρόεδρος Κ. Ζαμπόκα, ο Ταμίας Α. Παπαδόπουλος και τα μέλη Α. Στρατής και Αγ. Μητσιά οι οποίοι συνετέλεσαν στη άριστη οργάνωση της εκδρομής.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

Την Τετάρτη 19 Μαρτίου παρουσιάστηκε στην Εστία μας το βιβλίο του συνταξιούχου δασκάλου κ. Γεωργίου Ζωγραφάκη, με τίτλο :

“Τέλος ορκίζομαι εις Σε, ω ιερά, πλην τρισαθλία Πατρίς”

Το βιβλίο προλόγισε ο πρόεδρος του συνδέσμου εφέδρων Αξιωματικών Χαλκιδικής και π. Δήμαρχος Πολυγύρου κ. Νικόλαος Βασιλάκης, ο οποίος επισήμανε την ιστορική αξία της Επανάστασης της Χαλκιδικής και του Αγίου Όρους κατά το 1821, χωρίς να παραλείψει να υπενθυμίσει την αξία της θυσίας των προγόνων μας στον ελληνικό χώρο. Ανα-

φέρθηκε στην αξία της ιστορικής μνήμης, της διατήρησης της εθνικής και πατριωτικής συνείδησης, την αξία των συμβόλων της πατρίδας μας και το σεβασμό προς αυτά. Ανέλυσε το περιεχόμενο του βιβλίου, που σκοπός και στόχος του είναι να διασώσει τα ιστορικά γεγονότα της εποχής εκείνης παραδίδοντας στους νεότερους την ενημέρωση για την κληρονομιά που μας άφησαν οι πρόγονοί μας και την προσφορά τους στην έκβαση του αγώνα του 1821.

Ο κ. Ζωγραφάκης, μιλώντας για το έργο του επισήμανε ότι το 1821 ήταν και παραμένει ορόσημο στη δημιουργία του νέου Ελληνικού κράτους και ως εκ τούτου η έρευνά του για τα ιστορικά γεγονότα εκείνης της περιόδου, τον οδήγησαν στην συγγραφή του βιβλίου, διότι θεώρησε αναγκαίο να μεταφέρει στο ευρύ κοινό ιστορικές αλήθειες όπως και την ουσιαστική υπόσταση του εορτασμού της 25ης Μαρτίου του 1821.

Η Αντιπεριφερειάρχης Χαλκιδικής κ. Ζωγράφου εγκωμίασε το συγγραφικό έργο του κ. Ζωγραφάκη και την Ιστορική αξία του. Εξήρε την θυσία και προσφορά των Κρητικών στον Μακεδονικό αγώνα και ενημέρωσε τους παρευρισκόμενους για τις προσπάθειες που γίνονται να κηρυχθεί η 17η Μαΐου, ημερομηνία της έναρξης της Επανάστασης του 1821 στην Χαλκιδική, αργία.

Ο πρόεδρος της Παγκρήτιας Αδελφότητας Μακεδονίας

στον χαιρετισμό του, μίλησε για την προσφορά και τη θυσία πολλών Κρητικών στον Μακεδονικό αγώνα, όπως και για τους ιδιαίτερους δεσμούς Κρήτης και Χαλκιδικής.

Ο πρόεδρος του Παγχαλκιδικού αφού ευχαρίστησε του παρευρισκόμενους, αναφέρθηκε στο πλούσιο συγγραφικό έργο του κ. Ζωγραφάκη και στην μεγάλη προσφορά του στην Ιστορική γνώση. Επίσης στην προσπάθεια του Παγχαλκιδικού σχετικά με την γνώση και την διάδοση της Επανάστασης της Χαλκιδικής το 1821 και την προσπάθεια που καταβάλει για να αναφερθεί η συμβολή της Επανάστασης της Χαλκιδικής στα σχολικά βιβλία.

Η ξεχωριστή αυτή εκδήλωση οργανώθηκε από τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο σε συνεργασία με την Παγκρήτια Αδελφότητα Μακεδονίας και την πλαισίωσαν με σύντομη εμφάνιση η χορωδίες των δύο συλλόγων.

Συντονιστής της εκδήλωσης ήταν ο Γεν. Γραμματέας του Παγχαλκιδικού Αστ. Λυρτζής και παρευρέθηκαν η Αντιπεριφερειάρχης κ. Ζωγράφου, ο πρώην Υπουργός κ. Πάχτας, ο επίτιμος πρόεδρος του Παγχαλκιδικού κ. Καρτσιώτης και πολλά μέλη του Παγχαλκιδικού και της Παγκρήτιας αδελφότητας.

Στο τέλος της εκδήλωσης δόθηκε στους παρευρισκόμενους το Βιβλίο και κεράσματα, προσφορά του Συλλόγου και της κ. Ζωγραφάκη.

* * *

ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΛΛΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

Σε μία εκδήλωση γεμάτη συγκίνηση και ιστορικό ενδιαφέρον παρουσιάστηκε την Κυριακή 16/3/2025 ώρα 11.30 στο Δημοτικό θέατρο Ν. Μουδανιών, το βιβλίο του Αντιστράτηγου ε.α. από τον Αγ. Μάμα, με τίτλο **“Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΤΟ 1821”**.

Η εκδήλωση οργανώθηκε άριστα από τον Δήμο Ν. Προποντίδας και παρουσιάστηκε άψογα από την κ. Δέσποινα Ραμανδάνη πρόεδρο του δημοτικού συμβουλίου του Δήμου.

Το βιβλίο παρουσίασαν με εξαιρετική επιτυχία η φιλόλογος κ. Μαρία. Καραμπατάκη, ο δάσκαλος κ. Απόστολος Κράσας και ο φιλόλογος κ. Α. Μπανάβας.

Οι ομιλητές υπογράμμισαν τη σημασία της σχολικής τοπικής ιστορίας και τόνισαν την ανάγκη να ενσωματωθεί στα εκπαιδευτικά προγράμματα. Όπως επισήμανε η φιλόλογος κ. Καραμπατάκη “η γνώση της τοπικής Ιστορίας είναι καθοριστική για την εθνική μας ταυτότητα και την ενίσχυση της ιστορικής συνείδησης των μαθητών”.

Ιδιαίτερη αναφορά έγινε στον καθοριστικό ρόλο της Χαλκιδικής στην Ελληνική Επανάσταση του 1821, γεγονός που όπως επισημάνθηκε, είχε παραμεληθεί για πολλά χρόνια από την ιστοριογραφία.

Ο συγγραφέας, σε δήλωσή του, ανέφερε: “Ήταν ένα προσωπικό μου όνειρο να γράψω αυτό το βιβλίο. Ως μα-

θητής, ποτέ δεν διδάχθηκα για την Επανάσταση στη Χαλκιδική. Αυτό θέλω να αλλάξει, ώστε οι νέες γενιές να μάθουν για τις μάχες που δόθηκαν εδώ, για τον Χαλασμό της Κασσάνδρας και την ηρωική αντίσταση των.

Χαιρετισμό στην ξεχωριστή αυτή εκδήλωση απηύθυναν ο βουλευτής Χαλκιδικής κ. Ι. Γιώργου, ο Δήμαρχος Ν. Προποντίδας κ. Εμ. Καρράς, ο πρόεδρος του Παγχαλκιδικού κ. Ι. Κοτσάνης και ο ίδιος ο συγγραφέας.

Στην παρουσίαση του βιβλίου, εκτός των παραπάνω, παρευρέθησαν ο Ηγούμενος της Ι.Μ. Αγ. Αρσενίου, ο π. Βουλευτής κ. Φλωρίνης, ο σύμβουλος της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης Ν. Χαλκιδικής, εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης και πολιτιστικών συλλόγων, μέλη του Παγχαλκιδικού συλλόγου και πλήθος κόσμου.

Σ.Σ. Ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος εκφράζει θερμά συγχαρητήρια στον συγγραφέα για τον βιβλίο, το οποίο θα δώσει στις νέες γενιές την δυνατότητα να γνωρίσουν την συμβολή της Χαλκιδικής στην έκβαση του απελευθερωτικού αγώνα του 1821.

Επίσης συγχαίρει τον Δήμο Προποντίδας και την πρόεδρο του Δημ. Συμβουλίου για την πρωτοβουλία να παρουσιάσουν το βιβλίο συμβάλλοντας έτσι στον παραπάνω σκοπό.

ΠΗΓΗ. ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
Επιμέλεια: Ιωάννης Κοτσάνης

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΟΡΤΑΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΕΤΕΙΟΥ ΤΗΣ 25ΗΣ ΜΑΡΤΙΟΥ ΣΤΟ ΠΑΛΙΟΥΡΙ

Την Κυριακή 23 Μαρτίου, Κυριακή της Σταυροπροσκυνήσεως οι Κατηχητικές Συνάξεις Αγίου Γεωργίου Παλιουρίου "Οι Ταχυδρόμοι του Ουρανού", γιόρτασαν την εθνική επέτειο της Επανάστασης του 1821 εντός του Πάνσεπτου και Ιερού Ναού Αγίου Γεωργίου στο Παλιούρι Χαλκιδικής. Τα παιδιά ενσάρκωσαν τους Ήρωες μας με τον δικό τους γλαφυρό, γλυκό και αυθόρμητο τρόπο!!! Επίσης, σε συνεργασία με τον Πολιτιστικό Σύλλογο Θέραμβος Παλιουρίου, και καλεσμένο τον κ. Απόστολο Στρατή, μέλος του Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού, παρουσιάστηκε ομιλία με θέμα: «Η συμβολή της Κασσάνδρας στον απελευθερωτικό Αγώνα του 1821».

Συγχαρητήρια στους διοργανωτές της λαμπρής εκδήλωσης, πατέρα Αρσένιο Μπουρμπούλια εφημέριο του Ναού και στην πρεσβυτέρα Ελπίδα Ασβέστα, που είχαν την όλη επιμέλεια της εκδήλωσης.

Επιμέλεια: Απόστολος Στρατής

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΧΟΡΩΔΙΑ Ν. ΤΡΙΓΛΙΑΣ. ΜΕ ΣΕΒΑΣΜΟ Σ' ΕΚΕΙΝΟΥΣ ΠΟΥ ΕΦΥΤΑΝ!

1922... τα καράβια του ευεργέτη των Τριγλιανών προσφύγων, Φίλιππα Καβουνίδη, ξεκινούν από την γη της Ιωνίας, γεμάτα ψυχές που πονούν...γιατί αφήνουν τα πάντα πίσω τους! Βρίσκονται στο σημείο μηδέν, με το φως της ελπίδας και του ξαναγυρισμού! Ο χρόνος περνά και δημιουργούν νέες πατρίδες... Νέα Τρίγλια, Νέα Μουδανιά..

Χάσανε τα σπίτια τους, τις περιουσίες τους, μα η αξιοσύνη τους μεγάλη... Θεριεύει, και γίνονται ξανά νυκοκυραίοι, επαγγελματίες, αγρότες, επιστήμονες. Τα όνειρα που άφησαν στα συρτάρια της Μικρασίας πολλά, μα δεν καταργήθηκαν... έπιασαν τόπο...εδώ! Κι η φλόγα σε κάθε μικρή και μεγάλη καρδιά, τους οδήγησε στην προκοπή! Ποτέ όμως δεν ξέχασαν! Η λαχτάρα στις θύμισες των εικόνων που έζησαν, τους συντρόφευε μέχρι το τέλος της ζωής τους. Έφυγαν κοντά στον Θεό, όμως φρόντισαν πριν, να περάσουν την αγάπη για τα μέρη τους, σ'εμάς, που τους νοιώθαμε και γνωρίσαμε τις χαρές και τις στεναχώριες τους, μέσα από τις διηγήσεις τους.

Έτσι πολλοί, ως χρέος τιμής στην μνήμη τους, επισκεπτόμαστε την πατρογονική γη της Ιωνίας με συγκίνηση! Κάθε μας πράξη μνημόσυνο σ' εκείνους!

18, 19, 20, 21 Ιανουαρίου 2025, βρεθήκαμε εκεί και τραγουδήσαμε για πρώτη φορά στο σχολείο του παππού και της γιαγιάς! Ένα σχολείο που όποιος πήγαινε σ'αυτό, "μάθαινε γράμματα " ...έλεγαν!

Ευγνώμονες ως Δημοτική χορωδία Νέας Τρίγλιας του Δήμου Νέας Προποντίδας, προς τον Μητροπολίτη Προύσης, Ιωακείμ Μπίλη, που μας έδωσε αυτήν την δυνατότητα!

Ήταν το καλύτερο μνημόσυνο για εκείνους!

Ενημερωτικά να αναφέρω, ότι η π. Τρίγλια ή Trilye ή Zeytinbagi βρίσκεται στην θάλασσα του Μαρμαρά, κοντά στα Μουδανιά, στην επαρχία της Προύσας, με πληθυσμό 2.500 κατοίκους περίπου!

Από το 2019 για πρώτη φορά, δόθηκε η άδεια 19 Ιανουαρίου (με το παλιό - Ιουλιανό ημερολόγιο) να εορτάζονται, σε εκκλησία της π. Τρίγλιας της Βιθυνίας στην Τουρκία, τα Θεοφάνεια, ...με την ρίψη του Τιμίου Σταυρού στην προκυμαία της!

Πολλοί είναι οι Μικρασιάτες και οι απόγονοί τους, από διάφορα σημεία της Ελλάδας μας,... οι Σύλλογοι: Απανταχού Τριγλιανών, το Παράρτημα Νέας Τρίγλιας, (κάθε χρόνο)...ο Σύλλογος Τριγλιανών Ραφήνας,... που προσέρχονται για να εορτάσουν ειρηνικά τα Άγια Θεοφάνεια... με πρωτοστάτη της Ελληνικής αποστολής τον Δήμαρχο Νέας Προποντίδας Μανώλη Καρρά!

Με υγεία, αγάπη και ειρήνη σε όλο τον κόσμο, να αξιωθούμε και του χρόνου!

Επιμέλεια: Χρυσούλα Σαράφη Μπαρμπή

ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΙΩΤΩΝ

Πραγματοποιήθηκαν την Κυριακή 2-2-2025 η ετήσια Γενική Συνέλευση και η κοπή πίτας του του Συλλόγου των Απανταχού Ταξιαρχιωτών.

Ο Διοικητικός Απολογισμός έγινε από τον Πρόεδρο του Συλλόγου κ. Αστέριο Λυρτζή και ο Οικονομικός Απολογισμός από τον ταμία κ. Γεώργιο Μαλανδρή. Στη συνέχεια διαβάστηκε η έκθεση της εξελεγκτικής επιτροπής, ψηφίστηκαν ομόφωνα τα πεπραγμένα του Διοικητικού Συμβουλίου και έγινε συζήτηση για διάφορα θέματα του Συλλόγου και του χωριού μας.

Την Γ.Σ. τίμησαν με την παρουσία τους ο Βουλευτής Χαλκιδικής κ. Ιωάννης Γιώργος η Αντιπεριφερειάρχης κ. Κατερίνα Ζωγράφου, ο Δήμαρχος Πολυγύρου κ. Γιώργος Εμμανουήλ, ο Αντιδήμαρχος Πολυγύρου κ. Θανάσης Τσίγκας, η Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Πολυγύρου κ. Ευαγγελία Ασβεστά, εκπρόσωπος του Βουλευτή κ. Απόστολου Πάνα, καθώς ο ίδιος ήταν άρρωστος και ο Πρόεδρος του χωριού μας κ. Ιωάννης Ξάκης.

Τέλος η πλειοψηφία των συμμετεχόντων συνέφαγε σε ταβέρνα με μουσική, στον Πολύγυρο.

ΠΡΟΣΕΧΕΙΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ: Το αμέσως επόμενο διάστημα ο Σύλλογός μας προγραμματίζει για τα μέσα Μαρτίου τετραήμερη εκδρομή στο Βελιγράδι – Νόβι Σαντ – Νις, στη συνέχεια για το 1ο 20αήμερο του Μαΐου προγραμματίζουμε τον ετήσιο χορό του Συλλόγου μας, κάποια πεζοπορία στο Χολομώντα κλπ. Τα μέλη μας θα ενημερώνονται με sms, για όλες τις προσεχείς εκδηλώσεις του Συλλόγου. Φυσικά όλοι μπορούν να ενημερώνονται και να αντλούν περισσότερες πληροφορίες για το Σύλλογο και το χωριό μας, αν επισκέπτονται το facebook του Συλλόγου.

Λυρτζής Αστέριος

Πρόεδρος Συλλόγου Απανταχού Ταξιαρχιωτών Χαλκιδικής

ΧΕΙΜΕΡΙΝΗ ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ ΣΤΟΝ ΤΑΞΙΑΡΧΗ (1st Ice Swimming Event)

Στον Ταξίαρχη της Χαλκιδικής, στις 15 και 16 Φεβρουαρί-

ου 2025 πραγματοποιήθηκε το 1st Ice Swimming event in Greece, μια αξέχαστη εμπειρία διαφορετικής κολύμβησης.

Με θερμοκρασία νερού 6 βαθμούς Κελσίου, 60 κολυμβητές και κολυμβήτριες, ανάμεσά τους και πέντε ΑμεΑ, βούτηξαν με ενθουσιασμό στην πισίνα, συμμετέχοντας στο 1st Ice swimming event in Greece, που διοργάνωσε στον Χολομώντα Χαλκιδικής, ο Δήμος Πολυγύρου. Μάλιστα, το κολύμπι σε παγωμένα νερά συζητείται να ενταχθεί στους Χειμερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες.

Αθλητές απ’ όλη την Ελλάδα, τα Βαλκάνια και την Ιρλανδία, έδωσαν το παρών σε μια διοργάνωση, που για πρώτη φορά πραγματοποιείται στην Ελλάδα! Η διοργάνωση πιστοποιήθηκε από τον Ιρλανδό κολυμβητή και εκπρόσωπο της παγκόσμιας ομοσπονδίας ice swimming, Ger Kennedy κάτοχο του ρεκόρ Guinness στην κολύμβηση υψηλού ψύχους. Στη συγκεκριμένη μάλιστα διοργάνωση οι αθλητές που αγωνίστηκαν στα 650m πήραν την πρόκριση για το Πανερωπαϊκό Πρωτάθλημα κολύμβησης υψηλού ψύχους του 2026!

«Το 1st Ice Swimming Event στην Ελλάδα, μετά την απήχηση που είχε στον κόσμο, θα γίνει αναμφίβολα θεσμός. Είμαι πολύ περήφανος, γιατί πρώτοι στην Ελλάδα διοργανώσαμε κάτι τόσο όμορφο και μοναδικό, με τη συνδρομή των εθελοντών, των τοπικών συλλόγων και των χορηγών

μας, τους οποίους ευχαριστώ θερμά! Ο Δήμος Πολυγύρου στηρίζει πάντα τέτοιου είδους αθλητικές διοργανώσεις. Η σημερινή είναι η χειμερινή όψη του Δήμου μας, που θέλουμε να βγει προς τα έξω. Να αναδείξουμε τις εναλλακτικές μορφές άθλησης και τουρισμού!», δήλωσε ο Δήμαρχος Πολυγύρου, Γιώργος Εμμανουήλ.

Παρά τη χαμηλή θερμοκρασία η ανταπόκριση του κόσμου ήταν εντυπωσιακή, ενώ οι συμμετέχοντες, από τον νεότερο, ηλικίας 20 ετών, μέχρι τον μεγαλύτερο, ηλικίας άνω των 70 ετών, δεν έκρυψαν τον ενθουσιασμό τους για την άρτια διοργάνωση! Αξίζει να σημειωθεί ότι οι αθλητές έφτασαν το Σάββατο στον Ταξιάρχη και συμμετείχαν στο σεμινάριο Ice swimming : The way of a smooth adaptation. Benefits and risks, απόλαυσαν μία περιπατητική διαδρομή στον Χολομώντα, ενώ είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν την παρουσίαση παραδοσιακών χορών από τον Χορευτικό Όμιλο Πολυγύρου να χορέψουν υπό τους ήχους ελληνικής και ιρλανδέζικης μουσικής και να γνωρίζουν την ζεστή φιλοξενία των διοργανωτών και των εθελοντών.

Δόθηκε η υπόσχεση για ραντεβού τον χειμώνα του 2026 στον Χολομώντα Χαλκιδικής για το 2nd Ice Swimming Event στην Ελλάδα!

ΠΗΓΗ: SITE ΔΗΜΟΥ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ – ΕΚΔΡΟΜΩΝ ΑΠΡΙΛΙΟΥ – ΙΟΥΝΙΟΥ 2025

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2025		
Τετάρτη 9 Απριλίου	Ομιλία με θέμα: Βασικές αρχές πρώτων βοηθειών Από την Αναισθησιολόγο-Εντατικολόγο Μ.Παννάκου –Πεφτουλίδου τ. Διευθύντρια ΜΕΘΑ , Π.Γ.Ν. ΑΧΕΠΑ	Ώρα 19:00 στην ΕΣΤΙΑ. Σύντομη εμφάνιση της χορωδίας μας
Τετάρτη 30 Απριλίου	Παρουσίαση Βιβλίου του Δημ. Κύρου για τα γεγονότα στην Αρναία τα έτη 1916 και 1917 με τίτλο Εθνικός Διχασμός Ομιλητής κ. Κωνσταντίνος Λογοθέτης π. Εισαγγελέας-Δικηγόρος	Ώρα: 19.00. στην Εστία μας
ΜΑΪΟΣ 2025		
Κυριακή 11 Μαΐου	Ημερίδα με Θέμα: ΜΕΛΙ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ Εισηγητές: Α. Θρασυβούλου-Χ.Λαζαρίδης Ομότιμοι καθηγητές Γεωπονικής Σχολής Α.Π.Θ.	Ώρα 11:00 Ν. Ραιδεστός Μελισσοκομικό Αγρόκτημα Bee Garden
Τρίτη 13 Μαΐου	Παρουσίαση Βιβλίου για την Επανάσταση του 1821 στην Χαλκιδική του Αντιστράτηγου ε.α κ. Στυλιανού Κυρίμη, από τη φιλόλογο κα. Μαρία Καραμπατάκη	Ώρα 19.00 στην Εστία Σύντομη εμφάνιση της Χορωδίας μας
Σάββατο 24 Μαΐου- Παρασκευή 30 Μαΐου	7ήμερη οδική εκδρομή στην Καππαδοκία	Στην εκδρομή μετέχουν 95 περίπου άτομα
ΙΟΥΝΙΟΣ 2025		
Αρχές Ιουνίου	Μουσική εκδήλωση στο θεατράκι της Νέας Ελβετίας	Για περισσότερες πληροφορίες θα ενημερωθείτε με sms και email
Κυριακή 15 Ιουνίου	Εθνικός εορτασμός της 204ης επετείου της Μάχης των Βασιλικών στην Ιερά Μονή της Αγίας Αναστασίας	Ώρα έναρξης 10:00 Λεπτομέρειες θα ανακοινωθούν με sms.

ΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

Από την αρχή (2009) μέχρι σήμερα, χορηγοί του Περιοδικού είναι:

ΤΕΥΧΟΣ	ΕΠΩΝΥΜΟ ή ΦΟΡΕΑΣ	ΟΝΟΜΑ	ΤΕΥΧΟΣ	ΕΠΩΝΥΜΟ ή ΦΟΡΕΑΣ	ΟΝΟΜΑ
1-4, 40	ΒΑΓΙΩΝΑΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	35	ΣΧΟΙΝΑΣ	ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ
5-6	ΖΩΓΡΑΦΟΣ	ΑΣΤΕΡΙΟΣ	36	ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ	ΛΕΩΝΙΔΑΣ
7	ΜΑΣΑΛΑ-ΜΟΥΣΤΟΥ	ΕΥΡΥΔΙΚΗ	37	ΚΟΥΚΟΥΜΠΗΣ	ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ
8	ΜΟΣΧΟΣ	ΜΟΣΧΟΣ	38	ΤΣΑΚΝΗΣ	ΑΡΓΥΡΙΟΣ
9	ΓΡΑΜΜΕΝΑ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΙ ΟΛΥΜΠΙΑ	39, 53	ΒΑΛΙΑΝΟΣ	ΣΤΕΛΙΟΣ
10	ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ		41	ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΥΡΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ "ΒΑΛΜΑΣ" Ο.Ε.	
11	ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑΣ	ΧΡΗΣΤΟΣ	42	ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ & ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ-CONDITO Α.Ε.Β.Ε.	
12, 45, 52, 56, 60	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ		43	ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ & ΜΑΡΙΑ ΤΣΟΧΑ-ΠΑΛΙΟΥΡΑ	
13	ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΙ ΑΦΡΟΔΙΤΗ	44	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ (ΤΟΜΕΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ)	
14	ΔΗΜΟΣ ΣΙΘΩΝΙΑΣ		48	ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ-ΤΖΙΚΑ	ΑΦΡΟΔΙΤΗ
15	ΚΕΚΕΡΗ-ΣΛΙΝΗ	ΜΑΓΔΑ	49	ΚΑΤΣΙΑΜΟΥΡΗ-ΠΑΠΑΟΙΚΟΝΟΜΟΥ	ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ
16	ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΑ	50	ΙΕΡΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗ ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΑΡΜΑΚΟΛΥΤΡΙΑΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	
17	ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ	ΕΛΛΗ, ΜΑΡΙΑ, ΚΑΙΤΗ ΚΑΙ ΓΙΩΡΓΟΣ	51	ΤΑΣΙΟΣ	ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ
18	ΔΗΜΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ		54	Γ.Γ. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	
19	ΜΙΧΟΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	55	ΣΤΡΑΤΗΣ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
20	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ ΚΑΙ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ ΘΩΜΑΣ		57	ΠΑΧΤΑΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ
21	ΔΙΑΜΑΝΤΟΓΛΟΥ	ΧΡΗΣΤΟΣ		ΠΑΧΤΑ	ΔΕΣΠΟΙΝΑ
22,28	ΤΖΙΤΖΙΟΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ	58	ΜΠΟΥΛΑΚΗ - ΛΥΠΗΡΙΔΗ	ΜΑΡΙΑ
23	ΕΚΜΕ Α.Ε. Ι. & Β. ΚΑΡΥΩΤΗΣ		59	ΜΑΛΛΑΝΔΡΗ	ΜΑΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
24	ΔΕΑΣ	ΠΑΥΛΟΣ		ΧΩΡΙΝΟΣ	ΒΕΛΙΣΣΑΡΙΟΣ
25	ΚΑΡΑΒΑΤΟΥ	ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΤΕΡΙΝΑ	61	ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ	ΜΑΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΙΤΗ
26, 32, 46, 47	ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ		62	ΧΑΛΚΙΑΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
27,33	ΣΙΜΩΝΗΣ	ΟΡΕΣΤΗΣ			
29	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ				
30	ΖΩΓΡΑΦΟΣ	ΑΣΤΕΡΙΟΣ			
31	ΚΙΣΚΙΝΗΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ			
34	ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ	ΕΛΛΗ			
	ΣΤΑΜΠΟΥΛΗ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ			

Η Χ Ο Ρ Η Γ Ι Α

Χορηγός της έκδοσης του παρόντος 62ου τεύχους είναι

ο κ. Γεώργιος Χαλκιάς του Νικολάου
από τον Άγιο Νικόλαο Χαλκιδικής
π. Οικονομικός Επιθεωρητής του Υπουργείου Γεωργίας

εις μνήμην της συζύγου του

Νίκης Χαλκιά

από την Νικήτη Χαλκιδικής

Προϊσταμένης για 25 έτη Δημόσιας Νοσηλευτικής Κλινικής
στο ΙΚΑ και στο Νοσοκομείο Παναγία Θεσσαλονίκης.

Απόφοιτης της Κρατικής Σχολής Αδελφών Νοσοκόμων Θεσσαλονίκης,
αικίνητη, φιλομαθής, αγαπούσε πάρα πολύ τη γνώση, τα βιβλία, την τέχνη και τα ταξίδια.

Η ζωή της ήταν η οικογένειά της, οι φίλοι της, και κυρίως τα τρία παιδιά της και τα πέντε εγγόνια της.
Τις αξίες που καθοδηγούσαν τη ζωή της, τις εμφύσησε με αγάπη στα παιδιά της, τα οποία έχουν σήμερα
καταξιωμένη επαγγελματική πορεία στην Ιταλία, την Ελβετία και την Ελλάδα, και επιστρέφουν κάθε
χρόνο με τις οικογένειές τους στη Σιθωνία την οποία θεωρούν ιδιαίτερη πατρίδα τους.

Το Δ. Σ. του Παγχαλκιδικού Συλλόγου

Ευχαριστεί

Εκ βαθέων τον κ. **Γεώργιο Χαλκιά**

επίλεκτο μέλη του Συλλόγου μας για την ευγενική του χειρονομία-χορηγία, με την οποία δίνει την
ευκαιρία για τη συνέχεια της έκδοσης του περιοδικού ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ, που κυκλοφορεί
ανελλιπώς από το 2009, και στοχεύει στην ενημέρωση και την καλλιέργεια των αναγνωστών του, καθώς
και την ανάδειξη της ιστορίας, της παράδοσης και του πολιτισμού της Χαλκιδικής.

Σημείωση: Ο κ. Γ. Χαλκιάς είναι από τα παλαιότερα μέλη του Παγχαλκιδικού (Α.Μ.172). Είναι πτυχιούχος
του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (π. Βιομηχανική Σχολή Θεσσαλονίκης), του Τμήματος Διοίκησης
Επιχειρήσεων. Διετέλεσε μέλος της Εξελεγκτικής Επιτροπής του Παγχαλκιδικού Συλλόγου τη διετία
2015- 2016. Τόσο ο ίδιος όσο και η σύζυγος παρακολουθούσαν ανελλιπώς τις εκδηλώσεις, μετείχαν σε
εκδρομές του Συλλόγου και υποστήριζαν θερμά τις δράσεις του.

Αξιότιμε κ. Γεώργιε Χαλκιά, αγαπητέ συμπατριώτη μας

Ευχαριστούμε θερμά

και εγγράφουμε το όνομά σου στον κατάλογο των χορηγών μας για παντοτινή ανάμνηση.

Το Δ.Σ.

Βρέθηκε χορηγός για το επόμενο 63ο τεύχος

Χορηγοί του 63ου τεύχους θα είναι το επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας κα **Αναστασία Μόσχου**, Ιατρός
από τη Θεσσαλονίκη και τα παιδιά της **Γεώργιος Μόσχος**, Καρδιολόγος και **Ιωάννης Μόσχος**, σκηνοθέτης

εις μνήμη του συζύγου της και πατέρα τους

Μόσχο Μόσχο Ιατρό, από το Πολύχρονο, Ευεργέτη του Παγχαλκιδικού.

Το Δ.Σ. του Συλλόγου τους ευχαριστεί θερμά.

